

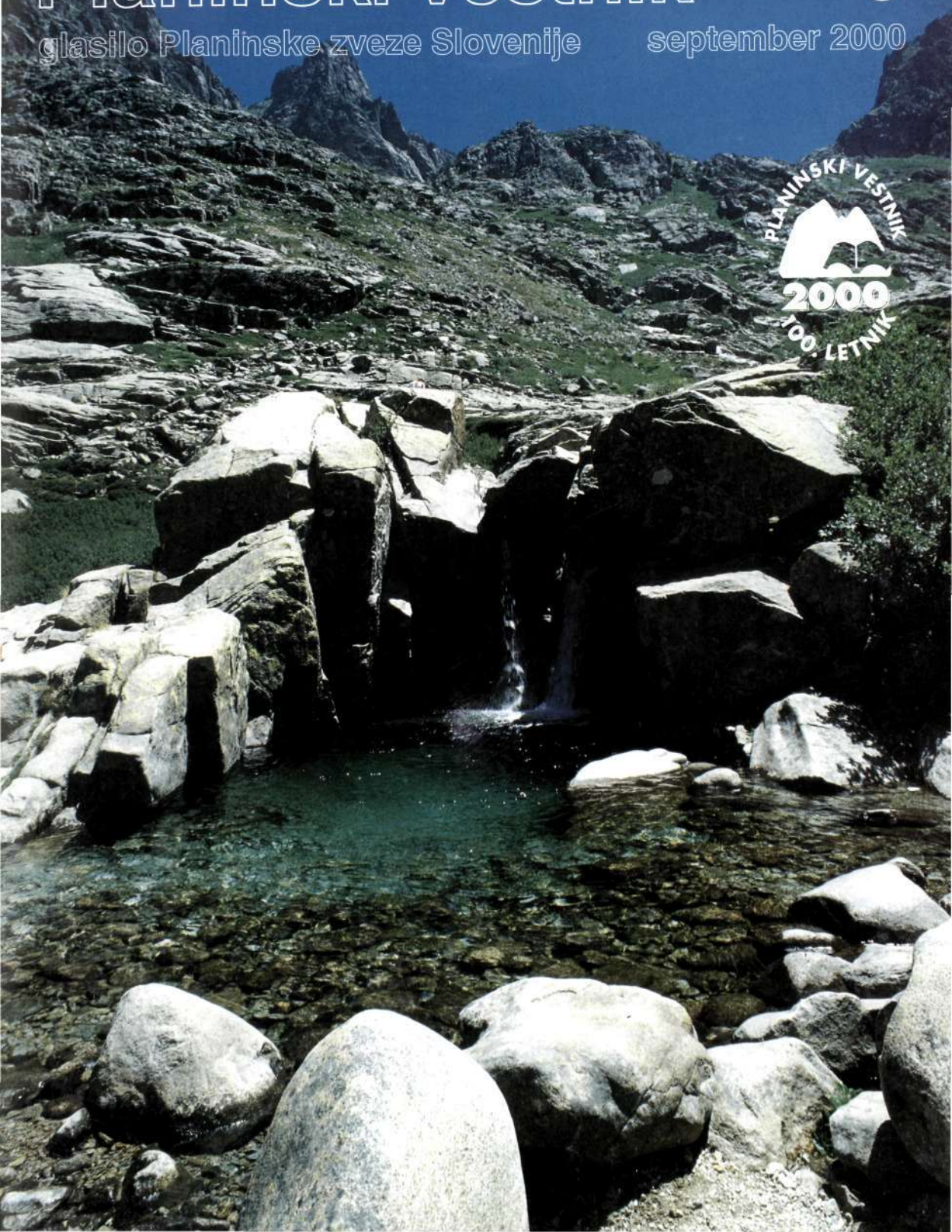
POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

Planinski vestnik

9

glasilo Planinske zveze Slovenije

september 2000

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

september 2000

9

letnik C

izhaja od leta 1895

vsebina

Dr. Vladimir Škerlak	Nič več v planinski raj	369
Pavle Šegula	France Jalen, 1904-2000	370
Marjan Raztresen	Reševanje pustolovcev	371
Milan Čilenšek	Mednarodna planinska pot Via alpina	373
Darko Berljak	Milenijski cirkus na strehi sveta	374
Ivanka Korošec	Marjeta Rojnik, Roblekova vnukinja	376
	Valentin Stanič	378
Bojan Rotovnik	Veliki Klek – Grossglockner, 3798 m	381
Dušan Košir	Naporna pot pod streho Slovenije	383
Dušan Škodič	Planica pod Poncami	384
Mire Steinbuch	Korzika	385
Aleš Tacer	Sobotno potepanje po Raduhi	388
Vinko Hrovatič	Poslednji udarec s cepinom	389
Zvonko Čemažar	Izpolnjena obljuba	389
Milena Ožbolt	Racna gora	390
Vinko Hrovatič	Postojte, planinci, ozrite se semkaj	391
Helena Giacomelli	Čar gore	392
Matevž Šuštar	Zadnji počitniški dnevi pred 50 leti	393
Lado Brišar	Šodrovci, alpinisti in drugi planinci	394
T. P.	Okrogle in robate	395
Helena Giacomelli	Pot – blizu, a vendar zelo daleč	396
	Odmevi	397
	Iz planinske literature	399
	Društvene novice	402

Slika na naslovni strani: **Restonica na Korziki**

Foto: Mire Steinbuch

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 1000 Ljubljana, Dvorčakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Raztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malešič, Dragica Manfređa, Marlen Premšak, Tone Strojín, Tone Škarja in Franček Vogelnik. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri Agenciji RS za plačilni promet 50101-678-47046, devizni račun pri Ljubljanski banki - Gospodarski banki d.d. Ljubljana 50100-620-133-900-27620 - šifra valute - 3053/8. Naročnina za leto 2000 znaša 4500 tolarjev in je plačljiva najpozneje do konca marca 2000, posamezna številka stane 500 tolarjev. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna JOŽE MOŠKRIČ d. d. v Ljubljani.

KAJ SO GORE IN KAJ PLANINE, KATERI SO GORNIKI IN KATERI PLANINCI

NIČ VEČ V PLANINSKI RAJ!

terminologija? ✓

DR. VLADIMIR ŠKERLAK

Rimljani so označevali »goro« z besedo »mons«, v množini »montes«. Tako je bil Vezuv Mons Vesuvius, imeli pa so tudi Mons Apeninus – po njem je dobil ime ves Apeninski polotok.

V začetku starega veka so v Padovi dolini živeli Kelti. Ti so »goro« imenovali »Alb«. Iz te keltske besede so potem Rimljani tvorili množinsko ime »Alpes« – po slovensko »Alpe«. Posamezne sicer zelo številne skupine Alp so dobile posebna imena, na primer Primorske Alpe – Alpes Maritimae, Peninske Alpe – Alpes Poeninae (vanjo spada tudi Matterhorn) itd.

Pojavila pa se je posebnost.

Iz imena »Alpe« so tvorili označbo za predele gorá, zlasti za tiste, ki koristijo živinoreji. Tako imamo v različnih jezikih izraze (posnemam jih po sodobnih slovarjih): italijanski: alpino = planinski, gorski, alpski, alpe = planina, alpigiano = planinec;

francoski: alpage = planinska paša, planinski pašnik, Alpes = Alpe, alpestre = alpski, planinski;

angleški: Alpine = alpski, planinski, alpinist = planinec; nemški: Alp, Alpe, Alm = planina, planinski pašnik; krajevna imena: v Švici Klewenalp, Realp, Stöckalp; v Avstriji Schönmoos Alm, Filzsteinalpe; alpski, planinski = Alpen-, Alpenwirtschaft = planšarstvo, Ápler, Almer, Senner = planšar, Almerin, Álmerin = planšarica; Alpenverein = planinsko društvo.

Iz teh navedb se vidi, da je slovenščina edini jezik, ki je samostojno, brez naslonitve na »Alb« in »Alpes«, oblikoval svoj izraz (»planina«) za tisti del gorá, ki ga prebivalci gospodarsko izrabljajo.

Kaj je torej planina?

Že **Simon Rutar** (1851–1903), zgodovinar in zemljepec, je pisal, da pridelujejo v planinah okusen sir, **Anton Melik** (1890–1966), izredno cenjen geograf, je pisal v knjigi »Slovenija« iz leta 1935 na strani 424: »Mlekarstvo in sirarstvo je prav zelo razširjeno v Posočju..., oboje je po večini v zvezi s specialno izrabo gorskih tal – s planinami.« Na strani 425: »Živinoreja ima povsod v Alpah v obliki dobrih planinskih pašnikov nad vse važno oporo...«

Dr. Melik je pisal še po vojni o planinah v Julijskih Alpah.

Ugotoviti moramo torej, da sta oba naša strokovnjaka gledala na planine kot na nepremičnine oziroma objekte gospodarskega značaja.

Brockhausov Leksikon daje tole razlago planine:

»Nad stalnimi naselji ležeč gorski pašnik, često s hlevi in z deloma v poletnih mesecih obljudenimi planšarskimi stanovi. Planšarji prihajajo v planino spomladaj slovesno, v jeseni prav tako odhajajo.«

Slovar slovenskega knjižnega jezika pravi:

»Planina je s travo porasel svet, navadno v gorah, namenjen za pašo – tak svet z bivališči za živino.«

Še jasnejši je Leksikon Cankarjeve založbe (1988):

»Planina je poletni gorski pašnik nad gornjo gozdno mejo z enostavnimi zgradbami (planšarijami); od pomladi do jeseni je več mesecev obljudena, ko na njej prebivajo planšarji. V Sloveniji se te planine usmerjajo v turizem.«

Kot se iz navedenega sestavka vidi, ljudje opuščajo planine kot kmetijske nepremičnine in jih porabljajo s pretvarjanjem v kraje – ali celo stavbe – za izletništvo.

To dejstvo pa nič ne spremeni okoliščine, da so planine stalni deli gorske zemeljske površine. Znana so tudi imena slovenskih planin, med drugimi Velika planina, Mala planina, Gojska planina, Kriška planina, Molička planina, planina Košutna, planina Koren, planina Na kraju, planina Pri jezeru itd.

Iz tega lahko ugotovimo, da so ustanovitelji Slovenskega planinskega društva morali vedeti, kaj so planine, toda ker primerne slovenskega izraza za organizacijo ljudi, ki zahajajo v gore predvsem iz športnih nagibov, niso poznali, so se naslonili na nemško ime »Alpenverein«. »Slovensko planinsko društvo« je torej točen prevod nemškega Alpenvereina. Zapeljala jih je gotovo beseda »Alpen«, kajti hoteli so imeli alpsko organizacijo, alpinistično, seveda ne v današnjem pomenu te besede.

Na ohranitev tega vsebinsko nepravilnega imena je verjetno vplivala tudi želja po jugoslovanskem »bratstvu in enotnosti«. V drugih delih Jugoslavije so uporabljali izraz »planinarsko društvo« vsaj delno pod vplivom dejstva, da predstavlja beseda »planina« pri nekaterih »bratskih« narodih »goro«, na primer Šar planina, Osogovske planine in podobno.

Slovensko rešitev so našli, kolikor sem slišal, leta 1929 z besedo »gornik«, »gorništvo«. Baje jo je najprej zapisal **Josip Wester**. Ali je ta podatek točen, ne vem. Prav gotovo pa mi je znano, da je o »gorništvu« pisal alpinist **Janez Gregorin**.

Ta izraz je vsebinsko in jezikovno pravilen.

Vsebinska pravilnost je v tem, da označuje kot predmet dejavnosti gore – kar je stvarno, resnično. Jezikovno pa je tvorjen tako kot številne splošno rabljene in nesporno »veljavne« besede: sodnik je človek, ki sodi; zdravnik je človek, ki zdravi; vodnik je človek, ki vodi; gornik pa je človek, ki zahaja v gore.

Iz izkušenj vemo, da se določene besede uveljavljajo najbolj z rabo. Izraz »gornik«, »gorniški« pa uporabljajo že številni pisci, poleg tega poznamo že več organizacij, ki se označujejo za »gorniške«, njihov program je športno in podobno zahajanje v gore, ne pa živinoreja ali tej podobna dejavnost.

To pomeni, da raba izrazov »gornik« in »gorništvo« vedno bolj prodira v živo slovenščino.

Pomislek, da ima beseda »gornik« več pomenov – veter, rastlina, v preteklosti uradnik v vinogradu –, je nepomemben spricho dejstva, da ima veliko besed v

slovenščini več pomenov: vodnik, voda, veter, vrsta itd. Razliko v pomenu čutimo takoj iz zveze v stavku.

Drugi pomislek: nastati utegne nasprotje med organizacijami z označbo »gorniški« in »planinski«. Ta pomislek se mi zdi neverjeten. Pred desetletji je res nastalo nasprotje med Skalo in Slovenskim planinskim društvom, toda takrat je šlo za načelna vprašanja – kako bi pa moglo nastati nasprotje med organizacijama, ker uporabljata različne označbe? Tega si ne morem predstavljati. V primeru, ki ga obravnavamo v tem članku, gre samo za razvoj slovenske terminologije v smeri, ki je ne bomo mogli preprečiti, tudi če bi hoteli. Naši predniki so postopali, kakor so pač mogli v takratnih razme-

rah, mi se pa že odločamo na podlagi mnenja naših znanstvenikov.

Organizacijsko povedano: občni zbori (nikakor pa ne »skupščine«) društev in zvez morajo skleniti, da se ime »planinski« zamenja z imenom »gorniški«. Delovnega programa ob tem sklepu ni treba spreminjati. Gre le za prilagajanje sodobnemu razvoju.

Ob tej spremembi ne zanikamo, da ima Planinski vestnik staro in ugledno tradicijo, toda koliko revij in časopisov je že moralo spremeniti svoja imena!

Zato: ne nazaj v »planinski« raj, temveč naprej v sodobno slovenščino!

ODŠEL JE MOŽ, KI JE BIL LEGENDA KALIŠČA IN STORŽIČA

FRANCE JALEN, 1904–2000

PAVLE ŠEGULA

Po še tako dolgem in trdnem življenju pride nekega dne na vrsto dan, ko je treba vzeti slovo. Slovo, ki je pravično namenjeno vsem. Slovo, ki čaka bogate in revne, pridne in lenuhe, pomembne in nepomembne, hribovce in dolince, verne in neverne. Slovo, kateremu se nihče ne izogne in večina o njem raje ne razmišlja. Le redkim, trdnim s stvarstvom povezanim ljudem, kakršnen je bil Francè, je to le nujen, naraven konec, brez katerega ni dokončne umiritve in zasluženega počitka v kri-lu matere Zemlje.

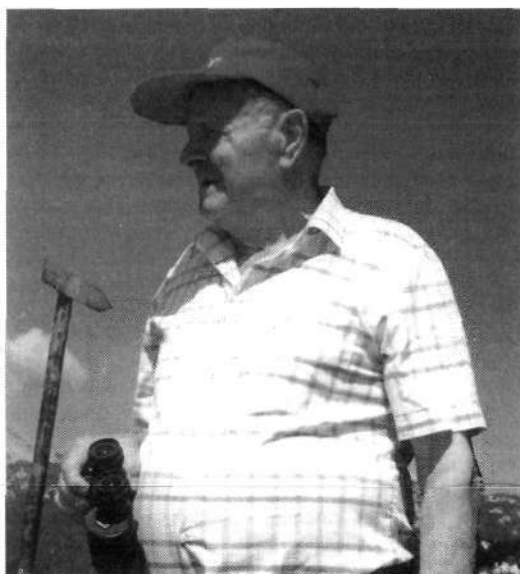
Take in podobne misli so nas obhajale vročega popoldneva 5. julija 2000, ko smo pokojnika s praporom PD Kranj pospremili na njegovi poslednji poti po kranjski 'božji njivi', na katero z vseh strani neba iz dalje zrejo gore, da si planinec lepšega počivališča ne bi mogel želeti.

Izpele so se pesmi, iztekel se je obred, izzvenele so poslovilne besede predsednika **Franca Ekarja** in zvoki trobente. Dorekli smo še to in ono misel o možu, ki smo ga dolgo vrsto let poznali in cenili, in obžalovali, da ga ne bo nikoli več med nami.

Kar vemo o njem, živi v naši zavesti, kamor se z mislimi lahko zatečemo sleherni trenutek, ko se navidez vračamo v izbrane čase. V slehernem izmed nas so neke zapisani vtisi, ki nas vežejo na preminulega kot vrstnika na skupni poti v tem ali onem trenutku ali kar obdobju našega bivanja. Tako nam je dano, da čas sožitja v zavesti lahko čudežno podaljšamo preko meja bivanja, v čas, ko on že dolgo ne bo več med nami.

Današnje besede v spomin niso prve, ki na straneh našega planinskega glasila spominjajo na Franceta. Že pred leti je dobil mesto v marsikateri moji zgodbi s Storžiča, oktobra 1995 je **Franci Ekar** objavil zanimivo besedilo, ki je nastalo po pogovoru s tedaj skoraj dvaindevetdesetletnim vzornikom.

Francè Jalen je bil sin Kocarjeve kmečke domačije na Hujah pri Kranju. Postal je dober mizar, večino svoje delovne dobe je služil v gradbenih podjetjih, kjer se je uveljavljal z znanjem, iznajdljivostjo in pridnostjo in tam dočakal tudi svojo upokojitev. Svoje delo je imel rad,

njegove večine razodeva tudi njegova koč, še posebej njeni umetelni stropi. A o tem je mojstru padla komaj kakšna beseda pohvale in je bilo le redko postavljeno kakšno vprašanje. Stvar smo preprosto vzeli kot dejstvo, češ: »Ta že zna!«

Naši pomenki so se vrteli le okrog gorá in še o tem je on sam govoril samo, če smo ga prosili, da nam pove kaj o svojih doživetjih.

Spoznala sva se leta 1938 ali kako leto prej, seveda na njegovem Kališču – predstraži Storžiča, kamor je teden za tednom zahajal s svojimi tovariši Lojzetom, Mirkom in še kom, kolikor ga planinska pota izjemoma niso vodila kam drugam.

Bili so zreli možje, mi pa zelenci, okroglo dvajset let mlajši rosní začetniki, ki se nismo mogli niti upali siliti v njihovo družbo, čeprav nas je vleklo in mikalo. Pravila druženja so bila tedaj neprimerno strožja kot danes, ko

je že vsak tujec stric, če le ponudi bonbonček ali se vsaj prijazno nasmehe.

Spremljali smo nastajanje njihovega in predvsem Francetovega prvega zasilnega zavetišča in nato z občudovanjem opazovali rast koč, ki je – deska za desko, opeka za opeko, do poslednjega žeblja, lončka in kozice – soboto za soboto na njegovih ramenih in na plečih njegovih prijateljev romala iz Mač na gradbišče zraven stare pastirske bajte.

Ob misli na orjaško delo smo fantini, prihajajoči na Kališče po robu z Gradišča, jemali za samoumevno, da Francé in njegovi prihajajo iz Mač, nismo pa vprašali kako, niti nismo vedeli, da je pot njegovo delo, opravljeno za 'boglonaj'. Dandanes jo ubirajo tisoči planincev na leto, ne da bi vedeli, kdo je vihtel kramp in lopato na tistih okljukih. Danes bi jo v spomin nanj pravzaprav lahko mirno poimenovali 'Francetova' ali 'Kocarjeva' pot. Morda se kdaj zganejo markacisti in društvo in kaj ukrenejo...

A vrnimo se h koči! Njeno nastajanje smo spremljali kot naključni opazovalci. Doživeli in dočakali smo tudi priložnost, da občudujemo njeno notranjost, še preden jo je v vrtincih vojnega časa pogoltnil ogenj.

Kot za mnogimi ljudmi in še marsičem mi je bilo žal tudi nje, ko sem po osvoboditvi gledal na pogorišče. Že kmalu pa sem bil priča novi trmi, novemu optimizmu in gradnji, novim težaškim podvigom neuničljivega gradi telja Franceta in njegovih neumornih sodelavcev.

Kolikor jih ni pobralo, smo mladi med vojno hitro dozorili – in v svobodi lažje vzpostavljali znanstva tudi s starejšimi vzorniki. Oni so izgubili nekaj nekdanje nedostopnosti, mi odvečno boječnost, in se zbližali; če smo se kakšno soboto ali nedeljo spotoma ustavili pri Francetu, so se nam lažje razvezali tudi jeziki – tudi mi smo že imeli kaj povedati in smo tako drug o drugem zvedeli to in ono.

Medtem ko mi mlajši, čeprav zatelebani v gore, skoraj nismo vedeli za planinska društva, je bil France že pred vojno deset če ne več let član PD Kranj. V primerjavi z nami je bil pravi veteran.

Kot mož akcije se ni ubadal s pisarniškiimi in 'nepotrebniimi' organizacijskimi stvarmi, razen če so dišale po ustvarjalnem, prvenstveno fizičnem delu.

Taka izjema je bil čas od priprav (1947) do zaključka gradnje Planinskega doma na Kališču (1959), za katerega je našel in predlagal tudi sedanjo lokacijo. Letnici dajeta misliti, da sta Franceta zaradi cincanja društvene uprave, odlaganja in zavlačevanja gradnje precej let grizla slaba volja, pa tudi jeza, ker je začeto delo spalo zaradi Šmarjetne gore in Krvavca; bil je pač praktik, mož beseda – domenjeno je treba dokončati.

Bil je rojen gornik in črne trni smučar. Samouk, ki mu tudi skala ni bila zoprna. Če je nanesla potreba, se je izkazal kot reševalec in če bi bil rojen nekaj desetletij kasneje, bi mu spričo njegovih lastnosti gotovo ne ušla udeležba v kaki odpravi.

namesto komentarja

REŠEVANJE PUSTOLOVCEV

Gore so objektivno nevarne, kot je objektivno nevarno morje. Ni naporno in ni nevarno, če se z žičnico ali avtom pripeljemo do planinske koč, sedemo na klop in za mizo pred njo ter ob pijači in jedachi uživamo v razgledih na bližnji in daljni gorski svet. Ni niti pustolovsko niti nevarno, če z varne morske obale, do katere so nas pripeljali, občudujemo svet zemlje, vode in neba.

Kje so v gorah tiste meje tveganja, do katerih še smemo iti, in kje je tista točka, ki je ne bi smeli prestopiti? Ali preveč tvegamo že tedaj, če se v gore odpravimo, ne da bi natančno vedeli, ali se glede na zdravstveno stanje smemo lotiti takega podviga? In kdo na koncu koncev sploh natančno ve, kako zdrav ali bolan je – ko ne vemo ne ure ne dneva?

Vsekakor je skrajno neodgovorno iti v visokogorje po hudi operaciji ali srčnem infarktu ali bolezni, po kateri zdravnik svetuje mirovanje in ne prevelikih naporov. Nepremišljeno je iti v neznano visokogorje, ki ga ne poznamo in ko niti približno ne vemo, kako bi bili v neznanih razmerah sposobni prenašati napore in kako bi se znašli v spremenljivih vremenskih razmerah. Pustolovščina brez primere je iz letoviškega kraja pod gorami z majh-

nim otrokom na hrbtu in s sandali na nogah vzeti pot pod noge in se odpraviti v skale, kjer še nikoli nismo bili.

Takim nepremišljenim pustolovcem bi gorski reševalci vsekakor morali zaračunati stroške reševanja in jih poleg tega še ovaditi sodniku, ki bi jim naložil primeno kazen.

Toda ker ne vemo ne ure ne dneva in ker nas lahko zadene na gorski poti, kakršnih smo dotlej zmogli ničkoliko, ker nas lahko zadene tam zgoraj enako kot doma v naslonjaču, bi se bilo vredno za gorske ture posebej zavarovati; zavarovani bi lahko računali na pomoč gorskih reševalcev, ki je ne bi bilo treba posebej plačati, tisti, ki ne bi bil zavarovan, naj bi – kot je marsikje ali celo skoraj povsod v tujih gorah – globoko segel v žep, da bi mu rešili kožo. Zavarovanje naj bi bilo bodisi plačano avtomatično s članarino v planinski organizaciji, bodisi posebej pri zavarovalnici – kot se zavarujemo, preden gremo v tuje gore.

Slovenska GRS je še vedno amaterska na področju izstavljanja računov in visoko profesionalna na področju reševanja. Doslej ji menda ni uspelo izterjati niti enega samega dolga – pa saj so doslej v vsej dolgi zgodovini svoje storitve zaračunali le peščici preobjestnih pijančkov, ki so zašli v težave, ne da bi od njih potem dobili en sam tolar. Ko se slovenski gorski reševalci na nekaterih področjih že obnašajo enako profesionalno kot njihovi kolegi v tujini, naj bi jih posnemali tudi na tem področju, za njimi pa bi morala trdno stati tako planinska organizacija kot celotna državna uprava, ki se ukvarja s takimi dejavnostmi. Potem ne bi nihče več iz gore z mobilnim telefonom klical reševalcev, naj pridejo ponj s helikopterjem, ko se mu ne ljubi peš v dolino.

Marjan Raztresen

Z alpinizmom se po pričevanju sodobnikov ni ukvarjal. Vendar mu določenih izkušenj zagotovo ni manjkalo, saj bi se sicer podjetna dvojica Francè in Lojze leta 1934 zanesljivo ne bila odpravila na Matterhorn.

Na pot sta šla s kolesi. Že tisti del ture, ki sta jo opravila po cestah do Zermatta in nazaj, je vreden omembe. Njuna taktika je bila: že pred zajtrkom prevoziti 60 kilometrov. Nevarnih, dolgih in strmih klancev sta se lotila s smrečjem, zatlačenim med streho in obod kolesa. Le tako sta razumno omejila hitrost in poskrbela, da vročina ni uničila zavornega mehanizma, 'torpeda' njunih biciklov. Na poti in na gori sta se hranila največ s čokolado – bila je razmeroma lahka, nepokvarljiva in kalorična.

Smeri na gori ni bilo težko najti, saj ta ne tedaj, ne danes ne sameva. Poguma, spretnosti in moči jima pa tako in tako ni primanjkovalo. Namerilo se je celo, da sta pomagala doseči cilj šestdesetletnemu Čehu, ki se jima je spotoma obesil za pete. V njuni družbi je dosegel vrh in se z njima živ in cel vrnil v dolino, kjer se jima je 'po francosko' brez besedice zahvale izgubil izpred oči. Francè mu te verolomnosti ni nikoli pozabil.

Na véliko doživetje je spominjala uokvirjena fotografija z vrha Matterhorna, ki je leta in leta krasila steno njegove kočice na Kališču in morda prav tam še danes spominja na imenitne dni.

Še pred Matterhornom sta bila na Großglocknerju. Uspešno sta mu zlezla na teme, ve se pa tudi, da se je na tisti poti **Lojze Furlan** – bolj znan kot 'Kališki Strah' – zagledal v čedno pastirico na pašnikih nad Heiligenblutem in bi skoraj ostal pri njej v Avstriji. Belo goro – Mont Blanc jima je odžrla vojna.

V turno smučanje se je uvajal na Dolgih njivah pod Malim Grintovcem in Srednjim vrhom blizu Kališča, kamor je pozimi zahajal s tovariši.

O binkoštih leta 1935 in 1936 je z Lojzetom in Mirkom na smučeh prečil s Stola na Babo. Med vzponom do Prešernove kočice, kjer so prenočili, so pomagali pri reševanju Avstrijke, ki si je hudo poškodovala koleno.

Tistikrat je čez noč padlo nekaj babjega pšena, jutro pa je bilo čudovito. Z vrha Stola so se z zavihanimi rokavi spustili proti zahodu.

Na strmini s primrzjenim babjim pšenom mu je 'vzelo noge'. Nosilo in premetavalo ga je proti pečem nad 'Monštranco'. Ustavil se je v krajni zevi, ob skali nad prepadi.

Babje pšeno in sren sta mu med drsenjem hudo načela kožo, ki je kar visela s podlahti. Tovariša sta mu pomagala na noge in nazaj, nakar so kljub načetim rokam in bolečinam nadaljevali turo. Tipično za trojico, od katere česa drugega ni bilo pričakovati:

»Vseeno je bilo, ali sestopimo tam ali z Babe, torej smo šli naprej!«

Graničar v karavli na Babi se je ran lotil z lizolom. Od hudih bolečin se je Francè onesvestil, vendar spet kmalu prišel do sape in moči za sestop. Z zdravnikom sta se srečala šele v dolini – na Jesenicah.

Leta 1935 je bilo odločeno, da ob evharističnem kongresu na Storžiču postavijo križ. Seveda je težaški del

te naloge prevzel Francè s tovarišema. Pod sedanjim planinskim domom na Kališču je odkril suh macesen. Zdel se je ravno pravnji, prenos svežega debla bi bil mnogo težji. Lotila sta se ga z **Mirkom Brezarjem**. Teško breme sta v enem dnevu pritovorila do Rame, 2000 metrov visoko, in ga skrila v ruševju. Čez teden dni je poprijel še Lojze. Križ so prinesli na vrh, izkopali temelj in ga umestili, da je bil 19. junija nared za posveitev. K slovesnosti je pripomogel tudi pevski zbor iz Tržiča; vodil ga je **Valentin Pirč**, ki danes živi v Škofji Loki in se dogodka še dobro spominja.

Nad vrati Francetove kočice je bil že zgodaj znak *Obveščevalna točka GRS*; cenil in spoštoval je lastno in tuje življenje, bil je dober, nevsiljiv svetovalec, v sili reševalec. Kdo ve, kolikokrat je opravljal to svojo prostovoljno dolžnost.

Pokojnega alpinista **Tineta Prinčiča** je prepričeval, naj v metru novega snega ne odhaja na Storžič. Ko je neposlušneža med sestopom z Rame odnesel plaz, sta mu z Lojzetom z vsem potrebnim takoj odhitela na pomoč v zasneženo Bašeljsko grapo, ga oskrbela in pospremila ter podpirala do rešilca v Bašlju. To veliko nesebično dejanje lahko zares razume le tisti, ki je kdaj gazil globok sneg v strmeh brezpotju gorskega gozda in pri tem podpiral onemoglega sopotnika.

Ob vremenskem preobratu 4. julija 1959 nas je bila polna kočica. Francè nas je pravočasno opozarjal, naj v negotovem vremenu ne hodimo na planino Javornik na severni strani Storžiča. Ni nam očital pomanjkanja posluha, ko smo se v snežnem viharju zdelani in premrženi privlekli pod njegovo varno in toplo streho. Prepričan sem, da bi nas šel iskat, če se ne bi do časa vrnili.

Ob nesreči **Marjana Beravs**a 7. februarja 1960 je poskrbel za spremljevalca, s katerim sva šla na ogled za ponorecencem, sam pa je obvestil kranjsko GRS. Kot že tolikokrat nam je bila tudi tedaj na voljo njegova kočica, katere udobje je skupini gorskih reševalcev iz Kranja v sibirskem mrazu prišlo še kako prav. Spet brez govoranc in očitkov.

A povejmo še kaj vsakdanjega!

Ne bom iskal posebnih zgodb in dogodivščin. V Francetovi kočici nikoli ni bilo dolgočasno, bilo pa je vselej spodobno.

Do otvoritve Planinskega doma na Kališču, pozimi pa že leta prej in še poslej, je bilo v njej zbirališče prijateljev Storžiča, pogosto tudi kranjskih alpinistov in gorskih reševalcev. Sobotni večeri so bili priložnost, da prisluhnemo zabavnim pripovedim. Ni bilo malo srečanj, ko smo se do solz nasmejali vedno znova mikavnim, praviloma nedolžnim, a vseče povedanim zgodbicam **Lojzeta Smoleja**. Včasih smo prisluhnili orglicam, iz katerih je **Jože Žvokelj** pričaral priljubljene melodije. Pa nista bila edina!

Stregel nam je s svojim čudovitim jerebikovim čajem ali s čim drugim, pred pijanci smo imeli pri njem mir.

Ljudem, ki jim je zaupal, je za dan ali dva, tudi za teden dni ali več rad odstopil kočico, da smo tja privedli svoje domače in otroke in tudi sam je bil do prerane smrti svoje dobre žene pogosto gori z vso družino.

Trdno zdravje mu je do pozne starosti omogočalo redno obiskovanje Kališča, že pri osemdesetih letih starosti sva ga s Katarino srečala vrh Storžiča in še več kot deset let kasneje se je iz Kranja s kolesom vozil na obisk k sinu Franciju v Tenetiše.

Nekako v ta čas sodi tudi zgodba iz Pariza, kamor ga je povedla hči na oglede. Ko ga je zmikavt olajšal za denarnico z dokumenti, jo je kleni mož ubral za njim, ga

ujel in iz njegovih rok dobil nazaj, kar mu je bil ta ukral.

Dano mu je bilo, da je bil tako rekoč do zadnjega dne življenja doma, na svojem, kjer je zanj vzorno in požrvalno skrbela hči Tonči.

Vse to je sedaj preteklost.

Hvala mu za vse, kar je dal in bil.

Naj v miru počiva!

PO ALPAH BO OD LETA 2002 OD TRSTA DO MONAKA POTEKALA PLANINSKA TRANSVERZALA

MEDNARODNA PLANINSKA POT VIA ALPINA

MILAN CILENŠEK

Poleg evropskih pešpoti, dve tečeta tudi čez slovensko ozemlje, je osem alpskih držav ustanovilo veliko alpsko transverzalo, ki teče od Italije prek Slovenije, Avstrije, Nemčije, Liechtensteina, Francije in Švice do Monaka. Predstavniki vseh osmih držav so se sredi letošnjega junija sestali v francoskem Lyonu in sprejeli temeljna pravila nove vezne poti. Planinsko zvezo Slovenije sta zastopala **Uroš Vidovič** in strokovni sodelavec Zveze **Danilo Sbrizaj**, ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije pa **dr. Matjaž Jeršič**.

Zakaj nova vezna pot, zakaj nova transverzala, mar – vsaj pri nas – krožnih in veznih poti ni več kot dovolj? Pobudnica nove poti, znana francoska planinka in publicistka **Nathalie Morelle**, pravi v uvodu svoje študije o veliki alpski transverzali:

»Nova pot naj bo simbolni projekt, ki naj bi z močno posredovalno vlogo prispeval k promociji alpske identitete za širšo javnost, pospeševal pa naj bi tudi izmenjavo gorniških izkušenj med planinci osmih držav. Sočasno naj pomeni nova pot rdečo nit med različnimi gorskimi verigami od Trsta ob Jadranu do Monaka ob Sredozemskem morju, in vzdolž te poti naj se uredničujejo dejanja turističnega razvoja. Pohodnike naj pot spodbuja k odkrivanju ene ali več alpskih regij, predvsem s pripomočki pri premagovanju jezikovnih ovir. In poleg športnih dejavnosti naj ima nova pot tudi jasno vlogo pri odkrivanju kulturnih in naravnih bogastev posamezne dežele.«

Pot pravzaprav ni čisto nova, saj so jo osnovali Francozi že pred tremi desetletji, in to z namenom, da bi pohodnikom pomagali vsestransko razvijati njihovo rekreacijsko dejavnost v Francoskih Alpah. In ker je dandanes pohodništvo v celoti del turistične ponudbe, so francoski planinci ugotovili, da je treba turistično ponudbo razširiti na vse alpske dežele, določila o poti je nujno treba poenotiti, ob tem pa upoštevati naravne in ljudske vire, po katerih se razlikujejo posamezne dežele in njihova območja.

Vzporedno s tem naj se razvija ozavešanje o alpski identiteti in skupnosti interesov različnih alpskih regij. Zaradi tega je osem alpskih držav na najvišjih ravneh sprejelo Alpsko konvencijo, ki jo je potrdila tudi Evropska unija.

26-letni Uroš Vidovič, pred kratkim je postal univerzitetni diplomirani geograf in profesor zgodovine, takoj pa se je odločil tudi za magistrski študij geografije, sicer član upravnega odbora Planinske zveze Slovenije in njegove komisije za pota ter namestnik nedavno umrlega **Zorana Naprudnika**, ki je bil koordinator za evropske pešpoti v Sloveniji, je o novi poti in lyonskem sestanku dejal:

»Na sestanku v Franciji smo ustanovili mednarodni koordinacijski odbor poti, pot pa smo po latinskem poreklu besede imenovali Via alpina, kar je lahko izgovorljivo v vseh jezikih. Vendar pot ne bo tekla zgolj od svojega začetka (v Trstu) do konca (v Monaku), marveč so udeleženci prav na naš, slovenski predlog z velikim odobravanjem sklenili, da lahko posamezne planinske zveze razširijo pot s posameznimi regionalnimi točkami, tako imenovanimi pentljami – podobno, kot smo pri nas pred leti razširili Slovensko planinsko pot. Pomembno je, da mora biti nova pot primerna za ljudi vseh starosti, kar pomeni, da se bo pot izogibala vrhov in drugih zahtevnejših ciljev.

Pot naj bi odprli v mednarodnem letu gora 2002, dotlej pa naj bi države članice pripravile vodnike, logotip poti in priznanja za zmagovalce poti.«

Po slovenskem ozemlju bo tekla pot Via alpina od Lipice na Krasu prek Lokev pri Divači, Škocjana, Senožece, Razdrtega, Pleše, Šmihela pod Nanosom, Predjame, Predgriz, Idrije, Bevkovega vrha, Kladja, Dolenjega, Velbnika, Porezna, Petrovega brda, Koble, Črne prsti, Rodice, Vogla, Komne, Triglavskih jezer, Hribaric, Dolica, Trente in Vršiča do Tamarja, na Korenskem sedlu – pri Koči treh dežel – pa bo prešla na avstrijsko ozemlje.

Na lyonskem sestanku so za predsednika mednarodnega koordinacijskega odbora izvolili **Luciana Cavaria** iz Italije, medtem ko je predsednik alpske planinske transverzale Francoz **Rene Girard**.

Uroš Vidovič je še poudaril, da je bila slovenščina priznana kot eden od štirih uradnih jezikov poti – poleg italijanščine, nemščine in francoščine. »In prav vsa gradiva, ki so nam jih pripravili, so bila natisnjena tudi v slovenskem jeziku.«

Naslednji sestanek Mednarodnega koordinacijskega odbora Vie alpine bo septembra v Lombardiji v Italiji.

Novica?

KAKO JE BILO LETOŠNJO POMLAD V BAZNEM TABORU POD EVERESTOM IN OKOLI NJEGA

MILENIJSKI CIRKUS NA STREHI SVETA

DARKO BERLJAK

*Največji poznavalec Himalaje na Hrvaškem in najzkušenejši hrvaški vodja himalajskih odprav **Darko Berljak** je v letošnji junijski številki glasila Hrvaške planinske zveze Hrvatski planinar v uvodnem prispevku popisal, kaj se je letošnje pomlad (tudi dogajalo v baznem taboru pod najvišjo goro sveta. Ker gre za najvišjo goro sveta, ker so v to zgodbo vpleteni tudi slovenski alpinisti in ker so v njej nanizani zanimivi in nenavadni podatki o takratnih dogajanjih pod Everestom, z dovoljenjem avtorja ta prispevek v celoti objavljamo. (Op. ur.)*

Konec aprila in ves maj so se v Nepal, najbolj gorski državi na svetu, odvijali burni dogodki, in sicer na zelo visoki ravni, če mislimo na nadmorsko višino. Ali je to leto zadnje ali prvo v tisočletju, ni potrebno pojasnjevati nikomur, kdor zna kolikortoliko računati, vendar nekateri še vedno vztrajno trdijo, da smo že v tretjem tisočletju. Hinduizmu privrženi prebivalci Nepala štejejo po svojem koledarju 2057. leto, tisti z budističnim predznakom pa so že dlje od številke 2500. Vendar je taka matematika še najmanj zanimala tuje plezalce, ki so ob podpori domačih šerp jurišali proti najvišji točki našega planeta z željo, kot so dejali, da bi bilo njihovo ime v novem mileniju kot prvo ali na kakšen drugačen način vpisano na Mount Everestu.

Imel sem srečo, da sem bival v teh krajih in bil priča dogajanju, o kakršnih **Hillary** in **Tensing**, prvopristopnika na Everest, zanesljivo nista niti sanjala. Sedemindeset let za njima se je po tibetanskih in nepalskih strminah najvišje gore na svetu hkrati motalo več kot 700 ljudi z zelo nenavadnimi idejami.

Vendar pojdemo po vrsti. Že lani so mi slovenski alpinisti, ki so se to pomlad odpravljali na Lotse, predlagali, da bi vodil to odpravo. Iz razlogov, ki jih bom nekoč na teh straneh (mišljenja je revija Hrvatski planinar; op. ur.) natančno popisal, na kratko rečeno pa se nanašajo na polglasno mrmranje nekaterih hrvaških planincev, češ da je vodenje hrvaških alpinističnih odprav na najvišje gore sveta nezdružljivo s funkcijo tajnika nacionalne planinske zveze – kot da bi se ukvarjal s poplavljanjem ali pikadom, ne pa s sestavnim delom planinstva, in sicer v svojem prostem času – sem slovensko ponudbo odklonil.

Lotse, po višini četrta gora na svetu (8515 m), stoji tik poleg Mount Everesta, tri četrtine vzpona na njuna vrhova poteka po istih smereh, prav tako je isti prostor, kjer za vzpone na oba vrhova postavljajo bazne tabore. Po tridesetih prijavljenih odpravah za pomladansko sezono (24 za Everest in 6 za Lotse) je nepalsko ministrstvo za turizem zaprlo trgovino in zaradi očitne preobremenitve tega območja nehala izdajati dovoljenja. S posredovanjem svojega prijatelja **Tashija Jangbuja**

Del baznega tabora pod Everestom letošnje pomlad

Foto: Darko Berljak

Sherpe, predsednika Nepalske planinske zveze, sem želel pomagati slovenskim plezalcem, da bi vendarle dobili dovoljenje. To mi je uspelo, vendar je postalo v časovni stiski, do katere je prišlo, jasno, da bo na terenu še marsikaj odvisno od poznanstva s Tashijem in od izkušenj, ki sem jih pridobil med svojimi prejšnjimi šestnajstimi bivanji v Himalaji. Pristal sem, da bom strokovni svetovalec te odprave oziroma da bom organiziral vse potrebno do baznega tabora, se vrnil domov in še naprej pomagal prijateljem preko satelitskega telefona in računalnika. Enako kot za hrvaške odprave v organizaciji Hrvaške planinske zveze, ki sem jih vodil pred tem, sem vzel letni dopust in s Slovenci odpotoval v Nepal. Že prej smo se dogovorili, da bo član odprave tudi **Matko Škalamera** z Reke, trenutno najboljši in najperspektivnejši hrvaški alpinist.

Prišli smo v Katmandu, v nekaj dneh uredili vse potrebno, poslali dve toni opreme s helikopterjem v Namče Bazar, odleteli z majhnim letalom v Luklo in 21. aprila z dvema tonama opreme, ki so jih od pilotov prevzeli jaki, prišli v bazni tabor na višini 5360 metrov.

Ob tej priložnosti v neskončnih prostranstvih Himalaje nismo bili niti najmanj osamljeni, kajti v naši neposredni bližini je že bilo še 500 drugih ljudi: približno 200 tujih plezalcev, prav toliko šerp, ki naj bi jih spremljali in jim pomagali, in kakšnih sto kuharjev, njihovih pomočnikov, poročevalcev, računalniških strokovnjakov in različnih prijateljev, katerih končna postaja je bila, enako kot meni, samo bazni tabor. Na ledeniku Kumbu pod Everestom, zelo neprijaznem kraju, prepolnem ledu, pomešanega s kamenjem, sem naštel približno 400 šotorov za različne namene, od spalnih in za dnevno bivanje do tistih za opravljanje fizioloških potreb. To je bilo pravo majhno mesto, v katerem je bilo nepopisno povpraševanje po vsakem centimetru ravnega prostora, ponoči pa je bilo zaradi množice generatorjev osvetljeno kot Las Vegas.

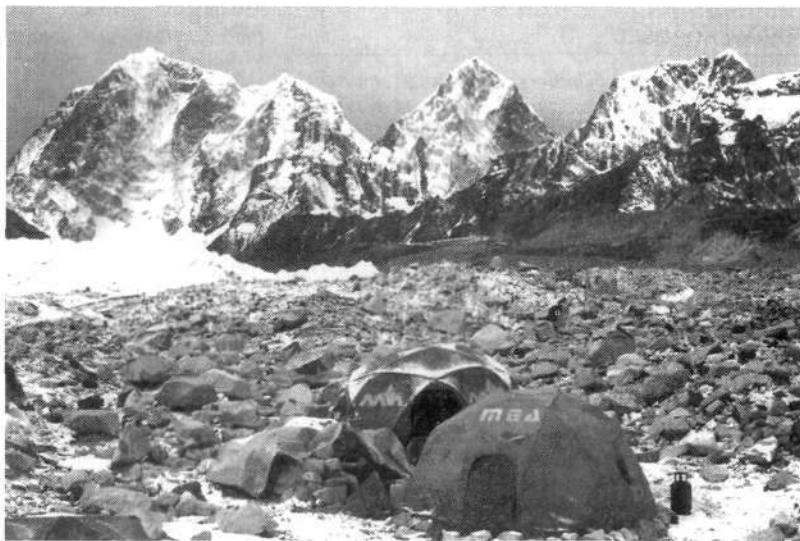
Zgornji del Ledenege slapa, zadaj Lotsejeva stena

Skozi bližnji Ledeni slap, kaos šeststotih višinskih metrov visečega ledu, kjer poteka prvi del vzpona, sta bili urejeni celo dve smeri za vzpon in sestop s pritrjenimi vrvmi in aluminijastimi lestvami nad ledeniškim razpokami, da pri srečevanjih ne bi bilo velikih zastojev in morebitnih obračunavanj s cepini o tem, kdo ima prednost.

Poleg dirkačev, kdo bo prvi na vrhu (to je uspelo dvema Špancema 16. maja), so ob okrogli letnici 2000 želeli vpisati tudi nekatere nove rekorde: prvo samostojno nepalsko žensko odpravo na Everest (prva je prišla na vrh **Lhakpa Šerpani** 18. maja), najmlajšega človeka na vrhu (14-letni **Temba Tsering** je odnehal na višini 8000 metrov), najhitrejši vzpon (**Babu Chhiri Sherpa** 18. maja v 15 urah in 56 minutah), najstarejše ljudi na vrhu (hotela sta postati dva Američana iz ZDA, vendar je vse skupaj neslavno propadlo daleč pod vrhom), bile pa so še različne druge ideje, ki pa so jih do zadnjega trenutka držali v strogi tajnosti.

Številne svetovne televizijske družbe so marsikaj prispevale k temu prerivanju (med njimi je bila najštevilnejša kanadska CBC), bil pa je tudi velikanski naval radovednih trekerjev, ki so v stotinah prihajali v bazni tabor po večdnevni hoji po nepalskih gorah, se želeli fotografirati z milenijci in so povzročali še večjo gnečo. Vendar so jih omejili pri njihovem vohljanju po baznem taboru, kajti odprave so si z vrvmi ogradile svoje ozemlje in so imele svoje šerpe, ki so odganjali radovedneže.

Poleg čuvajske službe so se na tej višini pojavili tudi novi in zelo nenavadni poklici. Eden od njih je »Ice Fall Ingeneer« v osebi **Ang Nime Sherpe**, ki je sprejemal pritožbe in pohvale plezalcev in je s svojo ekipo vsak dan skrbel za varnost vseh 44 aluminijastih mostov in 1100 metrov napetih vrvi v Lednem slapu, pravica prehoda pa stane za celotno sezono 300 dolarjev na osebo. Drugi tak nov poklic si je izmislil stalni dežurni

Šotor za kuhinjo in za »dnevno sobo« na odpravi Lotse 2000

Gyalzen Lama iz Pangbočaja, ki je takoj po prihodu vsake odprave v bazni tabor blagoslovljal njihove tabore in molil za alpiniste. Kadar ni imel duhovnih poslov, je skočil v višinske čevlje in služil devize z nošnjo tovorov skozi Ledeni slap.

Gneča je bila tudi v zraku, kajti premožni radovedneži so za 3000 dolarjev, kolikor je stal polet, prihajali s helikopterjem iz Katmanduja, leteli nad taborom in cirkus na ledu fotografirali iz zraka.

Slovenska odprava na Lotse je imela v svojih vrstah tudi vrhunskega računalniškega strokovnjaka **Andreja Kmeta**, ki je bil lani v ekipi na Daulagiriju, ko je prispeval k temu, da je bil senzacionalni vzpon **Tomaža Humarja** tisti trenutek dostopen vsem uporabnikom interneta. Andrej je zdaj premagal vse milenijske everestovske odprave s prikazom dogajanj na tem območju. Vsakih nekaj ur je bila spletna stran Ihotse2000.siol.net zasuta z novimi podatki, številnimi fotografijami iz baznega tabora in s plezanja, z intervjuji s člani in drugimi plezalci iz okolice, prvič pa tudi z živo video sliko s terena.

Po dveh dneh sem s težkim srcem zapustil tabor, zaradi komaj 14 dni letnega dopusta sem moral pri sestopu štiri dnevne etape preteči v enem samem dnevu, vrnil sem se v Zagreb in z računalnikom še naprej spremljal odpravo in ji pomagal. Gledal sem poročila in načrte drugih odprav, zbiral vremenske napovedi, pošiljal preko elektronske pošte nekatere predloge in se po potrebi po satelitskem telefonu pogovarjal s člani odprave.

Posebno razburljivo je bilo 19. maja, ko sem neposredno poslušal, kako sta **Franc Pepevnik** in **Milan Romih**

ob 14.10 po nepalskem času brez uporabe dodatnega kisika iz jeklenk prišla na vrh Lotseja. Naslednji dan sta **Tomaž Žerovnik** in **Dušan Debelak** zaradi močnega vetra prekinila vzpon na višini 8100 metrov, v nedeljo, 21. maja, pa so samo 115 metrov pod vrhom zaradi začetka hudega poslabšanja vremena isto morali storiti tudi **Matko Škalamera**, **Boštjan Jezovšek** in **Viktor Mlinar**, ki so se v zelo dramatičnih okoliščinah (snežna slepota, snežni plazovi itd.) vrnili v bazni tabor.

Odprava je uresničila svoj cilj, hkrati pa je za podobne prihodnje akcije za množično spremljanje izvedbe postavila izredno visoke standarde, saj so na internetu zabeležili več kot milijon obiskovalcev njihovih spletnih strani. Nekdanja ločitev odprave od drugega sveta, ko tedne in mesece dolgo ni bilo znano, ali so člani odprave sploh živi in kaj se dogaja na najvišjih gorah sveta, je stvar preteklosti. Iznašli so medij, ki bo tudi to dejavnost neposredno približal gledalcem v njihovih toplih domovih, s čimer je hkrati verjetno razrešeno tudi njeno lažje financiranje s pomočjo sponzorjev. Na računalniških zaslonih je še vedno dovolj prostora za najrazličnejše reklame, ki jih morajo deskarji po internetu hočeš-nočeš videti.

Potem ko sem vodil približno petnajst alpinističnih odprav, sem si pridobil novo izkušnjo, da je mogoče za plezalce marsikaj koristnega napraviti tudi z računalnikom tisoče kilometrov daleč od njih. Vendar te izkušnje ne bom ponovil, saj manjka tista povezanost z ljudmi, ki jo je mogoče vzpostaviti samo na kraju samem, posamezne informacije, ki jih nisem dobil zaradi trenutnih pomanjkljivosti tega sistema, pa so pri meni povzročile večje težave, kot če bi bil tam.

NAKLJUČJE JE POSKRBELO ZA ODKRITJE ZANIMIVIH KORENIN

novica?

MARJETA ROJNIK, ROBLEKOVA VNUKINJA

IVANKA KOROŠEC

*Včasih moram poiskati te strme poti,
moram položiti nanje svoje roke
in stkati čudno lepe vezi,
moram priti tja, kjer se zdi,
da besede drugače zvone
in se drugače pogleda v oči.*

Te čudovite verze **Rudija Klinarja** si je **Marjeta Rojnik** vzela za svoj planinski moto. Z danes že tako redko lepopisno pisavo si ga je napisala v svoj planinski dnevnik. Ta dnevnik je že drugi; prvi je že popolnoma zapolnjen z žigi in zapisi o vtisih in občutjih z najrazličnejših planinskih poti. Mnogokrat je omenjen in zabeležen tudi **Roblekov dom**, čeprav takrat še ni vedela, kako usodno je z njim povezana.

Nekateri pravijo, da naključij ni, spet drugi prisegajo nanje. Včasih se celo zdi, da je naključje istovetno z usodo. Mnogokrat pa spoznamo, da našo življenjsko pot določa naša notranjost. Na zunanje dogodke ima-

mo zelo šibak vpliv, zelo močno pa lahko vplivamo na to, kaj postanemo v nas samih.

Kakorkoli že, gospa **Marjeta Rojnik** (kličemo jo **Meta**) je po naključju ali v naprej določeni usodi nepričakovano doživela veliko razkritje svojih korenin. Letos spomladi je namreč vložila zahtevek za priznanje statusa žrtve vojnega nasilja, saj je njen oče **Oskar Pogačnik** kot komisar čete padel v letu 1942, ko je sama imela komaj dve leti. Pri iskanju ustreznih dokumentov se je obrnila na več uradov in institucij (matični urad, Zveza borcev, Gorenjski muzej, SPIZ, Občinski odbor ZB, Muzej novejšje zgodovine itd.) in končno dobila očetov evidenčni list padlih, na katerem je potrjeno, da je bil **Oskar Pogačnik** nezakonski sin lekarnarja **Robleka**.

Hugon Roblek (roj. 27. 12. 1871) je bil lekarnar v Radovljici. Z vso dušo je bil predan goram, bil je resnično velik planinec in idealist. Skupaj z **Aljažem** je postavil temelje slovenskemu planinstvu na Gorenjskem. Prav na njegovo pobudo so zgradili mnoge planinske domove. Markiral je pota v Julijcih in naredil povezavo s Tol-

minsko. Ko so fašisti 19. 7. 1920 požgali Narodni dom v Trstu, se je smrtno ponesrečil ob skoku iz gorečega poslopja. Nekaj mesecev pred svojo smrtjo je pri notarju naredil oporoko, v kateri je svoje premoženje (razen ženinega preužitka do smrti) zapustil Planinskemu društvu Radovljica.

Na zapuščinski razpravi pa ni šlo brez zapletov. Pojavile so se prijave upnikov in zadeva se je na sodišču končala tako, da je planinsko društvo dobilo hišo, jo prodalo in iztržilo 8570 kron. S tem denarjem so popravili Vilfanovo kočo, nekaj kapitala pa je še ostalo. Vilfanova kočica čez nekaj let ni več ustrezala, bila je pretesna in postavljena prenizko, brez razgleda. Dne 30. 8. 1932 so začeli graditi nov dom pod Begunjsčico, ki je bil odprt 30. julija 1933. Ime je dobil po Hugonu Robleku. Dom je bil 1. maja 1943 požgan, po vojni je bil večkrat obnovljen, zadnjič ob praznovanju 100-letnice PD Radovljica v juliju 1995.

Roblek je imel zunajzakonsko razmerje z **Marijo Počanič – Kupovo** iz Zaloš pri Ljubljani. Iz te zveze se je 29. 4. 1910 rodil sin Oskar. Mladost je preživel pri Pernuševi družini v Zagoricih na Bledu. Izučil se je za mehanika v Ljubljani, kjer je tudi služboval. Po odsluženem vojaškem roku se je vrnil na Bled in se zaposlil v hotelu Toplice kot šofer. Kasneje je avto odkupil in postal samostojni taksist. Leta 1940 se mu je rodila hčerka Marjeta, vendar družinskega življenja ni nikoli okusil, saj je bil že pred vojno aktiven, po okupaciji pa je takoj začel sodelovati v gibanju OF. Priključil se je ilegalni skupini na Vodiški planini in bil borec Jelovške čete Cankarjevega bataljona. Padel je 5. 7. 1942 na Voklem nad planino Barjanca, pokopan je na pokopališču borcev NOV na Bledu.

Njegova hči oziroma Roblekova vnukinja se je rodila 18. 2. 1940 v Mojstrani. Na Dovjem in v okolici jo poznajo kot **Požgancovo Meto**. **Janez Klinar-Požganc** je bil Aljažev sodelavec, njegova opora in tudi delovodja na gradbiščih. Zbiral je podatke za obračun dela in konec tedna sta z Aljažem poračunala. Aljaž je do leta 1904 sam vodil in nadzoroval delo na terenu, pozneje tega ni mogel več opravljati. Na gradbiščih ga je v celoti nadomestil Požganc. Ker svojih otrok ni imel, je zapustil domačijo Metini stari mami, pri kateri je ta od svojega sedmega leta dalje tudi živela in odraščala. Osnovno šolo je obiskovala na Dovjem, gimnazijo na Jesenicah, učiteljske v Tolminu. Po pokojnem očetu Oskarju Počaniču ji je Invalidska komisija pri štabu IV. armije v letu 1948 priznala invalidnino, ki jo je prejela, dokler ni dokončala učiteljskega študija. Njena prva služba je bila na Jesenicah. Kasneje si je ustvarila družino in dom v Radovljici. Službo je leta 1986 dobila v osnovni šoli F. S. Finžgarja v Lescah in s tem se ji je izpolnila velika želja. Iz učilnic šole v Lescah se namreč vidi naravnost na Stol in Karavanke na eni strani in na Triglav in Julijce na drugi strani. **Meta Rutar** in **Verena Mencinger** sta ji odprli vrata v PD Radovljica. Postala je njegova članica in začela aktivno delovati v njem. Tudi na osnovni šoli je bilo nekaj planinskih navdušencev, tako da je začel aktivno delovati planinski krožek. Takrat so z mladimi planinci začeli hoditi po slovenski

Marjeta Rojnik letošnjega 1. junija na poti na Trupejevo poldne

planinski poti. V Lescah je službovala vse do upokojitve v letu 1996.

Živi v Radovljici v Triglavski ulici (če to ni posebno znamenje!) v prijazni hiši, ki jo s sinom Borom (31) ves čas neutrudno obnavljata, prenavljata in olepšujeta. Bor je prav tako vnet planinec, registriran planinski vodnik AB kategorije, tako da se tradicija nadaljuje.

Kadar le more, gre Meta na pohodniško ali gorniško turo s katero od svojih najožjih prijateljic ali pa tudi sama. Najraje ima malo obiskane, samotne in odmaknjene gorske koticke. Vrbanova špica in Trupejevo poldne sta jo v zadnjem času najbolj navdušila. Pomaga tudi v mladinskem odseku, pri najmlajših in osnovnošolcih, skrbi za izvedbo planinskih taborov za najmlajše planince iz VVZ. Z veseljem pokaže lepo uokvirjene slike, ki so jih narisali najmlajši iz vrta in ji svoje majhne umetnine podarili za spomin.

Metin veliki vzornik je legenda planinstva **Avgust Delavec** iz Mojstrane. Globoko ga spoštuje in ceni njegovo vedno dobrodošle nasvete. Večkrat ga poišče in kljub njegovim 82 letom skupaj odkrivata neznane lepote. Živimo v ogromnem, slabo odkritem svetu; niti slutimo ne o popolnosti rož, trav, kamenja, o skrivnostih njihove sestave in pomena ter ne vemo, da bi nam znanstvo z njimi na vseh področjih življenja obogatilo naše izkušnje. Meta sicer deluje kot zelo energična in odločna ženska, vendar je po svoji naravi nežna in ranljiva. Uspeva ji vživljanje v klitje, rast in dihanje narave, zna 377

poiskati sožitje superstehnzirane civilizacije s prvobitnim planinstvom, mogoče preprosto zato, ker zna videti droben cvet, ki pripravi čašo za obisk čebele.

Je prizadevna članica PD Radovljica, njegova tajnica in članica UO. V svoji skromnosti pa je skrita kot sova v bršljanu. Ne mara izstopati in tudi glede objave podatka o svojem starem očetu je kar nekaj časa oklevala. To dejstvo pa je pomembno in je bilo javno objavljeno tudi v govoru predsednika planinskega društva Radovljica na slavnosti ob Roblekovem domu 1. julija letos in so kratko novico o tem povzeli tudi časopisi. Zato je prav, da o tem zvedo tudi bralci Planinskega vestnika.

NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

VALENTIN STANIČ

V Planinski založbi je prve julijske dni izšla knjiga »Valentin Stanič, prvi alpinist v Vzhodnih Alpah«, ki so jo izdali ob dvestoletnici njegovih vzponov na Veliki Klek in Watzmann leta 1800, kot je napisano v podnaslovu. Čeprav je bilo sprva načrtovano, da bi bila knjiga ponatis brošure z enakim naslovom, ki jo je za isto založbo leta 1956 pripravil **Evgen Lovšin** in naj bi izšla že v začetku lanskega poletja, jo je potem natančni urednik **Stanko Klinar** dopolnil z novejšimi dognanji, s pogledom na Staniča v spisih eminentnih današnjih planinskih piscev, z zanimivostmi, ki so jih v svojih člankih in knjigah zabeležili o Staniču njegovi sodobniki in so jih v Münchnu poiskali **dr. Tatjana Peterlin-Neumaier** in njen krog bavarskih prijateljev, z izpopolnjeno bibliografijo o Staniču, z nekaterimi prej neznanimi prilogami, na primer Staničevim gotiškim rokopisom, in s podobnim zgodovinsko ponazoritvenim in vrednotenjskim gradivom, tudi slikami.

Kot je urednik knjige zapisal v predstavilni zgibanki, je namen knjige gojiti spomin na pomembnega moža in posebej opozoriti na dvestoto obletnico njegovega prvenstvenega vzpona na Watzmann leta 1800, kajti »na Staniča je treba gledati kot na enega najmočnejših slovenskih prosvetljencev in prosvetiteljev«.

Staničev nekoliko mlajši sodobnik **Anton Martin Slomšek** je bil poln hvale in občudovanja do svojega starejšega poklicnega kolege in mu je zapel slavospev tudi kot možu, »ki so po hribih hodili ino nar viši goličave doplezali... Obiskali so stariga Triglava sivo glavo, ki po vsih Kranjskih gorah gleda. Po pravici so njih imeli za kralja vsih tedanjih gorjanskih pešcov.«

Objavljamo odlomek o Staničevem plezanju na Triglav, ki takrat seveda še ni bil okovan v jeklenice in kline. Ta odlomek naj bi bil spodbuda k branju celotne knjige, ki zanesljivo sodi med posebne dragocenosti slovenske planinske literature. (Op. ur.)

378 Že je bila noč, ko sem dospel v Srednjo vas. Naveličan slabe postrežbe sem prav rad sprejel povabilo gospoda župnika, pri katerem sem bil pustil svojo prtljago. To vam je bila krasna večerja in izborna prenočišče! Bog

Pa ne samo zaradi slavnega prednika; tudi brez njega bi bila Meta Rojnikova še kako primerna, da bi jo postavili za zgled vsem planincem. Kljub njenim samotnim potem se ji namreč posreči tista oblika bližine, ki jo utrjuje zavest izključne pripadnosti planinstvu. V njej je živ ogenj, plamteč in silen, brezmejen, nalezljiv in nepogasljev. Uročena je z gorami, saj že od rojstva dalje v sebi nosi nekakšen prainstinkt, usmerjen v gore.

Planinski žar pa tli tudi v njenem sinu, ali kakor pravi **Oton Župančič**: »... Iz roda v rod duh išče pot...« Geni pač ne lažejo!

Valentinus Ranig
Vicarius Roncinæ.

Edini znani Staničev portret in njegov lastnoročni podpis, vzet iz rokopisne izpitne naloge za župnijski izpit leta 1811.

vрни dobremu možu! Tu sem našel drugega triglavskega potnika, gospoda kaplana Jakoba Dežmana, čigar kratki, a natančni opis njegove triglavske poti bi lahko služil namesto vodnika. A moj vodnik mi je natvezil že

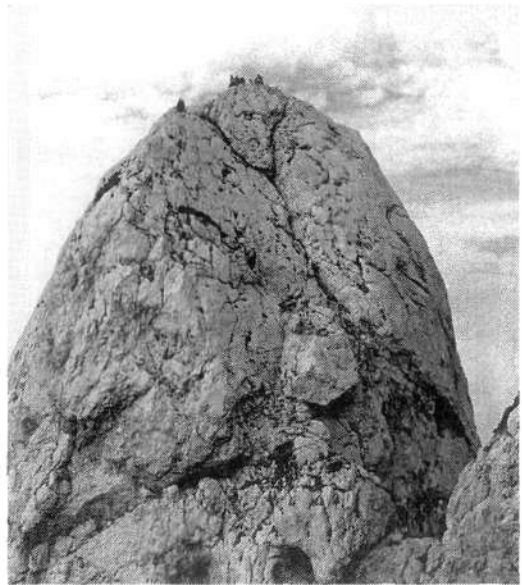
polno strašnih reči. Zdelo se je, da mi tudi sreča že obrača hrbet. Nebo je bilo gosto prepreženo z oblaki in želja, iti drugi dan na Triglav, se je zdela prazna.

Nekoliko potr se uležem k počitku, a kako se mi je razveselilo srce, ko sem se še pred drugo uro zbudil in sem videl kos neba, na katerem so migljale zvezde. »Vstani, srečo imaš!« sem dejal in se začel pripravljati na pot. Zopet je megla zakrila nebo in dobra gospodinja mi je morala vliči debelejšo svečo. Tako sva šla jaz in malosrčni Kos s svetilnico v temni noči v gore. Že se je delal dan, ko sva prišla na veliko planino »u Skaunci« (Uskovnica). Tu sva našla na moje začudenje še ljudi in živino, dočim so mi prej pravili, da zdaj ni nikogar na planinah. Od Srednje vasi do tu si bo kak morebitni bodoči obiskovalec Triglava lahko dal opisati pot, od tod pa bo mogel vsakdo lahko brez vodnika najti pot na Triglav po mojem kratkem opisu in povpraševanju pri planšarjih.¹

Od planšarskih koč se gre proti severozahodu vprek čez planino navzgor... Po zelo vidni stezi, po kateri gornijo tudi živino v druge planine, je treba iti dalje... Zaiti ni mogoče, ker je samo ta steza... Zdaj vodi pot med gorami preko grebena. Tu sva zagledala očaka Triglava v vsej njegovi krasoti, le včasih so ga zakrile megle, ki so se podile mimo. Nato gre pot zopet nizdol in krasno je ležala planina Velo polje ob vznožju Triglava in med drugimi gorami pred nama.

Kakor mestece, če gledaš od daleč, leži skupina planšarskih koč zgoraj čisto na sredi kakor miza ravne planine. Dalje spodaj ob strani stoji koča rajnega gospoda Leopolda barona Zoisa², ki si jo je dal tu postaviti, da bi mogel tod okoli botanizirati. Preden se pride do koč, si je treba zapomniti nameravano pot na Triglav in se glede nje orientirati. Na desno zadaj nad kočami stoji suho drevo, za njim se vidi pot navzgor pod steno tik ob rušju. Prej si je treba tudi zapomniti, da se gre potem proti onemu precej visokemu vrhu, ki stoji na desni poleg Velikega Triglava, to je, da se pride pod Srednji Triglav. Na južni strani Srednjega Triglava zgoraj, kjer je po grebenu zvezan z drugimi gorami, je opaziti tudi nekakšno razpoko. Proti tej razpoki je treba iti. – Toliko približno si je treba zapomniti, še preden pride do koč na Velem polju, ako gremo brez vodnika (kar za vajenega hribolazca ni nobena težava) na Triglav.

Zdaj sva šla proti omenjenim kočam. Tu sva si postregla z vinom itd., shranila prtljago, kar je je bilo odveč, in krenila v smeri proti Triglavu na desno navzgor pri omenjenem suhem drevesu in pod steno nekaj časa na levo. Takoj nato sva prišla do rušja. Potem naju je vodila komaj vidna steza na desno naravnost navzgor preko brega, poraslega s travo. Ko se pride nekoliko dalje, pelje steza še bolj na desno in tu je majhna ravnica. Tu je najvišji in zadnji kraj, kjer še raste les; vidi se namreč grm rušja... Zdaj je treba iti še na desno v breg,

Stanič sam v Kamniško-Savinjskih Alpah ni pustil sledi, počastili pa so ga drenovci (med katerimi so bili tudi Bogumil Brinšek ter Pavel in Josip Kunaver), ki so v Zeleniških špicah po njem imenovali težko dostopen vrh Staničev vrh (1895 m).

Foto: Janko Pribošič

a ker se Srednji Triglav zopet pokaže, je treba uravnati pot tako, da se pride precej na desno pod njegov vrh. Ko si po daljši hoji prišel že tako daleč, da skoraj preneha vsa vegetacija in da svet že ni več strm in zelo skalnat in da imaš na levi kotel Velikega in Srednjega Triglava, napolnjen z večnim snegom, lahko vidiš razpoko³ na južni strani Srednjega Triglava. Proti tej votlini torej, ki ima na levi zgoraj nad seboj veliko steno, na desni pa oni greben, ki veže Srednji Triglav z najmanjšim Triglavom⁴, moraš iti naravnost. Gre se namreč preko strmega peščenega in kamnitega gruščca navzgor pod omenjeno steno, splezati je treba potem skozi majhno razpoko in že si na vrhu omenjenega grebena, od koder uživaš krasen razgled in se ti je treba tudi odpočiti za zanimivo pot, ki te še čaka.

To je »non plus ultra«⁵ za marsikatere hribolazce. Moj prebrisani in leni vodnik si je sicer prizadeval že ves čas, kar sva bila na poti, da bi me strašil s svojim pripovedovanjem, vedno me tolažeč, da svojega cilja prav gotovo – ne bom dosegel. Pripovedoval mi je tudi zgodbe, npr. da je neki imeniten gospod obljubil svojemu vodniku, če ga živega in zdravega zopet privede s Triglava, da ga bo vsega od nog do glave oblekel v svilo. Potem je to obleko seveda vso spremenil v denar. Ni bilo težko uganiti, kaj je nameraval moj vodnik s temi zgodbami, a name niso napravile nobene vtisa. Da je mož špekuliral, se je kmalu pokazalo, ker je odločno izjavil, da noče in da si ne upa iti več

¹ Opis se ujema s staro potjo iz Srednje vasi čez Trstje na Triglav, ki je sedaj opuščena.

² To je pomota, ker Leopolda Zoisa ni bilo, pač pa misli tu Stanič na Karla Zoisa, slovečega botanika.

³ Znani kamin v Malem Triglavu na poti od Planike.

⁴ Bržkone oni južni vrh, pod katerim se stekajo poti iz Bohinja in iz Mojstrane.

⁵ Nič več naprej.

Hoher Göhl, ki so ga v Staničevem času pisali Göhl, ne mnogo lažji od Watzmanna, na katerega se je Stanič kot prvopristopnik tudi povzpel leta 1800 kmalu za vzponom na Watzmann in ki se ga tudi spominja v svojem opisu plezanja na Triglav.

Foto: Horst Höfler

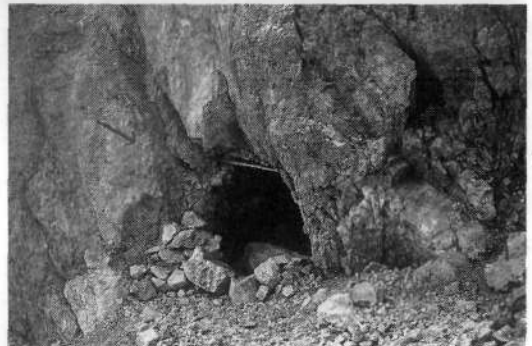
dalje. »No, dobro,« pravim, »počakajte me tu!« In odpravil sem se dalje, ker sem že na Velem polju in spotoma do semkaj izvlekel iz njega, da mi je opisal vso pot. Ker se je s svojo špekulacijo urezal, je dejal, da pojde tudi on na vrh.

Zdaj pa hočemo z morebitnim bodočim obiskovalcem Triglava pričeti naše plezanje na vrh. Od kraja »Non plus ultra« se obrnemo proti severu in že prvi korak je precej težaven; iz konca razpoke je namreč treba stopiti naravnost proti vrhu Srednjega Triglava. Samo bolj proti desni se lahko obrneš, ker se gre tako nekoliko okrog vrha. Zaiti ni mogoče, ker bi prišli nad prepad, če bi šli preveč na levo ali desno. Sicer bi si moral tudi tu izbrati srednjo pot, vendar je pot lažja, če se držimo precej na desno. Ko smo šli precej časa navzgor, pustimo kmalu Srednji Triglav na levi. Zdaj smo pa na prostoru, kjer ti ni mogoče zaiti za seženj daleč, da, večinoma niti za korak.

Prišli smo namreč na ostri greben, ki spaja Srednji in Veliki Triglav. Če bi bil imel poleg sebe hribolazca novince, gotovo bi bil v velikih skrbeh zanj; zato vsakemu začetniku svetujem, naj se rajši odreče veselju triglavske ture, kakor pa da bi tvegati tako nevarnost. Greben, po katerem gremo, je namreč zelo ozek in oster. Večkrat se je treba držati v ravnotežju z iztegnjenimi rokami; zelo ostri greben je preperel in sprhnel, noga čvrsto stopa po njem, na levi in desni pa vidimo pod seboj skoraj navpično odrezane grozne prepade. Sicer so bili večinoma skriti v megli, a tem strašnejši je bil pogled vanje, kadar je veter nenadoma razpodil oblake in si meril z očmi temno globočino prav v dno kotla, da se ti je zvrtilo v glavi. Splezal sem bil na toliko salzburških gora, bil sem na Visokem Staufenju od raznih strani, na Visokem Göhlu, na zadnjem, še dotlej

nikdar doseženem najvišjem vrhu Watzmanna, na Velikem Kleku, ki sem ga bil zmeril – a tukaj sem si moral, česar nikjer drugod, z obema rokama zakrivati oči, da nisem videl prepadov na obeh straneh, ampak samo naravnost pred seboj. Južni veter mi je žugal v močnih sunkih prevrniti ravnotežje telesa. Tako je šlo nekaj časa, dokler nisva začela plezati zopet skoraj navpično po steni navzgor. Polagoma sva se bližala svojemu cilju, ker je greben postajal skoraj čisto raven in širji. Kar zagledava skozi goste oblake znamenje najine zmage, onega možica iz kamenja, ki sta ga bila v začetku septembra tukaj postavila oba kaplana Dežmana.

Kakšno nepopisno, nadzemesko veselje je bil tu užival moj duh, da mi niso zopni oblaki zakrivali vsega razgleda in da me ni očaj Triglav zavil v svoj običajni pajčolan ter tako zakril mojim očem svetišče narave! Seveda lahko ta častitljivi očaj zahteva več žrtev, ako ga obišče in želi biti vreden uživati vse njegovo veličanstvo in vzvišenost narave, česar niso bili tisočletja deležni celo njegovi najbližji sosede. Poiskal sem približ-

Po Valentinu Staniču se pod Triglavom imenujeta planinska koča in zavetišče tik pod vrhom, ki ga je dal »zoper hudo uro in streljo na stroške Slov. Plan. Društva« izsekati in z dinamitom izstreliti njegov stanovski kolega Jakob Aljaž.

Foto: France Urbanija

no smer proti Mangartu in užival sem vendar v duhu vzvišen, a seveda bolj teman razgled s Triglava tja preko vseh ravnin in gorskih velikánov naše države, tja preko bližnje gladine Jadranskega morja, na Veliki Klek, Wiesbachhorn in morda celo na Montblanc in druge snežne orjake Italije, Tirolske in Švice!

Takoj sem obesil svoj popotni barometer in sem torej 23. septembra 1808 prvi na tem slovečem vrhu opazoval stanje barometra in termometra. Da nisem našel zgoraj starega snega, si je lahko misliti, ker je ta skalni vrh preveč strm. Zato pa leži spodaj v njegovem vnožju v že omenjenem kotlu večni sneg, ki ga ne more raztopiti vročina vsega poletja. Najvišji vrh Triglava je ozek greben, ki se vleče od jugojugovzhoda proti severoseverozapadu, a se končuje na severni strani kmalu za vrhom v strašno navpičnih stenah.

Prijateljem narave lahko povem, kako vzvišena čustva so se polasčala moje duše, ko sem hodil po čisto razdrtem in sprhnelem temenu tega velikana. Kolikokrat se človeku pri takih prizorih zbudi misel: »Človek, kako

majhen si, kako slab si po telesu – a kako velik po svojem duhu! Prah bodo tvoje kosti, prst bodo te skale – toda tvoja duša je neminljiva!«

Še enkrat sem opazoval barometer in termometer in ker so bili mraz, megla in veter vedno hujši, sem vrezal svoje ime v palico, ki sem jo pustil na vrhu, vtaknil v žep nekaj kakor marmor pisanih kamenčkov apnenca in zadovoljen, da sem dosegel glavni namen svoje poti, sem se odpravil nazaj. Na več krajih sem opazil, da je bila kaka trda skala kakor ravnokar razklana. Vodnik mi je dejal, da je to učinek strele, kar si je lahko razlagati.

Nekaj posebnega se mi je zdelo, da sem malo sežnjev pod najvišjim vrhom našel zelišča in travo, kar sem odtrgal in vzel s seboj. Zdaj nisem šel okrog srednjega triglavskega vrha, ampak sem šel nanj; ker ni bilo daleč, sem opazoval stanje barometra i. dr. Nato sem šel po zelo strmem bregu nizdol in sam našel takoj pod vrhom kakor mah pritlikavo Salix. Zelo čudno se mi je zdelo, da raste les tako visoko. Ne brez težav sem prišel do točke, ki sem ji bil dal ime »Non plus ultra«, ker sem nosil barometer in nisem smel popolnoma iztegniti bolne noge. Vzela sva s seboj kotomer, ki sva ga

bila prej pustila tukaj, ter sva se napolila nizdol preko rahlega kamnitega in peščenega grušča, kjer se je zelo čutilo pomanjkanje škornjev. Iz izkušnje govorim, če rečem, da hribolazci store najbolje, če plezajo v škornjih brez derez, kadar ni snega in ledu, ker se čuti stopinja mnogo bolj trdno brez železa nego z njim. Glavna opora so vedno roke, ker je treba plezati po nevarnih krajih, samo zelo mora biti previden človek, da se opri-me z rokami na takem kraju, ki je dovolj trden; kajti večinoma so skale sprhnele in mora se prej poizkusiti, če dobro drže.

Botaniku se po mojem mnenju pot na Srednji Triglav zadostno izplača. Izredno krasna je stala tu Myosotis lannata (Mačje oči). Ker sem komaj začetnik v botaniki, sem vzel s seboj, kar se mi je zdelo kaj posebnega, zlasti ker sem našel mnogo rastlin v najlepšem cvetju, ki sem ga pa prinesel domov čisto pokvarjenega, ker nisem imel za to priprave.

Komaj sva zapustila točko »Non plus ultra«, je že zelo močno snežiti. Odeta v goste oblake sva šla navzdol proti Velem polju.

VZPON NA NAJVIŠJO AVSTRIJSKO GORO JE ZELO RESEN PLANINSKI PODVIG

VELIKI KLEK – GROSSGLOCKNER, 3798 M

BOJAN ROTOVNIK

Grossglockner, ki je s svojimi 3798 metri najvišji vrh sosednje države Avstrije, imenujemo Slovenci tudi Veliki Klek. Nanj se je kot prvi »turist« (tako so v preteklem stoletju in v začetku tega stoletja imenovali planince) povzpel naš **Valentin Stanič**. Pred njim je bilo na vrhu le nekaj tako imenovanih poklicnih osvajačev vrhov, ki so se na Veliki Klek povzpeli po naročilu. S Staničevim vzponom se je začela tudi zgodovina slovenskega osvajanja tega zelo drzno oblikovanega velikana Visokih Tur. Konec avgusta 1999 sva tem osvajanjem dodala svoj delček tudi vodnika PD Šoštanj, ko sva izvedla ogled ture na Veliki Klek za morebitni društveni izlet in za lastno nabiranje izkušenj.

Namen tega prispevka ni samo opis poti in mojega videnja ture, ampak zbrati nekaj praktičnih napotkov vsem prihodnjim obiskovalcem oz. osvajačem tega tristočaka v naši neposredni bližini. Upam, da bodo bralci tega zapisa spoznali, da osvajanje Velikega Kleka ni »mačji kašelj« in da se je potrebno nanj dobro pripraviti.

Enkratni obisk sosednjega hriba v domačih krajih ni dovolj za tako zahtevno turo. Zato se moramo začeti pripravljati vsaj dva meseca pred turo in si nabirati kondicijo, tako fizično kot psihično, z obiskom višjih gora po zahtevnejših poteh. Vzpon na Veliki Klek je zaradi velike gneče, snega, nam neobičajnega varovanja in preprednih grebenov tudi poletni zelo zahtevna zimska tura ter zahteva celega in dobro pripravljene planinca. Zato v naš nahrbtnik poleg osebne planinske opre-

me za zimsko visokogorje spadajo tudi čelada, dereze, cepin, nekaj vponk, glavna vrv (vsaj 30 metrov), plezalni pas in nekaj pomožnih vrvic. Če nismo večji uporabe te opreme, moramo v zimskem času pred turo opraviti nekaj pripravljalnih tur v našem visokogorju in se tako v zimskih razmerah naučiti uporabljati vso navedeno opremo.

S »šefico« domačega vodniškega odseka Martino sva se na Veliki Klek podala iz Kalsa, zato bo tudi opis ture iz te smeri. Druga, zahtevnejša in manj pogosto obiskana pot pelje s parkirišča na koncu Grossglockner Hochalpenstrasse in preči ledenik ter se nato vzpne na Erzherzog Johann Hütte (3454 m).

VZPON IZ KALSA

Izhodišče naše ture bo parkirišče pri Neues Lucknerhaus, ki leži malo nad 1900 metrov nadmorske višine. Do sem je z avtomobilom iz Šoštanja okoli 4 ure vožnje, odvisno od razmer na cesti. Relacija, ki je najkrajša: Šoštanj–Celovec–Špital–Linz–Kals parkirišče. Malo nad visokogorsko vasico Kals vam bodo prijazni Avstrijci pobrali 100 šilingov za parkiranje. Saj veste, turizem smo ljudje! Ko boste na parkirišču nase naložili vso opremo, vas čaka ura hoje po precej zložni cesti (ki je zaprta za vozila) do Lucknerhütte (2241 m). V tej veliki koči lahko tudi prespite za okoli 130 šilingov na skupnih ležiščih (»lagerju«), ki imajo lastno kopalnico in WC. Poleg tega je v souporabi še tuš, tako da vam dolinskega udobja ne bo manjkalo. Če omenim še bogato izbiro hrane in pijače, vode je več kot dovolj, po-

Veliki Klek z južne strani

Foto: Bojan Rotovnik

tem že lahko veste, da je to v bistvu visokogorski hotel in ne planinska kočica.

Od te kočice nas vodi pot, ki se v ključih počasi vzpenja po dolini in v dveh urah prispemo do Studelhütte (Bavarske kočice – 2802 m), ki ima zelo zanimivo arhitekturo v obliki soda. Tu stane spanje samo 80 šilingov, tako da je zelo primerna varianta za prenočevanje v primeru dvodnevne vzpona. Do te kočice vodi lahka in dobro označena pot, primerna za skoraj vsakega planinca. Ta kočica je lahko tudi »čakalnica« za vse tiste, ki se na vrh ne nameravajo povzpeti, a so prišli v družbi osvajačev Velikega Kleka.

Od Bavarske kočice se začne pot polagoma vzpenjati, a glejte, da ne boste ubrali grebenske poti, ki vodi od kočice naravnost navzgor, saj je to pristop za lažjo plezalno smer po vzhodnem grebenu na Veliki Klek in je primeren le za zelo izurjene. Iti morate nižje pod vodnim rezervoarjem in se nato na križišču poti povzpeti proti ledeniku. Malo nad 3000 metri pridete prvič v stik z ledenikom in tukaj je tudi treba uporabiti skoraj vso v uvodu navedeno opremo. Še preden stopite na ledenik, si morate nadeti dereze in plezalni pas ter se z glavno vrvico navezati v ledeniško navezo. V rokah vam ne sme manjkati cepin. Naveza je vsekakor potrebna, saj so tudi po shojeni poti možne ledeniške razpoke, ki so zelo nepredvidljive. Po ledeniku se vzpenjate kar naravnost navzgor proti večji skalni steni na desni stra-

ni. Ko pridete do teh skal, lahko snamete dereze in se razvežete, saj do Erzherzog Johann Hütte (3454 m) vodi kopna, sicer zelo zahtevna označena pot, ki pa je ponekod zavarovana z jeklenicami. To velja v primeru poletnega vzpona, ko je snega bolj malo. Drugače se boste morali varovati tudi višje in seveda pri tem uporabljati primerno opremo. Pot vodi po grebenu in za naše razmere zelo čudnih skalah. Tako nenavadno so naložene druga na drugo, da samo čakaš, kdaj se bo vse skupaj sesulo nate. A ko primeš takšno skalo, je ne premakneš niti za milimeter. Na vrhu grebena te čaka kočica, katere dimnik se vidi že malo nižje (le pozorno pogledj), drugače pa je kočica skrita za skalami.

Od Bavarske kočice do Erzherzog Johann Hütte (3454 m) je približno tri ure hoje, v ta čas pa ni všteto navezovanje in razvezovanje, za kar boste porabili kar nekaj časa. Prispeli ste do najvišje planinske kočice v Avstriji, ki je zato tudi najdražja. Spanje na skupnih ležiščih, ki si ga le rezervirajte nekaj dni prej, vas bo stalo 180 šilingov, indijski čaj pa 35 šilingov. Za »superlative« je pač potrebno nekaj doplačati, drugače jih ne moreš uživati.

POT, DOLGA DVE DO SEDEM UR

Do te kočice je pot razmeroma lahka, saj ni posebnih težav razen prečenja ledenika in vzpona po zelo zahtevni kopni označeni poti. A od kočice do vrha je zelo zahtevna zimska pot, zato je potrebna temu ustrezna previdnost in uporaba opreme. Že pri koči si je dobro pripeti plezalni pas in dereze, pripraviti glavno vrv, vponke, pomožne vrvice in ostalo opremo, ki jo imamo s seboj. Odvečne stvari, ki jih tovorite s seboj, lahko pustite v shrambi v koči, a vam jih nihče ne pazi, zato naj gredo vse vredne stvari z vami na vrh. Tako boste z lažjim nahrbtnikom tudi bolj okretni in bolj varni.

Pot od kočice do vrha je kombinacija snega in skale. Od kočice sledite snežni gazi pod pobočje in se nato strmo v ključih vzpenete na greben. Če se že prej niste navezali, je sedaj zadnji čas, da poskrbite za svojo varnost. Glede navezovanja je možnih več variant, saj od vseh navez, ki sva jih srečala na poti, nista bili dve pripravljeni po enakem sistemu. Od prihoda na greben ste nato ves čas na grebenu in najprej osvojite Mali Grossglockner (3770 m), se spustite za nekaj metrov v zloglasno škrbino (ki pa sploh ni tako zahtevna) in nato na vrh, kjer stoji velik križ. Ker na vrhu ni veliko prostora, se boste morali na hitro slikati, spiti nekaj tekočine ter zaužiti vsaj malo hrane. Sledi vrnitev po isti poti.

Iz Erzherzog Johann Hütte na vrh in nazaj boste porabili od dveh do sedem ur hoje. Čeprav je vzpona samo dobrih 300 metrov, pot ves čas zahteva varovanje na velikih, že nameščenih klinih (nameščeni so na grebenu na okoli 20 do 30 metrov horizontalne razdalje), kar vam vzame veliko časa. Poleg tega je poleti velika gneča na grebenu, zato boste vsaj polovico svojega časa morali čakati na druge naveze, da bodo šle mimo vas. Na poti je skoraj vse dni v letu sneg, ki naredi pot še zahtevnejšo, saj moramo hoditi in plezati z derezami. Za varnejši vzpon na vrh si lahko najamete našega

ali avstrijskega poklicnega gorskega vodnika, kar vas bo stalo vsaj 1500 šilingov.

Ob zaključku bi želel še enkrat poudariti, da vzpon na Veliki Klek ni za vsakogar in se ga naj lotijo le ustrezno pripravljene in opremljene planinci. Vsekakor se je dobro ustrezno zavarovati in ena od možnosti je plačilo A članarine pri matičnem planinskem društvu, kar stane okoli 6000 tolarjev. Tako ste zavarovani za primer reševanja v tujih gorah do vrednosti 5000 DEM. Pri pripravi in izvedbi ture je nepogrešljiva dobra in ustrezna karta, ki jo do-

bite tudi v Planinski založbi na Dvorčakovi 9 v Ljubljani. Pa veliko uspeha in veselja pri osvajanju najvišjega vrha Avstrije in naj velja planinski pozdrav: Srečno pot!

Avtor besedila se je za opis potrudil po svojih najboljših močeh, a zaradi različnih objektivnih in subjektivnih vplivov ne odgovarja za popolno pravilnost vseh navedenih podatkov, ki jih vsak uporablja na lastno odgovornost. Priporoča vam, da vzpon opravite z ustrezno usposobljenim vodnikom!

V 71. LETU PRVIČ PO SLOVENSKI SMERI ČEZ SEVERNO STENO TRIGLAVA

NAPORNA POT POD STREHO SLOVENIJE

DUŠAN KOŠIR

Četrty avgust leta 1994 je bil zame pomemben datum: ta dan me je poklical prijatelj Ničo, izkušen alpinist iz našega Alpinističnega odseka Ljubljana Matica, in me povabil na plezalno turo po Slovenski smeri čez Severno steno Triglava. Vedel je namreč, da je to moja dolgoletna velika želja. Seveda sem brez premišljevanja privolil.

Že naslednje jutro sem se z Ničom, Andrejem in Jožetom odpeljal v Vrata, kjer je pri Aljaževem domu Ničo odločil, da bosta v eni navezi plezala on in Jože, v drugi pa Andrej in jaz. Jože je bil nasploh prvič na plezalni turi, sam sem kot drugi v navezi v zadnjih letih preplezal le nekaj krajših smeri, ocenjenih s tretjo do četrto težavnostno stopnjo. Sicer pa sem kljub častitljivim letom v AO Ljubljana Matica že od leta 1990 mlajši pripravnik, tako rekoč alpinistični vajenec. Andrej, tudi član AO, je Slovensko smer dotlej preplezal petkrat, Ničo pa le pozimi.

NAŠA VARIANTA SLOVENSKE SMERI

Pri Aljaževem domu smo pripravili plezalno opremo: dve plezalni vrvi, kladiva, čelade, kline, vponke, plezalne pasove in Prusikove vrvice. Z Ničom sva imela na nogah plezalnike, druga dva sta šla v steno v hribovskih čevljih. S seboj smo imeli za vsak primer dve čelni svetilki.

Z markirane poti čez Prag smo po dobri uri skrenili proti steni in bili ob enajstih dopoldne na snežišču pod vstopom v smer, kjer smo se navezali na vrh. Naveza, v kateri sta bila Ničo in Jože, je vstopila prva in na vrhu vstopnega raztežaja sprožila veliko skalo, ki je priletela tik ob naju z Andrejem. Tako je prav malo manjkalo, pa bi se plezarija že takoj na začetku končala tragično. Skala je zadela najino plezalno vrv in jo na dveh krajih presekala, na srečo le nekaj metrov od vsakega konca. Na presekanih mestih sva jo morala odrezati in sva tako vseskozi plezala z deset metrov krajšo vrvjo.

Načrtovali smo plezanje po najenostavnejši varianti Slovenske smeri – Čez macesne preko Belih plati do

Prečevega izstopa. Vendar smo že v drugem raztežaju zašli preveč v desno, ker smo pač pozabili pogledati v **Miheličev** in **Zamanov** plezalni vodnik Slovenske stene; Ničo si je pač izbral svojo varianto, po kateri je načrtovano ali pa tudi ne verjetno že marsikdo plezal, čeprav je zanesljivo mnogo težavnejša od prave Slovenske smeri in bi ji bilo mogoče pripisati več kot drugo težavnostno stopnjo. Plezali smo celo desno od Nemške smeri in levo od plošč, preko katerih je v vodniku označena Slovenska smer. Tako smo že v začetku plezali v kaminu z oknom, v katerem je bilo ključno mesto gotovo zgornje tretje ali nemara celo četrte težavnostne stopnje. Ta kamin je desno od grebenastega hrbita, po katerem poteka v vodniku opisana smer.

Z vrha kamina smo prečili v levo in se spustili v smer, označenov vodniku. Nekaj raztežajev smo plezali po njej in na vrhu žleba prišli ven desno od sredine Belih plati. Nadaljevali smo desno od teh plati med skalnata stolpa in nato levo nad tem gladkim delom le prišli v pravo Slovensko smer.

Na melišču ob manjšem snežišču, iz katerega je tekla voda, smo se ustavili, si privoščili daljši počitek, se podprli z jedačo in pijačo ter si obnovili zaloge vode. Bili smo nad osamljenim macesnom tik pod Bučerjevo steno, nekako na polovici poti. Sam sem bil že kar precej zdelan. Poznalo se mi je, da nimam dovolj kondicije, da že nekaj časa nisem opravil daljše in naporejše planinske ali plezalne ture – pa tudi leta so opravila svoje.

Nadaljevali smo preko Bučerjeve stene ter skozi žleb in škrbinico do Zlatorogovih polic, kjer je kot sprehajalna pot široka steza. Tam je varovališče Gorske reševalne službe, ki ga uporabljajo pri reševalnih akcijah v steni, in tudi skrinjica z vpisno knjigo. Vanjo nas je Andrej slavnostno vpisal in ni pozabil posebej pripisati, da jaz kot enainsedemdesetletnik prvič v življenju plezam Slovensko smer v Severni triglavski steni.

11 IN 14 UR V STENI

Nad Zlatorogovo stezo se prične Slovenska grapa, kjer je bilo dvoje snežišč. Tam smo šli deloma tudi pod

snežiščem in celo pod manjšim slapom, kjer nas je voda zmočila in osvežila. Po snegu in grušču smo dosegli vrh Slovenske grape, ki na levo prehaja v Prevčev izstop. Bil je sicer še dan, vendar se je že začelo mračiti. Največ se nismo držali Prevčevega izstopa, ampak smo plezali po vzporednem žlebovju, ki ga je Ničo ocenil kot tretjo težavnostno stopnjo.

V tem žlebovju smo se povzpeli še približno devet raztežajev. V najini navezi je imel čelno svetilko le Andrej, sam sem plezal za njim skoraj v popolni temi. Nekoliko svetlobe so mi dajale le neštivilne zvezde, ki so se prižgale na popolnoma jasnem nebu.

Na vrhu žlebovja je velik skalnat stolp in dalje skalnat greben. Šli smo levo od grebena in izstopili na robu Severne triglavske stene v višini približno 2200 metrov. Zaradi izčrpanosti in onemoglosti sem moral pogosto počivati. V žlebovju sem enkrat dobil kamnit pozdrav, kajti vrh je prožila kamenje, tako da mi je večji kamen padel na čelado, ki pa je držala udarec. Sicer pa me je zadelo še več manjših kamnov. Stiskal sem se k steni, da me kamenje ne bi ranilo.

Najhujši je bil zame zadnji raztežaj, ko v spolzkem in mokrem žlebu nisem mogel izplezati. Na vse načine

sem se obračal, vrtel in iskal oporo, z zadnjimi močmi telesa in duha pa sem se le privlekel do izstopa. Pri tem mi je pomagal Andrej, ko me je vlekel na vrvi, kadar sem mu zaklical, naj mi pomaga. Ne vem zakaj, toda takrat mi je prišla na misel plezarija **Jožeta Čopa** in **Pavle Jesihove** v Čopovem stebru leta 1945.

Živi in zdravi smo prišli na vrh Triglavske stene. Razvezali smo se, se objeli in si čestitali. Andrej je privlekel na dan pločevinko piva in z njim smo vsak z nekaj požirki proslavili uspešen vzpon, sam pa sem s to turo kronal svoje dotedanje alpinistično udejstvovanje. To smo se smejali, ko me je Ničo pri plezanju zadnjih strmin pri vrhu Stene pohvalil, češ da plezam kot frik! Zdaj smo se lahko smejali, ko nismo bili več v objemu stene, ampak nad njo.

Prva naveza je izplezala ob desetih zvečer, midva z Andrejem tri ure pozneje, že 6. avgusta. Prva naveza je potrebovala za plezanje s počitki vred 11 ur, najina pa kar 14 ur. Pa nič zato, samo da smo prišli iz Stene. Plezali smo pač nekoliko težavnejšo različico in ima odtlej Slovenska smer s Prevčevim izstopom po Ničovi zaslugi nekoliko težjo varianto.

Planica pod Poncami

DUŠAN ŠKODIČ

*Planica zaspana se je prebudila,
Ponce si ostre v Zelencih umila,
Po zimi je dolge lase razpustila,
Pa trave zelene v pomlad prebudila.*

*Pomlad ji rdečico dekliniško zdaj riše,
Pod Jalovec toplja jo sapica vabi,
Predramil lepoteč ji vodne je žile,
Pošilja snežnice ji hladne po grapi.*

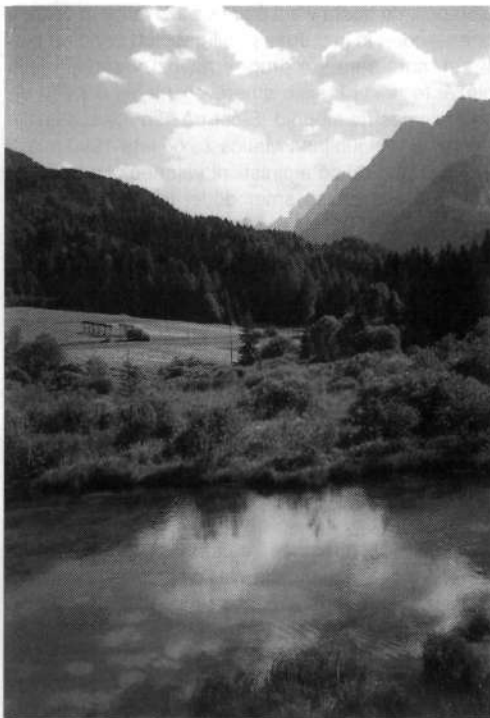
*Poletje soparno jo v dremez premami,
Ponce in Tamar v megljice zavije,
Pot po dolini planince zdaj vabi,
Prelestni jim Jalovec željo zdaj drami.*

*Potem pa jesen v škrlat jo odene,
Prebarva macesne zelene v rumeno,
Privoščji zdaj drugim zavisti iskrene,
Podobne v lepoti ni daleč nobene.*

*Prve snežinke – šepet iz višine,
Prave znanilke so: enkrat vse mine,
Pogreza se Jalovec lepi v osamo,
Pogreša on družbo, kot otrok svojo mamo.*

*Pogled mu na konec doline uhaja,
Planica navihana zdaj mu nagaja,
Pogled mu umika in stran se obrača,
Prej on je bil glavni, zdaj se mu vrača.*

*Preteklo je morje že časa po Savi,
Prelepi izvir bil obema zrcalo,
Priložnosti njima res ni bilo malo,
Pa parček ne bosta, ne prej – niti davi!*

Izvir Save Dolinke Zelenci s Poncami in Jalovcem v ozadju
Foto: Dušan Škodič

Zdaj nas je čakala še pot do Triglavskega doma na Kredarici. Ničo in Jože sta šla naprej in sta ob svetlobi čelnih svetilk prišla do kočice nekako v eni uri, midva z Andrejem sva potrebovala približno dve uri, tako da sva bila v domu ob treh zjutraj. Andrej je med potjo svetil najprej sebi, potem se je ustavil in posvetil še meni, da sem prišel do njega. Tako sva po grušču in škrapljah Triglavskih podov prodirala proti Triglavskemu domu. Zvezde so sijale – bilo jih je nešteto; zvezde so se utrinjale – bilo je nepozabno. Do konca življenja bom pomnil, kako je bilo lepo in veličastno.

PRIZNANE IN NEPRIZNANE NAPAKE

V Triglavskem domu sta Ničo in Jože že spala, ko sva prišla. Tih sva v veži jedilnice legla na klop in pričakala jutro.

Zaradi mraza in preutrujenosti nisem zatisnil očesa. Kadarkoli je zunaj padel kamen, sem mislil, da sem še vedno v steni.

Ob prvem jutranjem svitu so se planinci začeli pripravljati na pohod na Triglav ali kam drugam. Tudi mi smo vstali, spili topel čaj in se odpravili v dolino Vrata. Ker

sem vedel, da bom hodil mnogo počasneje od svojih prijateljev, sem jim dejal, naj gredo kar naprej, ker bom pot navzdol v čudovitem poletnem dnevu pač zmoget tudi sam. Tako so bili prijatelji že zdavnaj pri Aljaževem domu, ko sem sam še krevsal po poti Čez prag in sem prišel do doma v Vratih šele okoli poldneva. Poznala se je neprespana noč in izčrpanost organizma. Večkrat sem se tudi ustavil in občudoval prelepo naravo ter užival v čudovitih razgledih.

Naposled smo bili spet vsi skupaj pri Aljaževem domu, kjer smo ob kozarcu piva in dobrotah iz kuhinje še malo posedeli, se pogovarjali in obujali spomine na plezanje prejšnjega dne.

Dva velika poduka sem odnesel s tega plezanja. Mesec dni pozneje je moja zdravnica ugotovila, da sem takrat plezal bolan in da se v takem stanju take ture ne bi smel lotiti. To mi bo do konca življenja dobra šola. Čelno svetilko je imel v najini navezi le Andrej, sam sem velik del noči plezal v temi ter tipal oprimke in stope. Od takrat dalje nisem šel nikoli več v gore brez čelne svetilke z rezervno baterijo in žarnico.

Plezali smo 5. in 6. avgusta 1994 **Leonid Kregar-Ničo, Andrej Šarc, Jože Bricelj** in **Dušan Košir**.

OTOK, KI ME JE TAKO OČARAL IN ZAČARAL, DA SE V SPOMINIH ŠE KAR VRAČAM NANJ

KORZIKA

MIRE STEINBUCH

Kaj storiti, če želi lepši del družine preživeti dopust na morju, močnejši pa bi raje vandral in plezal po hribih? Tuhtal sem, si razbijal glavo in tolkel z njo ob zid. Seveda tako početje ni moglo ostati brez posledic. Na eni od nešteti zvezd sem zagledal napis *Korzika*. Korzika? Korzika! To bo pravo! Gorovje v morju, Otok cvetja, Otok ljubezni, Otok lepote (tako so ga imenovali, še preden so na neki plaži odkrili današnjo vrhunsko manekenko **Laetitia Casto**) je samo nekaj superlativov, na katere sem naletel med prebiranjem informacij. Izkazalo se je, da sem zadel terno.

Do Korzike trajekt iz Livorna pluje štiri ure. Karte lahko kupite že v Ljubljani pri Kompas ali pa v pristanišču. Kakor vam drago, je rekel (napisal) stari **Will**. V juliju je bilo doslej vreme vedno stabilno (povprečno pol ure dežja, ki se ni mogel odločiti, ali naj pada ali ne, in pol dneva oblačno). Voda je na severu pri Cap Corsu primernejša za mačote s prekomerno razvitimi pljuči kot za navadne mevzaste kopalce, kakršen sem jaz. Sam ne vem, kateri vrag me je spravil vanjo. Če jo ocenjujem z naklonjenostjo, bi ji dal okoli 18 stopinj Celzija. Bolj ko gremo proti jugu, toplejša je. Pri Cap Corsu sem pohodil verjetno edinega ježka daleč naokoli in ugotovil, da ima ravno take bodice kot njegova jadranska žlahta. Ta znanstvena, empirično dokazana ugotovitev me je spravila v dobro voljo, tako da sem ga med plavanjem nazaj gredé še prijateljsko počohal s palcem desne noge.

Baugla

Restonica

Foto: Meta Steinbuch

OTOŠKE TRANSVERZALE

Na tem otoku je kar nekaj vrhov nad 2000 metri. Najvišji je Monte Cinto, ki meri 2706 metrov. Zato so gore primerne tudi za turne smučarje, ki ob ugodnih razmerah lahko uživajo še v maju. Če je zima »taprava«, lahko plezate zaledenele slapove.

Po otoku je speljanih več transverzal, najbolj znana je GR20. Dolga je 140 kilometrov, začne se pri Calenzani in konča pri Conci blizu Porto Vecchia. Nekateri deli so zavarovane plezalne poti (klini, jeklenice, železne lestve), tako da zahteva kar nekaj izkušenj in kondicije. Običajno traja 15 dni, če se vmes ne izgubiš. Razdeljena je na 15 etap, ki zahtevajo po 6 do 8 ur hoje, označena pa je z rdeče-belimi markacijami. Na začetku in koncu etape je *refuge*. To je pogosto neoskrbovan bivač. Pot poteka po nacionalnem parku, divje kampsiranje je prepovedano. Alternativa tem kočam je prenočevanje na kmetijah v *gites d'etapes*, ki so ob poti. Vendar tu priporočajo rezervacije, kajti pot je zelo obljudena, vsem se pa tudi ne ljubi nositi na hrbtu prasiča namesto nahrbtnika. Informacije lahko dobite v glavni pisarni Parca Naturel Régional de la Corse v Rue Fiorella v Ajacciu (tel. 95 21 56 54) ali v *mairie* v Calenzani (tel. 95 62 76 66).

Naslednja transverzala se imenuje Tra mare e monti, ki je lažja kot GR20. Poteka od Calenzane do Cargeseja, pot vam kažejo oranžne lise. Pohodniki vse leto uživajo v prelepih razgledih na gore in morje, čeprav je najlepše spomladi in jeseni. Sestavlja jo deset do šest ur dolgih etap. S prenočevanjem je podobno kot na GR20.

Omembe vredna je tudi pot po *calanchah*. Pravzaprav morate stopiti nanjo, pa čeprav greste samo na krajsi

sprehod. Take pokrajine in tako oblikovanih skal ne vidiš vsak dan. Poti je več, od lahkih do zahtevnejših. Calanche so blizu Porta, starega pristanišča, tako da imate lep razgled na morje in obratno, iz Porta vidite calanche. Tukaj se je zdela markacustom najprimernejša barva modra. Morda zaradi morja ali zaradi imen skal – Roches Bleues. Ne vem; ko sem prišel tja, so že končali in ni bilo nikogar, da bi ga vprašal. Tu sicer lahko plezate, vendar je prepovedano zabijati klinke. Varovanje smete urediti samo tako, da ga lahko brez sledov odstranite. Očitno so skrbniki parka Rousseaujev rek »Nazaj k naravi« spremenili v »Nazaj na tla«.

Toda ko boste videli tiste stolpe in skulpture, vam bo takoj vse jasno. Otok prečka pot z imenom Da mare a mare. Začne se 10 kilometrov v notranjosti pri Porto Vecchii in se konča 6 kilometrov severovzhodno od Propriana, skupaj jo je okoli 60 kilometrov. Običajno potrebujejo zanjo šest dni, spanje je možno v *gites d'etapes* in hotelih.

Seveda je še polno drugih, krajših poti, ki so ravno tako lepe in zanimive.

OČARLJIVA NARAVA

Tudi za tiste, ki ne morejo brez vrvi in magnezije, je dosti dela. Zanimiv je prelaz Bavella (Baveda po korziško). Ne samo zato, ker je tu vsakoletna romarska pot do kipa Device Marije, ki je zaščitnica Korzike. Deset minut od ceste je namreč dobro navrtano plezališče. (Taka so bila vsa, ki sem jih obiskal.) Tiste, ki imajo raje dolge smeri v hribih, pa čaka do »zaresnih« sten najmanj ura hoje. Lepo je tudi v kraju Bussaghia blizu Porta, kjer plezaš 50 metrov stran od »bord-de-la-mer«. Ko zakuhaš, se na glavo poženeš v valove prekrasnega, osvežujočega toplega morja.

Ko vas bodo zamikale lepote notranjosti otoka, se odpeljite v Corte, nekdanjo prestolnico iz časov **Pascale Paolija**, borca za neodvisno Korziko, ki je v drugi polovici 18. stoletja nekaj časa uspešno tepel Genovežane z namenom, da se otrese njihovega jarma. Ko pa so na otok ponovno vdrli Francozi, je bilo konec neodvisnosti in njihove demokratične ustave, ki je bila napisana po ameriškem vzorcu.

Na obrobju mesta je prijeten kamp U Sognu, ki je lahko izhodišče za izlete v lepe alpske doline. Mi smo si izbrali Restonica. Mi, kajti odpravo smo sestavljali tavelika lepša polovica, tamala lepša polovica in moja malota. Ostale doline pridejo na vrsto med naslednjim dopustom. Ko je moj drugi jaz v prospektih prebrala nekaj o naravnih lepotah, je dobila napad patriotizma: »Naj si najprej ogledajo naša Sedmera jezera, pa bodo videli, kaj so naravne lepote!« je godrnjala še potem, ko smo že začeli hoditi. A glej ga, zlomka! Bolj ko smo prodirali po dolini navzgor, tišje je postajalo godrnjanje. Nazadnje je potihnilo, nato pa dahnilo: »A ni lepo!«

Tale Restonica je pravi mali raj za frikote (športne plezalce), saj premore nekaj dobro opremljenih plezališč. Skala je granit prve lige, svedrovci so dobre tri metre narazen. Ko se pregreješ, se tudi tu lahko ohladiš (dobesedno) v tolmunih reke enakega imena.

V Cortu je zgodovinsko-arheološko-etnografski muzej, vreden ogleda. Blizu vhoda je restavracija U Museu, kjer za zmerno ceno postrežejo s korziško hrano in pijačo, ki se precej razlikuje od turistmenujevske revščine v sicer krasnem mestu Bonifacio na skrajnem južnem rtu otoka.

Kampov je dovolj. Divje kampiranje ni dovoljeno, čeprav nekateri prepovedi ne upoštevajo. To je lahko nevarno iz več razlogov. Korzičani so sicer prijazni, krasni ljudje. Ne smemo pa pozabiti, da so se stoletja tepli in prelivali kri za svojo zemljo in da imajo do nje poseben odnos. Zato ne vem, kako bi se obnašal lastnik, ki bi na svoji parceli zagledal tuje vsiljivce. V genih je zapisana zgodovina... Drugi razlog pa so lovci. Saj veste, kako je z jagri. Ko jim zapaše, nabijajo na vse strani. Celo samim sebi ne prizanašajo, kaj šele nekim trapastim turistom, ki se znajdejo »in the line of fire«. Zčlenkrat še ne delajo šotorov, ki bi zaustavili šibre ali kakšen večji kaliber. Tretji razlog so lahko žandarji...

NAPOTKI ZA OBISKOVALCE

Ne bodite presenečeni, ko boste opazili, da so domala vsi prometni znaki prerešetani. Po luknjah lahko presodite, s kakšnimi kalibri razpolagajo vrli domačini. Nekatere luknje so namreč vredne vsega spoštovanja. Vendar naj vas teroristična dejavnost ne skrbi. Ta traja samo od oktobra do konca maja. Potem gredo tudi nosilci bombnih del in nalog na dopust, saj so preveč inteligentni, da bi pokvarili turistično sezono. Edino pred dvema letoma so »potegnili« do srede junija, da so razstrelili policijskega komisarja.

Literature, vodnikov in zemljevidov je kar nekaj, le pri nas jih ni lahko dobiti. Ker jih skorajda ni. Nekoč sem v Mladinski knjigi v Konzorciju opazil vodič po GR20 v angleščini. Bolje je založen Schuster v Münchnu. Lahko pa jih nabavite na otoku. Lokalne plezalne vodnike se dobi v večjih krajih blizu plezališč. Cene se gibljejo od približno 90 do 130 FF. Zemljevidi so dobri, izdelek IGN, stanejo od 65 FF dalje. Avtokarto sem kupil kar na trajektu. Izkazala se je za zelo uporabno.

Domačini tekoče govorijo francosko in korziško. Večina ne govori drugih jezikov, se pa namesto tega prav prijazno smehlja.

Na otoku je več krajev z menhirji. To so do tri metre visoki kamni, zapičeni v zemljo, za katere še danes niso docela prepričani, zakaj so jih pred nekaj tisoč leti sploh postavljali. Na planoti Cauria jih stoji več deset v vrsti. Spominjajo me na orjaške domine. So jih postavili velikani za svoje igre brez meja?

O Korziki so pisala tudi taka imena francoske književnosti, kot so **Alphonse Daudet**, **Alexandre Dumas**, **Gustav Flaubert** in **Prosper Mérimée**.

Korziško pivo se imenuje Pietre in je zelo dobro, skoraj tako kot Zlatorog. V rjavi steklenici je boljše kot v prozorni.

Preden končam, naj vas opozorim na prikupno mesto St. Florent, priljubljeno zbirališče slikarjev. Morje je tukaj toplo, vendar žal umazano. Umazan in prašen je tudi kamp U Pezzu, zato vam priporočam naslednjega,

Banifacio

Calanche

ki je okoli dva kilometra naprej po cesti. Imenuje se Kaliste. To so tudi moje edine negativne pripombe. Razočaranje zaradi umazanije in prahu lahko odplaknete v vinski kleti v središču St. Florenta, kjer prodajajo buteljke dobrega domačega vina. Približno 10 kilometrov po cesti proti Bastii je plezališče, v katerem je najlažja smer 8. stopnje (7a). Skala je čvrst rumen apnenec. Tukaj je okoli 40 metrov dolga prečka (do VI-), ki me spominja na baročno izdajo ljubljanskega Rimca. Ni se mi bilo treba navezovati, saj sem že s tal ocenil, da v vertikalni višje kot do prvega svedrovca ne bom prišel. Ne vzeti s seboj kamere ali fotoaparata je greh, ki ga ne odpusti niti deset Zdravamarij niti sodček Zlatorogovega piva.

SLOVENCISKO PRAV REDKI GOSTJE

Nanizal sem nekaj dejstev in vtisov o Korziki, otoku, ki me je očaral, začaral, da se rad vračam nanj. Bojim se, da brez reda, nesistematično. Pa kaj bi s sistemom v vsej tej lepoti, pestrosti in kontrastih, ko temnordeče skalovje pada v zelenomodro morje ali raste iz njega, odvisno od tega, kako na to gledaš!

Še nekaj besed o cestah. Os sever-jug je široka, dokaj nova dvopasovnica. Ostalo je večja ali manjša eksotika. Ceste so pogosto zelo ozke in ovinkaste. Asfalt je skoraj brez lukenj in udarnih jam, kakršne so (bile) pri nas. Domačini vozijo normalno, razen peščice, ki ima verjetno slovensko cestno sorodstvo. Na dopustu ste, vzemite si čas, ne nesreče!

Na ozkem ovinku bi se moral srečati z avtobusom. Pomolil sem glavo skozi okno in pogledal, koliko prostora imam, nato pa počasi speljal. »Sej bo švo, ejga,« se je oglasilo od zgoraj. Bil je avtobus kranjskih turistov. Uživate na Ile de beauté!

Nekaj pomoči za prvo silo:

The Rough Guide: Corsica. Splošni vodnik je zelo uporaben in koristen. Zamerim mu edino preskromen Index.

Bernhard Thum: Sportklettern in Korsika, Verlag Bernhard Thum, ISBN 3-9801397-5-1, Nürnberg, 1992. Plezalni vodniček, ki opisuje 9 plezališč po vsem otoku s težavnostjo od 3 do 8b. Pomanjkljivost so smeri, ki na skicah nimajo imen.

Klaus Wolfspurger: Korsika – Die schönsten Tal- und Höhenwanderungen, Bergverlag Roter GmbH,

Calanche

Foto: Mire Stainbuch

München, ISBN 3-7633-4280-X, 3. izdaja, 1997. Planinski vodnik vsebuje 50 izbranih tur različnih težavnosti.

NA ZAČETKU JE BILA DROBNA PREVARA, NA KONCU ENA SAMA SLAVNOSTNA PESEM

SOBOTNO POTEPANJE PO RADUHI

ALEŠ TACER

Sobotno jutro je bilo kot nalašč za izlet. Jasno in sveže je bilo, na nebu ni bilo niti sledu o kakšnem oblaku.

Že prejšnji večer sem bil nekako nemiren; pozorno sem sledil napovedovalcu na TV, ki je obljubljal krasen dan. Torej je bila zdaj idealna priložnost za izlet v gore, priložnost, ki je ne kaže zamuditi.

ZAČETEK LEPEGA SOBOTNEGA JUTRA

»Halo, dekleti, pokonci! Krasen dan se nam obeta. Zapeljimo se v naročje naših prelepih koroških gor!« sem se patetično zapeljal ženi in hčerki na živce že navsezgodaj, ko sta bili še obe globoko zakopani v posteljnih rjuhah.

Zakopani dobesedno! Moji dve ženski sta namreč čudni bitji, nikdar ju ne bom do potankosti razumel. Medtem ko sam ponoči zbrcam s sebe še tisti tenek kos rjuhe, ker mi je prevroče, se onidve pod plastmi debele odeje kuhata v pižamah in volnenih nogavicah. Potem pa še stokata, kako mrzle noge sta imeli ponoči in da sta skoraj zmrznili! Sredi poletja, ja!

»Se ti je spet poslabšalo?« se je zaslíšal nevarno nejevoljen glas iz najine zakonske spalnice, hči Jerneja pa je kar skozi priprta vrata svoje sobe ugotovila, da mi je najbrž popustila tableta. Z veliko zagnanostjo je izrazila pripravljenost, da pokliče mojega osebnega zdravnika; recept za pravnjo ustanovo, kamor spadam, da bo mimogrede napisan. Lahko kar začnem pripravljati kovčke ali pa tudi nahrbtnik, kar se nje tiče, je omenila.

V tem trenutku je bila na preizkušnji vsa moja čast in avtoriteta! A sem gazda v hiši ali nisem?

»Dobro, bomo pa ostali doma, kuhali kosilo, pospravljali, pomivali in čistili prostore,« sem navidez naveličano in zdolgočaseno zavzdihnil. »Pravzaprav, če dobro

pomislim, zakaj le bi se preganjali v tem krasnem dnevu tam gori okrog! Jerneja, ti boš...«

V trenutku sta bili obe v kopalnici. Prerivali sta se okrog umivalnika in se prepirali kot kakšni osnovnošolski najstnici. No, saj ena je še bila, druga pa...

Hura, uspelo mi je! Pa ne toliko zaradi moje avtoritete, seveda ne, čeprav si boste bralci najbrž tako domišljali. Uspeh je bil v moji zvitosti, kajpada! Pa pravijo, da so samo ženske zvite. Kje pa! Moja starejša je kljub domnevni in pregovorni ženski topoumnosti kaj hitro dojela, da je bolje preživeti dan na svežem zraku nekje nad dva tisoč metri kot pa za štedilnikom; sploh pa na tak dan, kot se nam je obetal. Mlajša pa ima itak bujno razvito domišljijo, kar v glavo sem ji videl: velikanska pica s kečapom, pomarančni koktajl ob strani in na pogrnjku desno še sladoledna kupa z malo pritaknjene eksotike.

OD BUKOVNIKA DO GROHOTA

Čez dobre pol ure smo že občudovali kraje v Dravski in nato v Mežiški dolini. Pot do Črne na Koroškem še nekako mine. Bolj se vleče naprej proti slemenu, od koder se lahko popotnik spusti po panoramski cesti na drugo stran v smeri Luč in Polskave. Mi smo se na vrhu seveda usmerili levo in bili kaj kmalu na najvišje ležeči kmetiji na Slovenskem. Parkirali smo našega jeklenega konjička pri Bukovniku in se preobuli. Zavihtel sem nahrbtnik (v njem je bilo seveda vsaj za tri dni opreme in hrane zame in za obe sopotnici) na ramena, poprijel palice v roke in moško povedel svojo okrnjeno družinico po ozki stezi proti Grohotu.

V tem trenutku sem bil hvaležen sinu Zdravku in njegovi Anki, da ju to jutro sploh ni bilo doma. Pomislil sem namreč na svoj osemdesetlitrski nahrbtnik in na potrebe petih ljudi. Hvala bogu, da je ostal v omari, nahrbtnik namreč!

»Ati, glej, tu je pa čudovito hoditi!« je čebljala Jerneja, ki je kaj kmalu prevzela vodstvo. »A je prav do vrha Raduhe taka pot?«

»Seveda,« sem prikimal. »Kar dvigni oči malo naprej in malo višje; glej, kako lepo bo v skalah!«

Jerneja je zinila od začudenja. »Tam gor misliš iti? Pa sem res imela zjutraj prav, ko sem ti hotela poklicati zdravnika.«

Pred nami so se bočila visoka ostenja Laneža ter Male in Velike Raduhe. Že sam pogled nanje zbuja nepoučenim nelagodje v želodcu in jim poganja strah v kosti. Nama z ženo pa gorskih izkušenj seveda ne manjka. Tudi tukaj nisva bila prvič. Vedela sva, da je vsaka gora sprva videti grozeče; ko pa se prerineš v njena nedra, te sprejme in varuje kot mati svojega otroka. Biti moraš le dovolj previden, ceniti jo moraš in ji izkazati dovolj spoštovanja. Že samo ime »gora« je ženskega spola in temu primerno se navadno tudi obnaša...

Dobre pol ure hodá je za zmerne planinca, pa se znajde pri koči v Grohotu. Tudi mi smo potrebovali približno toliko časa. Na rahli vzpetini okrog nje so se pale krave in slastno mulile sladko planinsko travo. Vedno, kadar vidim kje v planinah krave in njihovo mladež, se spomnim na reklamo o čokoladi Milka – seveda, mleko, pridelano iz teh planinskih trav in zelišč, mora biti res posebnega okusa.

»Glejta, mami, ati, tam pa ni krava! Tudi telček ni. Videti je kot konj...«

Jerneja ga pa res pihne! Čeprav nismo doma v mestu, je med kravjo čredo komaj spoznala pritlikavega ponija, ki si nas je radovedno ogledoval. Črna griva se je čudovito podala rjavemu vratu in bele lise so se svetile na njegovem zalitem životu kot zaplate snega v zgodnji pomladi pod prevalom Durce visoko nad Grohotom.

RAZGLEDI ZA BOGOVE

Malo nad kočjo teče v korito izvir bistre studenčnice. Okrepčali smo se in se ohladili. Kaj kmalu smo se povzpeli mimo bivaka gorske reševalne službe in mimo razvalin stare kočje, ki jo je plaz porušil februarja 1986, tik pod vznožje stene. Po zavarovani desni poti smo se vzpenjali vedno višje in višje. Na izpostavljenih delih poti nas je ogrevalo sonce, v senčnih predelih so nas hladile ogromne skalne gmote.

Na vrhu smo stali prej, kot smo pričakovali. Jerneji so žarele oči, ko je prejela čestitke od mene in mame.

Po vpisu v knjigo in obveznem fotografiranju sem odvezal nahrbtnik.

»Kdo pravi, da na vrhu Raduhe nimajo hladnega piva?« bi najraje zavpil, ko sem družno z ženo popil vsebino pločevinke. Odvili smo popotnico; kako se prileže skromna malica ob zasluženem počitku!

Velika Raduha me vedno bogato nagradi. Stokratno je poplačan trud, ko mi oko zaplava po okoliških vrhovih. Kako blizu je Ojstrica s Planjavo, pa Brana, skoraj je videti kočjo na Kamniškem sedlu. V pozdrav ti kimajo vrhovi z druge strani Logarske doline od Mrzle in Turške gore ter Skute do Rink. Pogorje Olševe te vabi na

svoje prostrane planinske pašnike, pozdravlja te Uršlja gora in preko Pece zaplava pogled daleč do avstrijskih vršacov...

Z vrha Raduhe se marsikdo spusti do Koče na Loki in si mimogrede ogleda znamenito Snežno jamo. Mi smo se odločili, da si drugič vzamemo ta del poti čisto posebej s pristopom z druge smeri, iz Savinjske doline. Tokrat smo se spustili preko prevala Durce in se pod ostenjem vrnili na pot prihoda. Dan se je namreč prevesil v popoldanske ure. Krulilo nam je že v želodcih in mojima dvema dekletoma so se preveč cedile sline po sladolehni kupi. Pa tudi meni je vse bolj poplesaval pred očmi vrček točenega...

Poslednji udarec s cepinom

VINKO HROVATIČ

Poslednji udarec s cepinom udaril močno je tja v skalo, potem se povezal je s klinom, misleč, da bo bolj držalo.

In veter je gorski zapihal, kot bi ga hladil, mu nad glavo s telesom je v globel zanihal – skalovje dobilo je stavo.

Na kraju je zrasla planika, kjer kaplja krvi je ostala, prijatelje znova zamika še zmeraj nevarna spet skala...

Izpolnjena obljuba

ZVONKO ČEMAŽAR

Obljubil sem deklici svoji, da šopek prinesem s planin in glejte, obljubo sem držal, prinesel dehteč ji spomin.

Še prej pa zavriskal sem v skale, zavriskal čez vse sem gore; so rož'ce se vse mi smehljale, ko bral sem jih mimogrede.

Je sonce močno posijalo, ko šopek že bil je gotov; po stezi me v gozd je pognalo, potem pa naravnost domov.

Privriskal veselo s planine sem spet, ko prišel sem do nje; poklonil ji šopek z višine, žarelo je vroče srce!

MENDA RESNIČNE ZGODBE O RACAH, MEDVEDIH, KAVKAH IN CUPRNCAH

RACNA GORA ✓

MILENA OŽBOLT

Vsak dan jo gledam.

Če je zvečer za njo zarja pogorela, bo drug dan dež. Če grejo megle gor, bo še padalo; če je zjutraj bela – je ponoči snežilo... Kadar jo ob zori z vrha stare lipe nepremično gleda jata ptic, verjetno čakajo, da jih ogreje sonce, ki vzhaja izza njenih gozdov, in kadar je v jasnih nočeh videti sij, kakor da bi gorelo kje v Loškem Potoku ali na Poljanah, se bo gotovo kmalu pokazala polna luna.

O IMENU: NOMEN EST OMEN

Njeno častljivo staro ime je novodobna prešerna mladež prevedla v jugoslovenščino in jo za priložnostno rabo preimenovala v Patkino brdo, kar pa nemara samo dokazuje, da tudi oni niso ravnodušni do nje. Če drugega ne, gor hodijo, tja, kjer je edino še goló in se reče »na Racah«, pa s padali dol skačejo in na vrhniških njivah pristajajo. Še dobro, da se kateri ne polomi.

Gora pa seveda v resnici ni bila nikoli nič drugega kot Racna gora, čeprav drži, da se pogorje s svojimi skrajnimi južnimi obronki izteza tudi proti hrvaško govorečemu območju, hkrati pa predstavlja naravno pregrado med Ložani, ki se štejejo za Notranjce, in Potočani, ki pravijo, da so Dolenjci.

Od kod ime, pojasnjuje izročilo:

»Kadar so bile v davnini velike povodnji, so iz skalnih lukenj pod vrhom izletavale velikanske jate rac, zato so jo poimenovali Racna gora. Znotraj je vsa votla, polna vode in Bog ve česa še.«

Najbrž je bilo v teh globokih gozdovih včasih še bolj kot zdaj kraljestvo divjadi, saj so tudi mnogi sosednji vrhovi v pogorju, ki merijo vsi nekje med 900 in 1200 metrov nad morjem, dobili živalska imena: Velika in Mala Kavka, Svinji hrib, Jelenji vrh, Volčji hrib, Petelinjek. Kaj Kozja Gorica pri Loškem Potoku, kaj Kurji vrh tam pri Travnji gori, kaj Zajčji hrib doli ob meji, kaj Vranje stene nad Poljanami – tole tu so zverine! Samo medved nima svojega hriba, pa saj je tukaj itak vse njegovo, celo poljansko sadje. So zato, iz zamere, Poljanci že v davnini neke svoje njive poimenovali Zajčevce in ne morda Medvednice? In medved na Racni gori v resnici zime sploh ne prespi – razen če kakšni duhovi z njegovimi tacami delajo sledove v sneg...

Čeprav sam vrh niti ni zelo visok, le 1140 metrov nad morjem ima – a je za celih 26 metrov višji od veliko bolj znane Slivnice – Racna gora s svojo mirno razpotegnjenostjo tja do Petelinjeka (1212 m), ki ji daje videz trdne zakoreninjenosti in prizemljenosti, vsa temno gozdnata deluje nekam pokroviteljsko, morda malo mračno. Kot koklja čepi nad vrhniškimi hišami, Poljane ji kukajo izpod peruti, vsiljivca pa strogo premeri, preden ga spusti v svojo bližino.

Pod njo v Žagi izvira vzhodni krak skrivnostne ponikalnice Obrh. Kadar pridejo deževja, malo severneje izpod desne rame Racne gore priteče Vrhniška Skadulca, ki pa z Markovsko nima nič skupnega, čeprav je slednja le kilometer stran. Samo naliv mora biti za obe dovolj velik. Sploh izpod teh hribov – ali pa tudi kar sredi polja – rado kar naprej nekaj izvira, četudi le za nekaj ur: že omenjeni obe Skadulci, pa Zadnja ura izpod Markovega hriba, v Podcerkvi Grintavec in tako naprej.

Da ob Obrhu in pritokih živi rac vsaj toliko, kot je lovcev nanje, se razume.

IN SPET O CUPRNCAH

Skrivnostna zadržanost Racne gore postane opravičljiva z vedenjem, da se tod po škrapljah, v luknjah, na mahu pod hojami in smrekami morda res smukajo cuprnice. Ta zlohota bitja se baje zmeraj zbirajo na najvišjem hribu – in Racna gora v tem koncu je; pa luč imajo ponoči s sabo. V starih časih so jih Vrhničani velikokrat videli. A današnji menijo, da so se stari glede cuprnc motili:

Poljanci so dol po pobočju Racne gore včasih zelo zgodaj zjutraj hodili k maši. Ker so imeli dolgo pot, so šli seveda prej od doma kot Vrhničani in so pogosto hodili v temi, pa so si svetili s faglam. Fagle – to so bile take leskove palice, na koncu stolčene, drobno nacefrane in pomočene v loj, da so prav počasi gorele in svetile. Te fagle, s katerimi so si k nogam po razdrti in kamniti poti svetili Poljanci, so imeli Vrhničani za luči, s katerimi si svetijo cuprnice, ko jezdiijo z Racne gore. Pa še mežikale so te lučce. Seveda, saj so njihov soj prekinjale noge, ki so korakale ob njih! Ko so Poljanci prišli nad Vrhniko in naprej dol na Trzne, kjer je že ravnina in gladka bela cesta, so pa fagle pod škarpno zbrisali, dasiravno niso še povsem pogorele. In prav zato, ker so še tlele, je vsakič, ko je potegnil veter, poletel roj isker proti Racni gori. Ljudje, ki so to videli, pa so rekli:

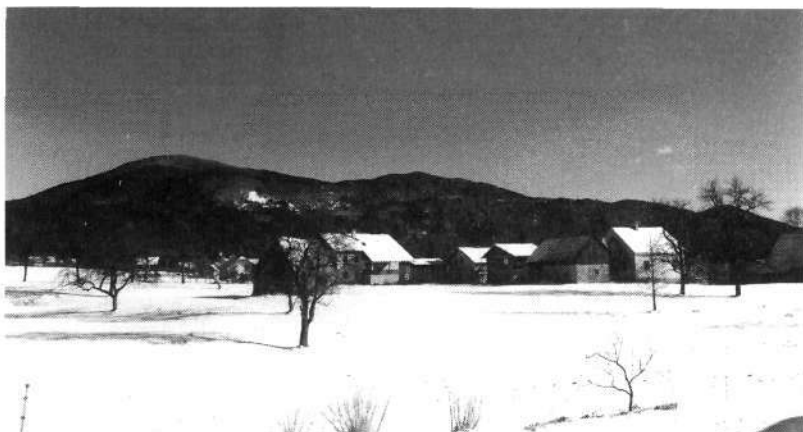
»Cuprnice jahajo nazaj v hrib! Pa koliko jih je! Ni čudno, da je v Vrhniku toliko suhih krav!«

Pa niso bile cuprnice krive za suhe krave v Vrhniku. To so bile samo take sorte krave – ali pa take sorte ljudje, pravijo zdaj v Vrhniku.

Sicer pa o cuprncah ni več slišati in krav je v Vrhniku le še prav nekaj malega, suhih pa sploh ne. Tudi Poljanci se že dolgo vozijo k maši z avtom.

V lga vasi, ki leži lepo na sredi ravnine, so pa tudi videli cuprnice tam proti vzhodu, kjer se dviga Racna gora. To je bilo pa tako:

Tam je bil en zelo hudoben gospodar, ki je vsak večer pretepel vse ženske pri hiši: mater, ženo, hčere – vse. Potem je šel še v štalo, odvezal živino in jo pognal proti Šici in v Žago, da je zbežjala. Ženske so jo morale potem vso noč iskati in loviti... Pri tem so si seveda svetile z laternami – in zato so ljudje daleč od vasi pod Racno goro videli lučke! Pa so zóblhali, da so cuprnice...

Zimski pogled na Racno goro
iz Loške doline

Foto: Jožica Milnar

KAKO TOREJ PRITI NA RACNO GORO

Poti iz Markovca in Vrhnikke sta označeni, druge poznamo bolj domačini. Prva se deloma prekriva tudi z E6, ki na severnih obronkih Racne gore pride z Blok in gre potem naprej čez Loško dolino proti Snežniku. Po teh gozdnih poteh in stezah pa peljejo tudi Notranjska transverzala, Pot kurirjev in vezistov ter Planinska pot Ljubljana–Rijeka.

Iz Vrhnikke je treba precej strmo gor, malo udobneje pa je poševno proti Dolenjim Poljanam, tam, kjer so Poljanci zakrivali zgodbo o cuprncah. Če greš torej skozi gozd po tem nekdanj povsem travnatem pobočju, kjer so rasle tavžentrože, nekje na sredi v gozdu zaviješ levo in še precej hodiš, pa se z malo sreče znajdeš na vrhu ali vsaj blizu njega. Če ti Fortuna jezik pokaže, pa se zgubiš.

(Dá se seveda priti tudi preko Dolnjih Poljan, ampak temu bi se že reklo iti »okol' riti v aržet«.)

Na gladki zahodni strani Racne gore je tam v petdesetih letih nekega večera konec aprila zažarel velikanski ognjen napis iz žaganja in odsluženega strojnega olja, ki se je videl po vsej dolini.

»Živel 1. maj!« je pisalo.

Bilo je veličastno in otroci smo potem še cele tedne spraševali, kdaj bo spet prvi maj in se bo pojavil čarobni ognjeni napis na Racni gori. A nismo dočakali.

Potem nas je minilo in zdaj tudi ne bi več pustili, da bi kdo packal po gori.

Seveda pa je najlaže in najbolj enostavno – ne pa tudi najbolj zanimivo – če se odpelješ po gozdni cesti iz Markovca proti Loškemu Potoku in približno na vrhu prelaza zaviješ na desno proti lovski koči. Tu pa je treba vzeti stezo pod noge, pa v hrib! Kake tri četr ure, pa bo.

Če odcep zgrešiš, končaš v Loškem Potoku, kar pa ni nič hudega, zakaj Potočani so gostoljubni in nekaj prav posebnega: že njihovi otroci imajo, takoj ko se rodijo, več ušes kot zob... In ko zrastejo, rečejo vrabcem tako kot njihovi starši »bravci«. Jedo pa tudi enako kot v Loški dolini – ni važno, ali bob ali kavro, najraje s ta hitro žlico. In še tega, da se imajo za Dolenjce, jim Ložanje ne zamerijo.

KO SI KONČNO NA VRHU

Sam vrh – Bogu bodi potoženo – ni posebno prijazen, zlasti z vzhodne strani ne: strm je, med smrekami potuhnjeno ždijo ogromne skale, tudi kakšen ostrmelec, za katerega ne veš, ali ga že nedolžen piš vetra ne bi zakotalil navzdol. Na vrhu pa med lepimi javorji in hojami, ki jih je nekako oklestila strela, čez leto rastejo koprive. A naj jim bo, konec koncev so zdravilne, njihovo rastišče pa oznanja, da je pod njimi med kamni dobra in globoka zemlja.

Boljše je pa že kot na Jurščah, tam na primorski strani Javornikov! Ložanje, ki se v svoji zlehtnobi iz vseh strašno radi norca delajo, so Jurščanom zvrgli:

»Narlepša roža je bor, narlepša tica je kavka!« In so jih iz varne razdalje dražili, češ, kako revni so – še poštenih rož ne premorejo, kaj šele ptičev. A druge so svarili pred njimi:

Postojte, planinci

VINKO HROVATIČ

*Postojte, planinci, ozrite se semkaj,
kjer mrzliška stena prijazno vas vabi,
stoletni ti veter na strune zabrenkaj,
naj čase takrátne zdaj rod ne pozabi.*

*Če danes prišél si iz krajev 'z doline,
ker slišal nekdanjih si pesmi odmeve,
te vabim, naj v družbi ti moji čas mine,
kot nekdanj na prste naj štejemo reve.*

*Zdaj k nebu vsi dvignimo svoje cepine,
stoletnici naši spomin naj pripada,
planinci sinovi smo vsi domovine,
kjer skrb naj za čiste le gore zavlada.*

»Če se ti Jurščan v gostilni na krajec od rekelnca vsede – odreži, pa beži!«* Češ, da zbrigo iščejo, ker bi se radi topli...

Razgleda od tu pa res ni, poleti še v nebo ne. Ni pa tudi nobenega TV pretvornika, bajte ali obeležja. Nič, razen dveh skrinjic s samopostrežnimi žigi. Za pogled na dolino in okoliško hribovje se je treba spustiti na kako leho na zahodni strani – splača se! Lahko pa se do onemoglosti naučiješ najlepše barvne kombinacije na svetu, barve smrek in modrega neba nad njimi; ali zimskega bukovja z rjavkastimi vršički, da se nebo za njimi zazdi kar vijoličasto; pa vonjav po smoli in vlažni zemlji. Poslušaj kanje in krokarje, ki med jadranjem pivkajo in se sklicujejo k obedu... Slednji se oglašajo sicer povsem brez posluha, vendar v vseh mogočih barvah glasov: od ohripelih basov do mutirajočih tenorjev, vmes pa si dajejo takt z mogočnimi zamahi kril, ki se daleč

* Pripoved o Jurščanih v gostilni je zapisal F. Žnidaršič.

MINIATURA

ČAR GORE

HELENA GIACOMELLI

Krn – tihotna gora, skrivnostna v jutranjem siju, ki obliva prebele skale in mavrično odseva v kapljicah rose na nežnorožnatih cvetovih srebrne krvomočnice in vijoličastih zvončicah – podoba radosti, svetlobe.

ln ista gora, Krn, eden izmed mračnih pomnikov krvave zgodovine soške fronte med letoma 1915 in 1917 – podoba človeškega trpljenja, gorja in tisočerih smrti. O tej bolečini (in nesmislu vojne) govorijo planinskemu popotniku kamni ob širokih poteh, ostanki zarjavelih kosov orožja in vojaške opreme, razpadajočih zgradb v globelih, bodečih žic, strelskih jarkov; šepetajo mu rože poletja in samotnost jesenskih dni. A nekoč bo čas izbrisal te sledove, narava prekrila rane človeške nespameti, pomisliš, počivajoč ob jezeru. Večerne sence, polzeče preko pobočij in grebenov gorá, temnijo jezersko gladino. Samo vršni del zahodne stene Krna še svetlo žari v mehki pojemaajočih sončnih žarkov.

V koči je živahno: vedri obrazi, razpletanje gorniških spominov, pesem, nato prižiganje in ugašanje luči v sobah, nemirna tišina noči in... Krn v jutranji zarji.

Molče stopa vrsta pohodnikov po senčni stezi ob jezeru, se vzpenja čez skalnat prag z macesni in viharniki ter mimo žlebastih škrapelj zabrede v rosno trato planine Na polju. Obnemeli se zdijo pašniki brez zvončklanja kravjih zvoncev, višje se oglašajo ovce. Dalje ko si od jezera, več je sonca, bolj razgreti so obrazi, vse težji nahrbtniki, a vrh vse bližji. Na Škrbini, kjer se odpre pogled še na južno stran gore, obstane za hip korak, nato... še zadnji vzpon po slemenu in... vrh.

Kamorkoli se ozreš – bleščeča jasnina. Od gore do gore drsi pogled, spomin niza drobce doživetij. In pomisliš: če bi me vprašali, katera gora je najlepša, odgovo-

slišijo. Videti so radovedni: nad tabo krožijo in kričijo še potem, ko si že sredi poti proti Vrhniki.

Hlad, mir in samota divjine Racne gore pričajo, da so ti gozdovi še vedno rezervirani v glavnem za medvede, koprive in cuprnice. Seveda pa je dovolj prostora tudi za popotnike, ki znajo priti sem spoštljivo in tako rekoč po prstih, zakaj mir in divjina sta tako krhka.

EPILOG

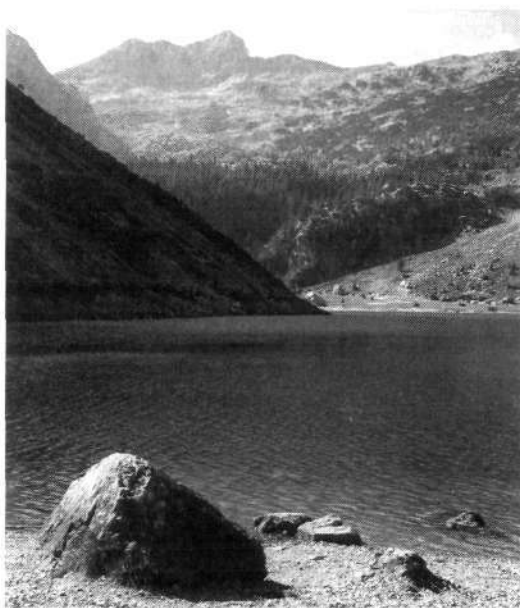
Nekaj dni po zadnjem obisku Racne gore sva se z znanko nekako takole pomenkovali:

Ona: »A na Racni gori si bila? A v nedeljo ob petih?!... A tvoj je bil tisti plavi jugo na križišču???!... Saj me bo kap!!«

Jaz: »Ja, pa kaj je?!«

Ona: »Medved je tacal okoli njega, ravno ko smo se mi pripeljali mimo!... Potem je pa pobegnil...! Že drugič smo ga videli na istem mestu!... Prizezi mi, da ne boš šla nikoli – ampak res nikoli več tja!!«

No, pa se daj!

Katera gora je najlepša? Je to morda Krn?

Foto: Helena Giacomelli

ra ne vem. Je to Triglav? Vzpon nanj je kot romanje, vsakokrat drugačno. Nič manj čudovita ni pot z Okrešlja na Mrzlo goro. In danes, ta hoja na Krn, tako sproščujoča (čeprav rahlo obarvana s temino soške zgodovine), tako enkratna...

Vsaka gora ima svoj čar, svoje zgodbe, svoja neponovljiva doživetja.

KAKO S(M)O NJEGA DNI SLUŽILI IN HODILI PO GORAH

ZADNJI POČITNIŠKI DNEVI PRED 50 LETI

MATEVŽ ŠUŠTAR

Pri Jozelnovem stanu, ob studenčku že visoko nad dolino Kot, sem odložil težko krošnjo in si globoko oddahnil. Lep septembrski dan je bil, daljnega leta 1949. Za menoj je dolga pot iz Mojstrane. Kar nekaj ur že na krošnji cijazim visoko omarico za potrebe GRS in prvo pomoč za Triglavski dom na Kredarici. Nekaj čez 40 kilogramov je težko vse skupaj. Zasluzek, ki bo izplačan na koncu poti, ne bo slab. Tako mi je obljubil Tolarjev stric, trafikant in gospodar PD v Mojstrani.

Pot skozi Kot in čez Gube mimo Bržotnega stana do Staničeve kočice sem dobro poznal, saj sva s **Pintarjevimi Jožem**, Pavlekovim iz Rut, ves julij in avgust nosila gradbeni material za zimsko sobo ob Staničevi koči. Skoraj dve toni desk, tramov in opek sva pretovorila na hrbitih od Lengarjevega rovta v Kotu do kočice. Čeprav sem si takrat obljubil, da imam poti skozi Kot za dolgo časa dovolj, sem čez mesec dni že pojedel besedo. Zasluzek je pač zaslužek, še bolje pa je, če je dober.

Ko sem še v dolini, nekje blizu Golobove šupe, počival, je iz hoste prismojdel star gams, velik kozel samotar, gošar mu pravimo pri nas. Stal je ob meni, ki se zaradi krošnje nisem mogel premakniti. Dolgo sva se gledala iz oči v oči. Priznam, da mi je bilo kar malo tesno pri srcu. Zdelo se mi je, da njegova radovednost traja celo večnost. Ko mu je bilo vsega dovolj, se je počasi obrnil in se izgubil v goščavi.

Poleti sem se tu gori v Gubah nekajkrat srečal s **Požrovim** očetom iz Zgoranje Radovne. Bil je lovski čuvaj in je vzorno skrbel za divjad. Kar hud je bil, ko sem mu povedal približno število gamsov, ki se pasejo med Mlinarico in Dimniki ter pod Rjavino. Z Jožem sva jih vsak dan gledala in opazovala. Bilo jih je čez 200. Prav gotovo je vedel tudi za tistega gošarja, ki je zaradi starosti moral prepušiti čredo mlajšemu kozlu in oditi v samotno hosto. Pozno popoldne je oskrbnica na Kredarici skrbno stehala krošnjo z omarico in mi odštela zaslužek. Zdelo se mi je, da sem bogat, toliko je bilo tistih težko zasluženih dinarjev. Oskrbnica je bila **Pavla Jesihova**. Poleti sva z Jožem slišala o njej, ko sva pri Debelem Kamnu srečala nekega nemško govorečega turista. Vračal se je v dolino in v polomljeni slovenščini nama je povedal nekako takole: »Na Kredarici tak pust bab, jas kar šu!« Menda je z njo prišel navzkriž.

Pohitel sem še na vrh Triglava in prenočil v Staničevi koči. Takrat je bila tam oskrbnica **Hodnikova Cilka** iz Bohinja. Prava zlata duša, skrbna, dobra, nikoli nisi vedel, kdaj spi, saj si jo vedno zatekel v kuhinji vedro in razpoloženo. Pomagal ji je mož Janez, ki je z osličkom nosil drva iz Zgoranje Krme ali na krošnji hrano in pijačo iz Mojstrane. Tisti dan sem imel rojstni dan in mi je skuhala veliko posodo z zaseko zabeljenih makaronov, povrhu pa še spekla palačinke.

Na poti proti domu sem sklenil, da si z zaslužkom privoščim izlet na Krn. Mama je napolnila nahrbtnik in

še tisto popoldne sem se odpeljal z vlakom proti Kranjski Gori. Tam sem na postaji srečal sošolca Emila in z veseljem se mi je pridružil na tej poti.

Prenočila sva v seniku ob cesti nad hotelom Erika, kamor naju je pregnala jesenska ploha. Zjutraj sva štela ovinke in bližnjice čez Vršič v Trento. Na Logu naju je sprejel na tovornjak prijazen šofer in naju popeljal do Kobarida. Dal nama je še nasvet, naj greva prenočit v Drežnico.

Nad Drežnico pa je v nebo kipel Krn. Tako je bil lep, mogočen in vabljiv!

Spustila sva se do Soče in ob zahajajočem soncu prišla v Drežnico. Nekdo naju je napotil v vaško gostilno. Prvič sem se takrat srečal s prijaznimi Primorci. Zvečer je bila gostinska soba polna Drežničanov in dolgo v noč smo se pogovarjali o Krnu in Vrtaški planini, o ovcah in pastirjih, o življenju v gorah pri njih in na naši strani. Za večerjo je bila velika skleda hrustljave solate in zabeljena polenta. V podstrešni sobici sva se potopila v mehke pernice in prijetno zaspala. Zjutraj gospodinja ni hotela vzeti plačila; rekla je, da bo že Bog plačal, naj le hodiva srečno in naj bova pridna v šoli. In še zajtrk nama je pripravila. Štirideset let pozneje sem iskal v Drežnici tisto hišo prijaznih ljudi, pa je nisem mogel najti. Čas je naredil svoje, spomin na dobre ljudi pa je ostal. Za vedno.

Pot proti vrhu Krna se je vlekla in vlekla. Pod Kožljakom z grebena zagledava pod seboj planino Zaslup, visoko gori nad seboj pa vrh Krna s tisto grdo italijansko spominsko postojanko. Do tja gori pa je še celih 800 metrov vzpona. Sem ter tja, sem ter tja pelje steza, vrh pa je še vedno daleč. Ob poti občudujeva topovsko cev. Koliko je bilo potrebno znoja in besed, preden so Italijani privlekli ta 1000 kg težak kos jekla skraj na vrh Krna! Sprašujeva se, koliko je bilo iz te cevi poslanih granat proti drugi strani fronte, koliko ljudi se je stiskalo v kavernah takrat, ko so skozi zrak frčale iz te cevi poslane granate in šrapneli. Koliko padlih vojakov je zaradi te cevi zapisanih na spominskih ploščah v cerkvi sv. Duha na Javorci! Sedaj pa tukaj gori čaka, da jo poje zahrbtna rja. Naj jo le, čimprej!

Razgled z vrha Krna je bil čudovit. V svežem jesenskem dnevu je segal do beneških lagun na zahodu. Jadransko morje, ki je bilo takrat za nas še tako daleč, je bilo tam doli na koncu Furlanske ravnine in ob vznožju kraških hribov. Pod nama pa dolina Soče, tiste »brhke hčere planin«, kakor jo je imenoval njen pesnik **Gregorčič**. Tisti pašniki, več kakor 1000 metrov pod nama, so bili njegovi vrtovi prirodne lepote, iz katerih je pijač lepoto in koval prve verze. Prav gotovo je o njih pel takrat, ko je opeval kralja na planini visoki. Kako bi bila vesela tega pogleda najina profesorica slovenščine gopla **Pavličeva**, ki je o njem vedela povedati toliko lepega! Daleč zadaj za hrbtom kipi v nebo Triglav in se ozira na visoko soseščino, še bolj v desno pa so vrhovi Bohinjskih gora. Tja naju vodi najina pot.

Pohitiva v Škrbino in se vzpenja na Batognico. Povsod so še živi sledovi morije, ki je na teh grebenih še pred 30 leti divjala svoj krvavi ples. Kaverne, ovire, jaški, jarki, bodeča žica, zarjavele čelade, žlica in kost. Kaj vse bi še našel na tem kraju vojnih grozot! Nižje doli pod Vrhom nad Peski stoji spomenik vojakom druge strani.

Kmalu sva na prevalu Prehodci. Ravno obletnica je od tistih dni, ko smo sredi septembra leta 1948 jeseniški in mojstranski gorski reševalci iskali pogrešanega planinca pod Velikim Kuntarjem in Planino Lašča. Ker je bila na Primorskem še vedno Vojna uprava, nismo smeli iti skozi Tolmin, kar iz Bohinja smo vso noč hodili čez Komno in Bogatinska Vratca navzdol pod Rdeči rob. Od Koče pod Bogatinom nam je nosil nahrbtnike, vrvi in drugo opremo neki pohleven konjiček. Še danes sem mu hvaležen za pomoč.

Že v trdi noči smo se po celodnevem garanju vračali v dolgi koloni proti Vratcem. Bila je že druga noč brez spanja. Tisti spredaj so hoteli in jaz čisto zadaj sem jih komaj dohajal. Spotikal sem se v temi in štel neskončne ovinke.

Pa me je v pravem času poklical **Medjev Maks** in mi ponudil v pomoč konjev rep. Potem pa je šlo lažje, konj naju je pohlevno vlekel navzgor in z Maksom sva se ob repu menjavala prav do vrha Vratc. Med počitkom smo iz globoke cisterne potegnili nekaj čutaric vode, se odžejali in precej lažje je šlo navzdol. V Koči pod Bogatinom smo polegli v jedilnici kar po tleh in klopeh. A le za kratek čas. Še v temi smo se podali naprej v Bohinj, saj je morala večina reševalcev še isti dan na šiht. Pa še nekaj nas je gnalo: nekdo si je na Vratcih napolnil čutarico z vodo, v koči pa jo pretočil v kozarec in vsi smo s strahom občudovali pestro življenje v tistem kozarcu. Na vse strani je plavalo in migotalo, veliko in majhno, in zares je čudno, da nas tista voda, ki nas je pošteno odžejala, ni tudi nasitila. Ko je vlak sopihajoče potegnil iz Bohinjske Bistrice, smo se veselili, da prav nihče ni občutil prave »zakladnice« tiste zelene vode. Z Emilom sva sedaj, čeprav žejna, obšla tisto cisterno z zeleno vodo in se pognala navzdol proti Bohinju. Zadnji večerni vlak naju je potegnil do doma. Počitnic, potepanja in garanja je bilo konec. Ostal je le prijeten spomin na tiste čase pred pol stoletja.

NI ŠE ZNANSTVENO UGOTOVLJENO, AL' PRAV SE PIŠE ŠODER ALI GRAMOZ

ŠODROVCI, ALPINISTI IN DRUGI PLANINCI

LADO BRIŠAR

Ni naravno, da se odrasli ljudje plazimo ali premikamo s pomočjo vseh štirih okončin. Bog nam je dal za hojo dve nogi, za izbiro poti pa glavo. Pa se vedno najdemo ljudje, ki se radi izognemo lažjemu svetu. Z veseljem iščemo težave; ko jih najdemo, nas kar razganja od radosti in osebnega zadovoljstva. Na primer: namesto da bi šli lepo po cesti iz Kranjske Gore čez Vršič v Trento, spotoma »skočimo« vsaj na Veliko Mojstrovko. Takim ljudem pravijo planinci. Še manj razumno pa ravnajo tisti, ki gredo iz Kranjske Gore po bližnjici v Trento čez severno steno Razorja; ti so se oklicali za alpiniste. Značilna skupna osebnostna lastnost obeh vrst, planincev in alpinistov, je mazohizem. Povejte mi, kateri normalen človek bi se mučil tja čez z nogami in oprijemaje se skal z rokami, če to lahko opravi sedé v avtomobilu!

KJE JE NAJBOLJŠI ŠODER

Včasih so poznali še posebno podvrsto; imenovali so se gorski popotniki. V Planinskem vestniku so ob poznovi Zavetišča pod Špičkom leta 1950 zapisali: »Zavetišče bo tudi dobro služilo obiskovalcem Bovca in Soške doline, ker ne bo treba hoditi 25 kilometrov po cesti iz Trente v Bovec. Od Špičke si v dobri uri na sedlu Za Gradom, od tam pa v pol ure v dolini Bavšice ali pa jo mahneš v Loško Koritnico.« Večini današnjih planincev z Vršiča pa je za enodneveni izlet končni cilj že Zavetišče, le manjšina zleze še na Jalovec. Da bi pa

hodili iz Trente v Bovec mimo Zavetišča pod Špičkom, ne, ne verjamem, da danes obstaja prav veliko takih gorskih popotnikov!

Alpinisti planincem pravijo kar šodrovci. Vzdevek naj bi bil posmehljiv, če ne že kar žaljiv. Meni se ne zdi, je kvečjemu nepopoln, saj šodrovci hodijo tudi po planinah, planincih pa po šodru. Na drugi strani pa ravno alpinisti premeljejo kar precej brezpotnega šodra, s katerim so običajno tlakovani pristopi k stenam. Rad priznam, da me je Za Akom presenetil znanec alpinist, ki je po ogledu moje strgane zadnje plati takoj ugotovil, da se mi je to najverjetneje primerilo na strmimi nad Tremi macesni. Bo le nekaj več v teh fantih, če že iz oblike raztrganin na hlačah ugotovijo, kje sem prekoračil dovoljeno hitrost dričanja po šodru.

Po mojem mnenju je od Bivaka II do doline Vrat nedvomno daleč najboljši šoder v Julijcih. Kar dober del poti od tisoč dvesto višinskih metrov se prepelješ po pesku – in to kakšnem: ravno prava granulacija, nobenih predebelih kamnov. Od Bivaka do studenca gre skoraj brez premora. Šodrovec za šodrovcem, tesno drug za drugim, da valeče se kamenje še nima hitrosti. Tudi strmina je ravno pravšna, da te kar samo nosi navzdol, samo v enakomernem ritmu dviguješ noge. Nad studencem moraš paziti, da ne greš predač, spodaj je namreč skok. Pod njim so še posamezni odseki udobnega grušča. Podoben prevoz navzdol si lahko privoščiš še pod Malo Mojstrovko, le da je tam šodra precej manj, komaj tristo višinskih metrov.

Ravno tam na Vršču sem bil priča »strokovnemu« pogovoru o šodru. Ležal sem na travi in počival, poleg mene sta na dva kamna prisledla zgovorna planinca. Oblačila (gore-tex, termo...), čevlji, višinska očala, nahrbtnik, vse je bilo vrhunskih znamk. Nobena stvar na njiju ni bila videti niti umazana, niti kaj prida zaprašena, kaj šele zdelana. Vse je bilo kot novo. Iz pogovora sem razbral, da sta bila na Slemenovi špici. Po narečju sodeč sta bila iz osrednje Slovenije. Glasno sta obsojala neprevidnost in neumnost tistih planincev, ki so se dričali po gramozu z Vratice do ceste.

Da, prav ste prebrali, uporabljala sta besedo gramoz. Ona je rekla: Zakaj ne gredo po poti okoli, saj jim bo gramoz uničil čevlje! On je razpredel célo znanstveno študijo o nevarnosti hoje po gramozu.

RAZLIČNE POTI PO HRIBIH

Plaho sem dodal, da je meni taka vožnja po pesku v užitek, nevarnosti pa da ni prehude, če clovek dviga noge. Pa še to sem povedal, da je moj mlajši, takrat dvanajstletni sin po taki vožnji hotel takoj še enkrat nazaj gor; samo zaradi šodra, seveda!

Ona mi je zatem govorila še nekaj o prahu in umazaniji, zatem sta se spogledala in me ignorirala. Ker pač imam rad šoder, nisem po njenem okusu. S takim odnosom do narave ta dva strokovnjaka za gramoz težko živita, prav nič jima ne zavidam, razen (morda) opreme...

Tako bi rekel: tudi onadva imata rada hribe. Na svoj način. Drugače jih dojemata – pa saj imata pravico do svojega pogleda. Ne morem, tudi nočem vsem ljudem, ki hodijo po naših hribih, predpisovati svoj način jemanja gorskih radosti.

Večina Slovencev pa ne spada med šodrovce, niti med alpiniste ali vandrovce. Za rekreacijo (ali zmanjšanje tonaže) napravijo kvečjemu lep sprehod okrog Blejskega jezera in si skozi snobovsko zatemnjena očala ogledujejo druge ljudi, se seznanijo z zadnjo modo, si pokažejo nove avtomobile in pozimi poleg tega še krznene plašče... Niso ne prašni, ne umazani, še potni niso, ne nosijo nahrbtnikov, nobene utrujenosti ni na njihovih obrazih. Gor, proti Stolu, se zazro le takrat, kadar jih zaskrbi vreme.

Kadar jih vidim, mi gre na smeh, saj se spomnim tiste znane zgodbe o Američanu v Chamonixu. Po njegovem ni tam nobenega razgleda, zato bi morali okrog hotela znižati hribe, da bi se kaj videlo...

Ne moremo vseh ljudi »opredalčkati«, jim dati nalepko, na primer »šodrovec si« in pika. Čar je ravno v tem, da se naši interesi, naša hotenja in dejanja na različnih področjih prepletajo. Jaz, zaprisežen šodrovec, sem užival, ko sem lezel z Velike Dnine na Oltar. Tudi na družinskih sprehodih z otroki uživam, pa čeprav hodimo po asfaltu. Tudi tak dan prinese radosti, ki so še kako primerljive z doživetji na mojih samotnih gorskih poteh.

Ljudi, ki ne hodijo v gore, ne podcenjujem. Pridružil se jim bom takrat, ko ne bom več zmogel peš hoje v hrib. Od daleč bom gledal vršace in živel od spominov. Dokler pa še zmorem delati spomine, me nič na svetu ne more odvrniti od hribov in brezpotij.

ŠE JE KAJ HUMORJA NA PLANINSKIH POTEH IN OKOLI NJIH

PLANINSKE OKROGLE IN ROBATE

T. P.

Pomladi letos se je na vrhu Tolste Košute skupini planincev iz Celja pridružil Gorenjec. Vreme se je počasi kvarilo, ne nebu je bilo nekaj oblakov in pihal je okrepljen jugozahodnik. Ko se je tudi vrh Storžiča odel v megle, se je oglasil eden od Savinčanov:

»Glej, glej, Storžič ima pa kapo! To je dobro znamenje...«

Gorenjec, ki mu je pomen kape na Storžiču znan, je začudeno pogledal.

»... za kmetovalce,« zaključil Celjan.

»Kako se imenuje tista bela rožica?« je med sestopom s Prisanka mlajša planinka vprašala vodnika skupine, kateri se je pridružila.

»Belščica,« odgovori vodnik.

»Pa tista tam?« je bila zvedava glede neke modre cvetlice.

»Tista je pa plavščica,« pojasni vodnik.

»Pa ta rumena?«

»Rumenščica,«

»Hm... Kaj pa tista?« vpraša mladenka za neko cvetlico, na kateri se je pasel čmrlj.

»Tisto je pa čmrljovka,« zaključil vodnik, ki mu poznavanje cvetlic ni ravno domače.

Z izleta na Pristovski Storžič se je z avtobusom proti domu vračala skupina celjskih planincev. Da bi jim pot do doma hitreje minila, so si v avtobusu na televizorčku ogledali posnetke z enega od prejšnjih izletov v eno od tujih gorstev. Naenkrat se pred ekranom pojavi nočni metulj, ki ga je privabila svetloba. Pa se oglasi Maks in pohvali tvorca posnetkov:

»Glej, glej, tudi orta si posnell!«

Ko smo se leta 1998 pripravljali na udeležbo na vodniškem tečaju na Ledinah, me je teden dni pred začetkom tečaja poklical Borut:

»Kako bomo pa prišli do zbirališča, do spodnje postaje žičnice na Ledine? Kaj ko bi kar jaz peljal, saj lahko gresta ti in Uroš z mano,« se je ponudil Borut.

»Mislim, da bi bilo bolje, če se dogovorimo z Vilijem (Vengustom, predsednikom društva), da nam on uredi prevoz. Saj veš, opreme bomo imeli veliko, pa še avto pustiti štiri dni tam na parkirišču ni najbolj varno...« sem mu odgovoril.

»Ah, kaj se pa lahko zgodi?« reče Borut – in tako se dogovorimo za prevoz z njegovim avtomobilom.

Tri dni po najinem pogovoru, 28. junija, se je nad Savinjsko-Kamniškimi Alpami razbesnelo silno neurje in ravno na »našem« parkirišču je deroča voda z gramozom zasula več avtomobilov in jih osem povsem uničila. Ja, le kaj se lahko naredi!

S prijateljico sva vročega poletnega dne še pred nevihto z Rjavine sestopila v Staničevo kočo. Tam je že bila prijetna družba, spili smo nekaj piv, eden od planincev, ki je nekaj pločevink prinesel s sabo, jih je pretople odnesel hladit v bližnje snežišče. Ko se je vnil, se je razbesnela nevihta in med njo je zapadlo nekaj centimetrov sodre, tako da smo pozneje le z množičnim skupinskim iskanjem lahko našli v snegu zakopan »zaklad«...

Po napornem plezanju po grebenu Ponca-Strug smo Višnja, Maks in jaz prišli prenočit v Erjavčevo kočo. Ko se je spustila noč in smo se odpravili spat, se – ko smo že legli – oglosi Maks:

»Kako vama uspe, da takoj, ko se uležeta, že lahko zapita?«

MINIATURA

POT – BLIZU, A VENDAR ZELO DALEČ

HELENA GIACOMELLI

Neprivlačna se vidi od spodaj steza proti Zelenici. Zaradi stebrov in žičniških vrvi je pravzaprav kar odbijajoča. Še sreča, da veš, da pogled od daleč vara. In še večja sreča, da se mu nisi pustil pretentati, da si vztrajal. Sicer pa – druge poti od Ljubelja do Zelenice in naprej do Roblekovnega doma ni. In tudi to je sreča.

Prvič hodiš tod. Tako rekoč odkriša odkrit svet, saj so mu planinski znanci peli tako hvalo, da je že sredi zime vzcvetelo hrepenenje in se medilo vso pomlad. In zdaj si tu, da si sladkaš dan. Pa še vedoželjni planinski sopotnici si vzel v navezo. Ki ti zaupata. In ti njima. A kljub temu korak ne bo tako sproščen in brezskrben kot takrat, kadar si sam gospod svojega časa in odločitev; bo pa zato bolj družaben.

Svežina jutra se v rosnih kapljicah trklja po travnih bilkah in kaplja z iglic rušja, ko stopite na pot, otovorjeni

In že hip zatem zasmrči. Niti Višnji niti moj glasen smeh ob tej njegovi iskrici najinega gorniškega tovariša, ki je znan po takojšnjem in trdnem spancu, ni več prebudil in je vse do jutra »glasno spal«.

Ko smo pred nekaj leti končali eno od praktičnih usposabljanj, nam je inštruktor Božo približno takole razložil razliko med jamo in luknjo:

»Jama ima samo en vhod, pri luknji pa lahko prideš na drugem koncu ven.«

Pa je eden od Velenjčanov pojasnilo komentiral tako, da bi ga feministke gotovo opljuvale.

Leta 1990 sem se udeležil izleta na Creto Forato, ki ga je vodil Roman. Že kmalu na začetku ture smo na kupu dračja ob poti naleteli na mrtvo kačo, verjetno laškega gada (Vipera Aspis). Tik zatem je pot zavila navzgor in nekdo z začetka dolge kolone je na kup dračja vrgel storž. Dračje je seveda zašumelo, tresljaj je povzročil, da je kača zdrsnila s kupa in ne samo ženske, tudi mnogi moški so se zelo prestrašili mrtve kače...

S poti z Zelenice proti Roblekovemu domu

samo srce, korak pa pel od užitka – kakšen veličasten svet je to, tako blizu, a vendar neskončno daleč in skrit, ker si hodil h gori v goste, zapeljan od pogledov odprtih širjav, le z južne strani, iz doline Drage in od planine Preval navzgor!

Tu, v senci skal, ne moreš niti nočeš hiteti, saj se steza (»ponekod zahtevna«, kot opozarja planinska karta) še tako vse prehitro izteče čez ozko grlo na toplo, dišečo stran travnatih strmali Begunjščice. Razpotje nudi izbiro: še z malce truda na vrh ali odpočivajoče navzdol, do Roblekovega doma. Počutje nog, ki kroji razpoloženje sopotnic, pravi: navzdol, v prijazno blagodat doma, kjer klopi vabijo; ustavi čas, vrzi z nog težke gozdarje in nastavi soncu podplate, čustvom pa odmakni zapornico, da se, glasno, kot žuboreč studenec, ali molče, le s svetlikanjem v očeh, zlijejo iz duše. Da pripravijo prostor novim doživetjem, saj je še nekaj poti pred teboj: mimo studenca Rože na planino Preval in od tod po neoznačeni (napisna tabla te opozarja, da »hodiš na

Roblekov dom

Foto: Helena Giacomelli

lastno odgovornost») stezi, ki za hip ponikne v temo nizkega predora, nazaj na izhodišče na Ljubelju. Tudi tu se izkaže, da si s svojimi planinskimi znanci ubran v sozvočje istih strun doživljanja narave – lepšega zaključka neke ture si skoraj ne bi mogel želeti.

odmevi

Zahvala za čestitke

Zahvaljujem se vsem za čestitke in dobre želje, ki ste mi jih zaželeli ob praznovanju moje osemdesetletnice v juniju 2000.

Upam, da se bo vse zaželeno uresničilo in da se bom v resnici še dolga leta z vami družil, da bomo sodelovali v naši planinski organizaciji v veselje in korist slovenskih planincev, seveda kolikor mi bodo moči dovoljevale.

Planinski srečno!

Lojze Motore

Da bi planinske kočice ostale to, kar so

Pravzaprav moram čisto na začetku povedati, da mi je hudo žal, da moram pisati članek s pričujočo vsebino v to revijo, ki jo imam zelo v čislih in jo sam redno prebiram, ko bi lahko na tem mestu napisal, recimo, hvalnico našim čudovitim goram, ki so ravno v tem času odete v nebeško pisane preproge alpskega cvetja. Dejansko imam samo en razlog za ta članek: prepričan sem, da je bolje o tem pisati danes kot o osamljenem primeru kot morda čez pet ali več let kot o nečem normalnem.

Pripetilo se je sobotnega julijskega dopoldneva, ko smo s skupinicco še

dvanajstih mladih gornikov, sicer skavtov, končevali naše nekajdnevno potepanje po Zlatorogovih poteh v naših čudovitih Juljskih gorah. Ko zadnji dan pred spustom v dolino nismo mogli prehaliti čudovitega vremena, ki je spremljalo vse dni našega prijetnega pohajkovanja, in temu primernih razgledov in vzdušja v skupini, se je za našim hrbtom nekje onkraj Bogatinskega sedla že vzdigovala nevihta in nas z odmevajočim grmenjem grozeče preganjala po stezici proti Domu na Komni. Kratko smo se ustavili še pri Koči pod Bogatinom, kjer nam je dobrodušna in prijazna oskrbnica sicer dejala, da bomo ta dan še mokri, in nam zaželela srečno pot. Vendarle smo optali svoje nahrbtnike in naglo odhiteli dalje po poti. Debele dežne kaplje so že padale izpod temačnega neba, ko smo se zatekli v Dom na Komni in si globoko oddahnili. V veži smo odložili nahrbtnike in anorake in se odpravili proti osrednjemu zgornjemu prostoru. Izza pulta nas je prijazno pozdravila točajka. Čeprav je bila soba razen dveh gornikov, ki sta zasedala eno mizo, povsem prazna, smo se odpravili k zadnji mizi na koncu sobe.

Nismo se še dodobra usedli in si oddahnili, ko je iz kuhinje stopil gospod srednjih let, se postavil ob našo mizo ter z mrkim pogledom in največjo možno robotostjo dobesedno zakričal na nas: »Če ne bo-

ste ničesar konzumirali, potem ven! Razumete, ven!«

Četudi odmislim dejstvo, da nas omenjeni gospod pred svojim nastopom ni niti pozdravil, in če odmislim dejstvo, da se ni niti predstavil – zgolj po njegovi suverenosti sklepam, da je oskrbnik Doma – moram omeniti, da sem bil ob tem povsem ogorčen in sem se počutil osramočenega. Ta članek pišem več kot en teden po tem dogodku; če bi ga bil pisal takoj, bi se težko vzdržal besed, ki bi sicer verjetno bolje opisale ta dogodek in moja čustva, ki pa naši civilizacijski in kulturni stopnji ne pristajajo.

Moji kolegi so naročili pijačo, ko je prišla točajka in se opravičila (!), sam je nisem: deloma iz svoje časti – četudi bi omenjeni gospod tudi posamič opravil svoj »posel« in me morebiti zares postavil na dež pred kočico – deloma iz dejstva, da bi takrat zaradi jeze težko kaj spravil po grlu.

Vendar pa nisem bil le jezen in ogorčen. Če bi šlo samo za moja osebna čustva, bi o tem zapisal kaj v svoj gorniški dnevnik, ne pa v Planinski vestnik. Bil sem predvsem žalosten in razočaran nad dejstvom, da se kaj takega lahko zgodi na kaki od postojank Planinske zveze Slovenije. Če bi pred tem deset let ne zahajal v gore in bi ne srečal povsod v kočah prijaznih oskrbnikov, s katerimi lahko izmenjaš prijazno besedo, ki so ti

pripravljene pomagati, svetovati in te vedno toplo sprejeti, in če bi tega sobotnega dopoldneva prvič stopil čez prag kake planinske kočice, bi se mi verjetno pač zdelo normalno, da te oskrbnik nadere kot psa, preden sploh lahko rečeš »Dober dan« in preden te vpraša, če sploh kaj želiš. Zdelo bi se mi verjetno čudno, a bi to laže sprejel.

Ker pa so bile gore in vse, kar se tam sreča in kar se tam dogaja, zame vedno nekaj romantičnega, privlačnega, lepega, vznemirljivega in prijaznega, se je ta dogodek zarisal kot grda packa na lepo sliko mojih doživetij v gorah, vključno z bivanjem v planinskih kočah.

Čeprav sem po naravi kar »divji« gornik, ki je sposoben tudi več dni plezati po gorskih stezah v dežju, čeprav sem sposoben bivakirati in preživeti noč tudi pod zavetjem kake skale, pa se vendarle vedno z veliko hvaležnostjo zazrem v razgled, ki ga na kakem mestu krasi planinska kočica. V njej sem od svojih prvih gorskih tur videl zavetje, nekakšen »izhod v sili«, če se bo narava v gorah vendarle temeljito postavila proti meni. Ko sem se prvič v gorah srečal z nevihto, sem pomislil na to, kje je najbližja kočica, prav tako, ko sem prvič zašel v poletni snežni mež ali ko sem se prvič znašel v gosti megli sredi neznanih poti, prav tako, ko sem bil v negotovosti, ali nadaljevati pot proti vrhu ali ne. In ne le, da sem v takih trenutkih vedno pomislil na toplino kočice, na prijaznost in izkušnost ljudi v njej, na dišečo enolončnico in tople čaj, vedno sem v koči to tudi dobil. Zato je planinska kočica v meni nekaj tako dopolnjujoče lepega za gore, kakor je to šopek zvončnic, ki rastejo iz skalne razpoke, ali kot krokarjev let nad vrhom gore. In verjamem, da ne le zame. Pa sem doslej našel zavetje že v več ducatih planinskih koč. Z veseljem bi navedel katero, ki mi je še posebej ostala v prijetnem spominu, pa bi jih moral naštevati še in še.

Še enkrat pravim: Hvala Bogu je prijaznost oskrbnika planinske kočice še vedno pravilo. Pa četudi gornik v njej poišče samo zavetje pred slabim vremenom in ničesar ne »konzumira«. Na žalostno izjemo, ki sem

jo doživel, se mi je zdelo pomembno pokazati s prstom predvsem zato, da bi ostala izjema.

Mitja Markovič,
Maribor

Spominska plošča za 40-letnico

V letošnji četrti številki Planinskega vestnika je bila na 191. strani objavljena fotografija kamnitega podstavka z vzdano ploščo in s podpisom, da so planinci PD Polzela ob zaključku praznovanja 40-letnice društva pri planinskem domu na Gori Oljki vzdali v ta podstavek spominsko ploščo, posvečeno temu jubileju.

Pred tem je bila prav tako za neko 40-letnico v taisti podstavek vzdana neka druga, ne kamnita, ampak kovinska plošča, ki so jo odkrili 7. oktobra 1973. To ploščo je neznani storilec odstranil, na to mesto pa so letošnjega februarja vzdali kamnito ploščo, katere fotografija je objavljena v Planinskem vestniku.

Letošnji zadnji majski petek so člani Zveze združenj borcev Spodnje Savinjske doline na svojem rednem občnem zboru obsodili vandalsko ravnanje, ko so neznanci porušili spomenik skojevcev na Gori Oljki, na čigar podstavek so vgradili spominsko obeležje ob obletnici planinskega društva. Borci so bili soglasni, da mora storilec s tega podstavka odstraniti svoje obeležje, tako da bo spomenik spet v prvotnem stanju.

Spomenik se dobro vidi v brošuri PD Polzela 1984–1999, ki jo je uredil inž. Vili Vybihal, na strani 13 iz leta 1987 in na strani 28 iz leta 1997. Spomenik je viden tudi na naslovnici brošure. Kot se vidi, so polzelski planinci svojo ploščo le vzdali na stari kamniti podstavek, na katerem je bila pred tem vzdana neka druga plošča.

Božo Jordan

Zakaj in komu se je Knafelj tako zameril?

Obetal se je še en afriško vroč dan sredi letošnjega junija. Z Matjazem se iz obmorske pripeke in sopare odpraviva poiskat in nadihat malo svežine v bližnje hribe. Ko sva se odpeljala iz Kopro, še nisva bila odločena, ali naj greva na Snežnik,

na Nanos ali kam drugam. Med vožnjo naju kmalu ob pogledu na Slavnik, ki se mu okoli »vratu« kot prelestna ogrlica ovija bel odlom Kraškega roba, pritegne prav ta skalnati preskok od morja v hribovit svet. Hitro soglašava: greva po Kraškem robu v svežino borov Kojnika (802 m).

Nebo je jasno kot ribje oko in sonce prične kazati svojo moč, brz ko se pokaže izza Slavnika. A bolj kot žar sonca in kot vzpon iz zatrepa Rižanske doline na Kraški rob so naju takoj za Zanimigradom »pogrele« markacije. Tokrat ne več toliko uničevalni pohod vaščanov Podpeči, ki so pred dvema letoma v besu nad »nadlegovanjem« in brezobzirnostjo planincev in plezalcev – roko na srce, nekaterih gotovo res – samovoljno v pravem uporu zaprli pot po Kraškem robu in uničili tudi vse kažipote in Knafeljeve markacije. Markacije na drevju so izsekali, oznake na skalah pa premazali s sivo barvo.

Toda nesreča ne pride nikoli sama. Letos se je nekdo lotil obnove markacij oziroma oznak. Kdo, zlepa ni mogoče zvedeti in ugotoviti, saj se avtorstva tega »podviga« vsi otepajo in odrekajo. Povsem razumljivo! Na planinski poti po Kraškem robu od Zanimigrada na Kojnik smo namreč resda dobili nove »markacije«, toda takšne, ki ne zaslužijo tega imena in tudi narava in planinstvo ne zaslužita take degradacije. Namesto prejšnjih po vseh slovenskih gorah običajnih Knafeljevih markacij so tokratni »markacisti« rdečo barvo, kaže, enostavno polivali in jo kvečjemu še nekoliko razmazali po skalah in drevju. Ko bi ti samozvani markacisti, če že niso hoteli in zmogli obnoviti tradicionalnih okroglih Knafeljevih markacij, pot le enostavno označili z rdečimi črtami, ki so tudi dokaj običajne v slovenskih gorah! Vendar pri svojem početju z barvo sploh niso varčevali in so brez potrebe prav po otročje skoraj vsako skalo rdeče popackali, kot se je dobesedno izrazil domačin iz Zazida. Dobri stari Alojzij Knafelj bi se gotovo v grobu obrnil, če bi videl to »krvavo« sled, ki se vleče nepretrgoma po vsej poti po Kraškem robu od Zanimigrada do Kojnika.

V naravi vlada harmonija in neki prvinški red, ki ga moramo vsi spoštovati. To je pričakovati še zlasti od nas, planincev, ki radi poudarjamo, da smo v naravi le gostje in da se moramo temu primerno tudi obnašati, ne pa da zganjamo samovoljo in nasilje nad njo. Nove »markacije« po prelestnem Kraškem robu grobo, divje posegajo v lepoto in ubranost narave in žalijo čut pravih planincev in vseh ljubiteljev narave. Delo markacistov je zahtevno, odgovorno in terjati dosti časa in naporov in je zato vsega spoštovanja vredno. Nikomur od nas pa ni v naravi dovoljena samovolja in brezobzirnost.

Malenkost, bo morda kdo rekel ob vsem tem. Že stari rek pravi, da je hudič vedno v podrobnostih, malenkostih, pa tudi, da iz malega raste veliko. Dovolj zgovorno je dandanašnje globalno onesnaženje našega planeta, ki je vsota vseh malenkosti in »večjih malenkosti« v našem odnosu, miselnosti in ravnanju z naravo. Predstavljajmo si samo slovenske gore na primer čez deset let, če bi se – Bog nas varuj – razpaslo takšno in podobno markiranje in ravnanje z naravo! Ali s takim neodgovornim ravnanjem tudi ne izzivamo odpora in revolta do naše prisotnosti v naravi in se nam mimogrede lahko zgodi, delno celo upravičeno, še kakšna Podpeč. Po toči zvoniti pa je prepozno.

Pavel Pavlovec,
Koper

Gasilsko alpinistična enota Luče

V četrti številki Planinskega vestnika smo lahko prebrali članek izpod peresa **Edija Mavriča Savinčana** o gasilsko alpinistični enoti Luče, v katerem je predstavil zamatke delovanja gasilsko alpinistične enote. Do te točke je vse lepo in prav.

Gorski reševalci lahko v lokalnem in tudi drugem časopisju že nekaj časa spremljamo neutemeljene in skrajno nizkotne obtožbe v povezavi z reševalno akcijo alpinista **Marka Čara**, ki prihajajo izključno iz Zgornje Savinjske doline. Ob tem

moramo gorski reševalci poudariti, da je bil potek akcije zaradi teh obtožb večkrat analiziran na različnih nivojih, ne nazadnje tudi pri direktorju Uprave RS za zaščito in reševanje **Bojanu Ušeničniku**. Vsakokrat je bilo zaključeno, da je bila akcija s strani Gorske reševalne službe vodená in izvedena korektno in v skladu s trenutno veljavnimi pravili Gorske reševalne službe Slovenije. Glede na zahtevne vremenske okoliščine in pomanjkljive informacije smo morali reševanje izvajati klasično in helikoptersko.

Medicinska oskrba Marka Čara je od trenutka prihoda zdravnika letalca GRS do ponesrečenja potekala povsem v skladu z veljavno medicinsko doktrino z opremo, pripomočki in zdravili, ki so v uporabi v urgentni medicini. Opravljeni so bili tudi medicinski posegi, ki se zaradi svoje zahtevnosti in tako težkih okoliščinah le redko izvajajo. Vse to je razvidno tudi iz uradne dokumentacije – Protokola nujne intervencije. Žal so bili vsi naporji zdravnika in spremljevalca zaman, saj se je kasneje izkazalo, da so bile Čarove poškodbe že od vsega začetka take, da ni imel možnosti za preživetje (poročilo mag. **Iztoka Tomazina**, dr. med., načelnika Zdravniške podkomisije GRS Slovenije).

Na podlagi teh zaključkov so obtožbe, da smo reševalci, sodelujoči v reševalni akciji, soodgovorni za smrt Marka Čara, povsem neutemeljene, zlonamerne in zavajajoče. Ne glede na pretekle izkušnje z nekdanjimi reševalci iz Zgornje Savinjske doline bi bilo zaželeno sodelovanje alpinistov iz Zgornje Savinjske doline in Gorski reševalni službi, kjer bi se lahko usposobili za koristno in korektno opravljanje del in nalog gorskih reševalcev.

Matej Zaluberšek,
namestnik načelnika GRS Postaje Celje

Opravičilo Posavcem

Spoštovani vodja in člani Prve posavske himalajske odprave! Vljudno se opravičujem, ker vas v svojem prispevku o odpravi na Šiša Pangmo v Planinskem vestniku ni-

sem naštel med odpravami, ki so bile jeseni 1999 v Himalaji. Cenim in spoštujem vaš dosežek, toliko bolj, ker ste bili ena od redkih odprav, ki je lani jeseni v izredno slabem vremenu po vsej Himalaji kljub temu dosegla vrh osemtisočaka. Zahvaljujem se vam tudi za pomoč pri prevozu naše prtljage. Da vas nisem omenil med odpravami, pomeni, da sem pozabljiv in da kot večina ljudi delam napake. Upam in želim, da boste širokosrčni kot Turkizna boginja in boste sprejeli moje opravičilo.

Stojan Burnik

iz planinske literature

Krožna Slovenska planinska pot?

Ob 10. junijem pohodu po Mariborski poti **Ivana Šumljaka**, ki je bil letošnjega 10. junija, je Planinsko društvo Maribor Matica izdalo brošuro, ki predstavlja to pot – začetek Slovenske planinske poti. Leta 1990 je namreč upravni odbor PD Maribor Matica hotel obuditi zlahten spomin na svojega častnega člana in očeta Slovenske planinske poti Ivana Šumljaka, zato je sklenil proglasiti Mariborsko pot Ivana Šumljaka – od začetka priljubljene Slovenske planinske poti do prve kočice, ki jo je leta 1946 pomagal graditi tudi mož, po katerem se ta pot imenuje, sprejel pravila poti in leta 1990 organiziral prvi pohod po njej. Ta pot torej poteka iz Radvanja do Mariborske kočice.

Mož, po katerem se imenuje najbolj znana slovenska planinska transverzala, se je rodil 6. avgusta 1899 v Žalcu. Starša sta mu zgodaj umrla, zato sta zanj skrbeli babici. Posebno babica iz Velenja ima veliko zaslug, da je spoznal gorski svet, saj ga je pogosto pošiljala po opravkih k planinskim kmetom.

Nadaljeval je tradicijo svojih staršev in se izšolal za učitelja zemljepisa, slovenskega, nemškega in angleškega jezika. Poleg teh šolskih predmetov je svojim učencem od-

krival še gorski svet. Med drugo svetovno vojno je bil izseljen v Srbijo, po vojni se je vrnil v Maribor in pomagal graditi požgane planinske kočice. Slovensko planinsko društvo ga je imenovalo za načelnika Mariborske markacijske baze. Dne 30. maja 1950 je Markacijski komisiji v Ljubljani sporočil, da je glavna grebena pot preko Pohorja poleg markacije označena še s številko 1. To je bil začetek transverzale, Slovenske planinske poti. Na pomladnem občnem zboru markacistov leta 1951 je prvič predlagal planinsko pot, ki naj bi šla v velikem krogu preko vse Slovenije: Pohorje, Uršlja gora, Raduha, Savinjske, Karavanke, Julijske, preko Gorenjske, Notranjske, Dolenjske, Kozjanskega, na Boč in nazaj na Pohorje. Idejo so sprejeli in po svoje uredničili v današnji Slovenski planinski poti.

Kot je v brošurici posebej poudarjeno, je »morda leto 2001 priložnost, da bi požlahntili sedanjí potek poti in jo speljali v zamišljenem krogu – in ob 50-letnici pot speljali

tako, da bo v krogu združevala vse Slovence.

Brošuro je uredil uredniški odbor, v katerem so bili **Anica Horvat, Aleš Arih, Franc Kocbek** in **Srečko Pungartnik**, natisnili pa so jo v 400 izvodih.

M. R.

Od Rinke do Sotle

Dobili smo nov turistični zemljevid Od Rinke do Sotle, ki je natisnjen v 20.000 izvodih v dveh različicah, slovensko-angleški in nemško-italijanski. Obsega 32 občin celjskega območja in predstavlja 60 krajev. Založila in izdala ga je Fit media maja 2000.

Označeni sta le evropski pešpoti E 6 in E 7, ki vodita mimo Rudijevega doma in se ne vzpeneta na Dončko goro, kot bi se tu dalo prebrati. Naveden je le seznam planinskih poti, ki je izbran povsem po svoje. Jezerska in Kamniška planinska pot sta nad Rinko, res v delu, ki je tudi narisana, toda ne da se razbrati, da je to v Savinjsko-Kamniških Alpah. Od veznih poti so navedene Planinska pot XIV. divizije, Andraška, Vinskogorska, Savinjska, Šaleška, Solčavska, Zasavska in Koroška, ki je v prenovi. Kot zadnja bi naj bila Pot kurirjev in vezistov NOV, ki je dobila nov vodnik in dnevnik, pa tudi markacijo. Od planinske poti Rečica ob Savinji-Mozirska koča je le označen dostop, na primer iz Mozirja do Mozirske kočice, in takih je še mnogo, tudi ena od najstarejših nadelanih poti, ki danes nosi Knafeljeve markacije od Rudijevega doma na Dončko goro. Vendar je znan zimski pohod Rogla-Osankarica, ki ga prireja PD Zreče po označenih planinskih poteh tega dela Pohorja. Ni pa omenjeno nič o Slovenski planinski poti, ki se začne v Mariboru in poteka čez Pohorje in Slovenj Gradec na Uršljo goro, Sp. Sleme, kjer pelje tudi E 6, in dalje proti Raduhi. Kje je Zg. Sleme, se na karti ne da najti. Je pa verjetno na cesti med Solčavo in Črno na Koroškem. Informacije posreduje, kot je zapisano, PD Celje.

Zakaj so izpustili kraj Gomilsko in zapisali kraj Dobrtešo vas, ki je ni več in je povečala kraj Šempeter, ki

ima verjetno vsaj dve turistični zanimivosti, antični park in jamo Pekel? Je pa v Posavskem hribovju naveden Črni vrh (1204 m), o katerem malokdo ve, da je najvišji vrh v tem delu med Veliko (vidno s Trojan) in Čemšeniško planino. Morda bi bilo dobro označiti prelaz vzhodno od tod, Vrh, kot pravijo domačini, saj Vrhe so kraj okoli cerkve sv. Lenarta. Označen je vrh Gora (569 m), ki je znana izletniška točka Celjanov, vendar bolj pod imenom Šentjugert, kjer je tudi planinski dom. Tudi najvišji vrh Bohorja je naveden kot Veliki Javornik (1023 m) – in tam nad Podčetrtkom je Plešivec (686 m). Pa še marsikateri vrh bo povzročil začudenje. Vrh Olševe je zapisan povsem pravilno Govca (1929 m). Morda je prav zato karto vredno vzeti v roke.

Na hrbtni strani so navedene turistične znamenitosti od Rinke do Sotle, ki so ponekod bolje in drugje slabše zapisane in izbrane. Posreduje pa karta hiter pregled krajev in cest od Cerkelj in Litije preko Sevnice do Stubiških toplic, Rogaške Slatine, Slovenske Bistrice do Maribora in do Slovenj Gradca, Raven in še nekoliko v sosednjo državo.

B. J.

Gora poje

MAJDA SENICA

Pesem gorá odmevaš v moji duši, v mojem srcu. Vzpenjam se višje, višje. Svetloba z lic odseva. Notranjost vriska. Sem ptica, plavam neukročena v prostosti. Korenine poganjam med bori, skalovjem, rušjem. Vse daljave so naše, vsi vrhovi, pragovi večnosti. Objemam domača tla, srkam opoj – dih pravadnine.

Žlahтна kronika ob 50-letnici OPD Koper

Aprila je bistriškim planincem – oziroma natančneje Planinskemu društvu Snežnik – vzbrstela reprezentativna »Knjiga o Snežniku«, maja pa je vzcvetela knjiga »Ob petdesetletnici delovanja Obalnega planinskega društva Koper, kronika za obdobje 1989–1999«. Izid vsake knjige je svojevrsten kulturni dogodek, izid planinske knjige tu ob morju pa je kulturni dogodek par excellence. Predstavitve knjige je bila 22. maja 2000 v knjigarni Libris v Kopru.

Po besedah predsednika društva **Darka Butinarja** so sprva nameravali za jubilej izdati le skromno, tanjšo »zadevico«. Zamisel se je dobro prijela in dodobra razrastla in pred nami je častitljivega društvenega Abrahama dostojna knjiga na 160 straneh: lepa in prijazna po vsebini in na pogled, saj je zelo okusno oblikovana in popestrjena s kar 80 barvnimi fotografijami.

Uredniški odbor z glavnim urednikom **Brankom Bratožem-Ježkom** je knjigo zasnoval dokaj ambiciozno in široko in v tem tudi uspel. Ta kronika nas za razliko od mnogih ne obremenjuje in dolgočasi s suhoparnim nizanjem vsakovrstnih podatkov in ozkosrčnim opisovanjem društvenih dogodkov, saj poudarek ni na številkah, statistiki in podobnem, ampak je dan naravi in življenju – našemu, včeraj, danes, tukaj. Knjiga je tako pomembna priča in pomnik našega časa, krajev in ljudi, z angažirano naravo in narodnovarstveno ter vzgojno naravnostjo pa skuša biti po svoje tudi naš bivanjski kompas, sovzgojitelj mladih in sooblikovalec zdravega in humanega življenja. Iz knjige žari velika in kar nalezljiva ljubezen do narave, do živopisne istrske krajine, ki na prehodu od morja v hribovit svet vznemirljivo kipi v čarobnih kontrastih in enkratni uoranosti hkrati.

Knjigo preveva prijateljstvo in tovarštvo, ta zlahka vrednota in lastnost planincev, ki ju kuje medsebojna odvisnost in neizogibne preizkušnje v gorah. Simbolno to poudarja na začetku knjige geslo »Oj, za prijatelje« po znani pesmi **Andreja Šifrerja**. Odras tega je tudi uravnoteženost prispevkov po vsebini, zvrsteh itd., ne nazadnje tudi glede hvale in kritike; slednje očitno ni šlo ravno lahko, o čemer je pričala razprava na predstavitvi knjige.

Gorski svet in sploh narava je marsikomu tudi umetniški izziv in ni naključje, da ima marsikateri prispevek literarni navdih. Bo že res, da so planinci po svoje romantiki, ki se napajajo z veličastjem in lepoto narave in to vnašajo tudi v svoje pisanje. Posebna vrednost in čar knjige so zlasti literarni vložki Ježka, ki domiselno in doživeto uvajajo in povezujejo posamezne prispevke in avtorje. Kot biseri se iskrijo, na primer, zapis **Vlada Ivančiča** »Moje plačilo je prijateljstvo«, pa spominjanje staroste obalnih planincev **dr. Branka Šalamuna** »Z dedkovega vrta na Olimp« itd. Izpod debelih plasti let pa je **Ciril Kobal** izkopal »Prigode s skrinjicama na Slavniku in na Vremščici« in **Danica Blažina**

svoje pripovedi o skupnih poteh z možem Sandijem, znanim slovenskim alpinistom iz Izole in pionirjem alpinizma v Slovenski Istri. Alpinizem ob morju? Sliši se kot eksotika, a kdor pozna vrtoglave prepadne stene Kraškega roba in **Sandija Blažina** in njegove slednike, se ne bo več čudil, da »nemogoče je mogoče«.

Širino delovanja obalnih planincev simbolno ponazarjata fotografiji Slavnika in Anapurne IV. na naslovnici in zadnji platnici knjige, saj v tem razponu potekajo društveno življenje in aktivnosti, kar razumljivo prihaja do izraza tudi v kroniki. Takšen je zlasti prispevek **Danijela Božiča** s potepanja po gorah Afrike leta 1991 (Kilimandžaro, pogorje Mt. Kenije) »Vročeleдена Afrika«, zapis alpinista **dr. Žareta Guzeja** »Poskušali smo se tudi v Himalaji – Annapurna IV. (1994)« in zapis Ježka »Malo za šalo, še bolj pa zares po Pirenejih leta 1989«, v katerem v prijetno humornem kramljanju in samogovoru popisuje to »ekspedicijo« v Španijo. Škoda, da v kroniki ni več takšnih ali podobnih humornih prispevkov, saj se med planinskimi pohodi, plezanjem in počitki pogosto iskrijo domislice in šale.

V poglavju »Podpeč, vas kot bogato ilustrirana knjiga« se kronika ni mogla izogniti zelo boleči točki obalnih planincev: prehodnosti planske »Poti gradov«. Vaščani so se namreč na silo uprli navalu plezalcev, planincev, zmajarjev, motokrosistov, kolesarjev... V marsičem je revolt domačinov zoper brezobzirnost nekaterih obiskovalcev upravičen, a vse obiskovalce ni mogoče vreči v isti koš. Če kdo, s(m)o planinci za red in spoštovanje krajanov in njihovega življenja kot tudi za spoštovanje in obzir do favne, flore in narave sploh, saj se zavedamo, da smo v naravi le gosti in da se moramo temu primerno tudi obnašati. Pravih planincev se ni treba bati nikomur in tudi to pereče vprašanje je mogoče z dobro voljo in z upoštevanjem obojestranskih interesov primerno rešiti.

V živahni planinski dejavnosti, pa tudi v naravi in med ljudmi se je in se bo vedno dogajalo marsikaj po-

membnega, kar velja v pisani besedi in sliki ohraniti. Pričujoča že tretja kronika Obalnega planinskega društva Koper ni samozadostno in samozaverovano ogledovanje preteklih let in aktivnosti, je predvsem (samo)kritična inventura in soočenje zamišljenega in želenega z uresničnim in s tem v mnogočem podlaga in izziv za prihodnjo usmeritev in delovanje. Tudi zato kaže tradicijo izdajanja poglobljenih kronik društva nadaljevati in jo gojiti.

Pavel Pavlovec

30 let PD PTT Celje

Pred 33. srečanjem planincev Pošte in Telekom Slovenije, ki je bilo letošnjega 11. junija na Smrekovcu, je Planinsko društvo Celje, organizator letošnjega srečanja, pripravilo brošuro, v kateri je na kratko predstavljena zgodovina tega društva. Pot kurirjev in vezistov, katere del ima na skrbi to društvo, nekaj izsekov iz društvene zgodovine in delček društvene kronike, ob tem pa še nekaj utrinkov z društvenih izletov, pozdravov najbližjih planinskih društev, predvsem seveda pošarskih, in predstavitev Smrekovca, kjer je bilo planinsko srečanje slovenskih poštarjev in telekomovcev.

PD PTT Celje, ustanovljeno 18. aprila 1970, je najmlajše slovensko PTT planinsko društvo, ki je sicer že pred uradno ustanovitvijo delovalo kot planinska skupina v okviru PD PTT Ljubljana. Ob ustanovitvi je celjsko društvo štel 177 članov, zdaj jih ima več kot 400 in se ponaša z izredno aktivnostjo. Po sedmih dosedanjih predsednikih ima društvo zdaj prvo predsednico, **Svetozaro Verk**.

Kot je zapisano v Zborniku Planinskih društev PTT Jugoslavije iz leta 1986, je društvo nastalo velik del tudi zato, ker »je bilo tej ideji naklonjeno tudi matično PD PTT Ljubljana. Brez te podpore in zlasti brez razumevanja in sodelovanja predsednika tega društva **Jožeta Dobnika** bi bila razvojna pot PD PTT Celje težja«.

Kako dejavni so člani celjskega PD PTT, pričajo med drugim kratki utrinki z lanskoletnih najlepših pla-

ninskih tur, na primer na Škratlato, Skuto in Grintovec, Krn in Begunjsčico.

Brošura nima druge ambicije kot na kratko predstaviti dosedanje, že 30-letno delovanje tega planinskega društva.

M. R.

Zdravilne rastline na Slovenskem

Zdravje je naše največje bogastvo. Ohranjamo si ga z zdravim življenjem in tudi z zahajanjem v gore. Ta svet pa ni prazen in pust, nekorišten. Gorski in visokogorski svet sta bogata gozdov, visokogorskih pašnikov in sevoda cvetočih rož. Nekatere med njimi so strupene, mnoge med njimi pa zdravilne, kar so spoznali že naši predniki. Tudi oskrbniki planinskih koč jih poznajo in nam pogosto postržejo s čajem, pripravljenim iz cvetov zdravilnih rastlin, nabranih v okolici koč. Čaj iz trgovine se nikakor ne more primerjati z naravnim čajem, ki ga postržejo v planinah.

V letošnjem letu je Mladinska knjiga izdala velik priročnik Zdravilne rastline na Slovenskem, za katerega je besedilo napisala **Katja Toplak Galle**. V njem je opisanih 120 najpomembnejših zdravilnih rastlin in nekaj deset sorodnih vrst, ki rastejo v Sloveniji, ob koncu pa je predstavljenih tudi nekaj strupenih rastlin. V knjigi so zapisana tudi navodila za izbor, nabiranje in sušenje zdravilnih rastlin ter zdravljenje z njimi pri posameznih obolenjih (dihal, živčevja, prebavil, kože, spolnih organov, jeter in žolčnika, ledvic in mehurja, srca in ožilja) ter pri pospeševanju presnove, zdravljenju tuberkuloz, kroničnih ekcemov in revmatskih obolenj. Dodanih je tudi nekaj predlogov za sestavo različnih čajev ter imena in kemijske formule učinkovin.

Med opisanimi zdravilnimi rastlinami mnoge rastejo v našem gorskem svetu. Zato nekaj nekatere od njih, omenjenih v tej knjigi, na kratko opišem.

Arnika, navadna (*Arnica montana*), z rumenim cvetom, raste tudi po planinskih tratah in je med najbolj znanimi rastlinami v ljudskem zdravilstvu.

Rdeči bor

Foto: Ciril Velkovrh

Bor, rdeči (*Pinus sylvestris*), na Primorskem ga zamenjuje črni bor, raste na sončnih skalnih pobočjih; sodi med iglavce, iz katerih je znanih največ zdravilnih pripravkov.

Gladež, navadni (*Ononis spinosa*), je bil znan že v antiki kot učinkovito sredstvo za odvajanje vode; raste od nižin do visokogorskega pasu.

Gornik, vednozeleni (*Arctostaphylos uva-ursi*), spoznan kot zdravilno sredstvo šele v 18. stol., raste po suhih pobočjih v Karavankah, Julijskih, Kamniških in Savinjskih Alpah.

Kukavica (*Orchis morio*), ki jo omenjajo že stari grški pisci in arabski zdravniki, raste tudi po gorskih tratah.

Lapuh, navadni (*Tussilago farfara*), najstarejše znano sredstvo proti kašlju, raste vse do alpskega pasu.

Lišaj, islandski (*Cetraria islandica*), v ljudskem zdravilstvu zdravilo pri pljučnih obolenjih, raste v višjih legah nad gozdno mejo.

Materina dušica (*Thymus pulegioides*), pri nas posebno priljubljena zdravilna rastlina, raste med skalovjem tudi v visokogorju.

Netresk, navadni (*Sempervivum tectorum*), velja za uspešno dodatno zdravilo pri zdravljenju raka na maternici, raste pa tudi v skalnih razpokah Julijskih Alp.

Perunika, ilirska (*Iris pallida illirica*), njena uporaba je bila po izkušnjah v srednjem veku upravičena; njej zelo podobna južnoalpska pe-

runika pa raste tudi v Julijskih Alpah.

Plahtica (*Alchemilla xanthochlora*), velja med ljudmi kot najboljšo zdravilo pri ženskih boleznih; raste tudi ob gozdnih robovih alpskega in predalpskega predela Slovenije.

Robida (*Rubus fruticosus*), znana vsem popotnikom po brezpotjih, je priporočljiva za domače čaje.

Svišč, rumeni, ali košutnik (*Gentiana lutea*), je sestavni del teriaka, dragega univerzalnega zdravila, v alpskem svetu pa velja za najboljšo zdravilo pri želodčnih in črevesnih težavah.

Tavžentroža (*Centarium minus*), ima zelo velik ugled od antičnih do današnjih dni, raste pa tudi vse do subalpskega pasu.

Ciril Velkovrh

društvene novice

Naš Lojze Motore – 80-letnik

»Več ko se bomo družili, bolj se bomo poznali in spoštovali. Tako se bomo naučili in znali svobodno leteti.« To so besede našega slavjenca, ki še dodaja: »Društvo mora imeti neki cilj. Brez želja društvo umre.«

Lojze Motore je bil med ustanovitelji Mladinske komisije Planinske zveze Slovenije, saj verjame, da na mladih svet stoji. Zato je spodbujal in še zmeraj spodbuja mlade pla-

Podpredsednik PZS Adi Vidmajer čestita Lojzetu Motoretu za 80-letnico 16. junija 2000 na Lisca.

nince, da se izobražujejo in opravijo vodniški izpit. Bil je inštruktor planinska vzgoje in soavtor knjige Planinske šola. Pred skoraj tridesetimi leti je organiziral prve planinske taborne za mladino. Ti so prerasli v kar štiri različne taborne: cici tabor – družinski, tabor za osnovnošolce, mladinski tabor in pohodniški tabor za odrasle.

Lojze je aktiven član tako v Planinskem društvu Lisca kot v Meddruštvenem odboru Zasavje in Planinski zvezi Slovenije, in sicer v več njenih komisijah oz. odborih. V PD Lisca je sodeloval kot predsednik ali pa kot član upravnega odbora pri obnavljanju Tončkovega doma in Jurkove kočice, poskrbel je, da je čimveč zemljišča postalo last društva in tako preprečil izgradnjo vikendov. Lisco je pomagal ohraniti v vsej njeni naravni lepoti.

Z Lojzetom na turi je pomenilo sistematično spoznavati gore, koristno preživeti prosti čas in spoznavati pomen narave za človeka. Prehodil je slovenske in jugoslovanske gore, se podal v Afriko in Ameriko in se leta 1975 odločil, da v svojem kraju organizira sevniško planinsko pot. Pisanje planinskega zbornika, v katerem bo zajel 100-letno delo našega društva, si je naložil na svoja pleča.

28. junija smo nazdravili Planincu Lojzetu, ki je velik in mlad v svojih razmišljanjih in dejanjih. S ponosom pravimo: »Lojze je naš član, je naš vzor!«

Še veliko trenutkov zadovoljstva Ti želimo!

Tvoji planinci
PD Lisca Sevnica

Danilo Škerbinek – šestdesetletnik

Nekatere planinske delavce odlikuje dolgoletno udejstvovanje s spoštovanja vrednim in neprekinjenim stažem, ob katerem pogosto pozabljamo, da se čas izteka tudi njim. To ugotovimo šele tedaj, ko za koga bolj po naključju naletimo na njegove rojstne podatke in preseenečni ugotovimo, da kljub mladostnemu videzu in življenjskim navadam po vseh pravilih že dokaj časa ni več – mlad. Če za koga, velja to za **Danila Škerbineka-Lila**, ki se mu 21. septembra letos dopolni 60. leto plodnega bivanja.

Oba starša sta bila iz kmečkih družin – mati iz Pobrežja pri Mariboru, oče s Kozjaka nad Selnico ob Dravi. Priimek Škrbinjek (pomenil naj bi isto kot Ledinek) se omenja že v 13. stoletju v Lovrencu na Pohorju. Lilo je s staršema in brati občasno zahajal v gore in naravo.

Star komaj enajst let je z očetom gazil sneg iz Kamnice prek Urbana do Sv. Križa in nazaj, njegova hribovska nagnjenja so zagotovo buri- le tudi stričevske lovske zgodbe in delo med taborniki.

Če vemo še to, da je poleti zahajal k staremu očetu, opravljal kmečka dela, drugoval drvarjem, bil prisoten pri spravilu lesa in pridelkov, zajahal konja, rad prepeval, igral harmoniko, deloval v gasilski deseti- tini, plaval, se znašel med padalci, se podoba njegove rane mladosti in odraščanja nekako sklene. Motivi, ki ga vse življenje vodijo v gore, po- stanejo zelo jasni in prepoznavni.

Član PD Maribor je postal že leta 1952, štiri leta kasneje se je prepisal v PD Obrtnik – kasnejši Aka- demsko PD Kozjak Maribor in mu ostal zvest do današnjih dni.

Članstvo v PD je jemat skrajno re- sno. Željno je prejemal znanje in se razdajal organizaciji. Kar je ta vložila v njegov planinski strokovni raz- voj, ji je sproti oplemeniteni vračal pri vzgoji kadrov in z gorniki- mi dejanji.

Leta 1957 opravi izpit za mladinskega vodnika, 1958 je gorski stražar. Leto dni kasneje ga sprej- mejo med alpiniste, hkrati nastopi učno dobo kot pripravnik Postaje GRS Maribor. Po dveh letih je njen redni član. Velika želja po znanju, učenju in usposabljanju je poplača- na s sistematičnim napredkom, ki ga očitno niti danes še ni konec.

Po dveh letih pripravništva je leta 1965 gorski vodnik, mednarodno li- cenco dobi leta 1999. Od leta 1964 vzgaja kadre GRS, leta 1970 opravi izpit za inštruktorja. Dejavnost ga veseli, opravlja jo že polna tri deset- letja.

Zimska hoja v gore in alpinistika zahtevata znanje smučanja na- sploh, turnega smučanja pa še pose- bej. Od leta 1969 je učitelj smučanja 2. stopnje, spremlja no- vosti, redno obnavlja licenco. Alpi- nizem in smučanju ne dopuščata polovičarstva in sklicevanja na mi- nulo delo!

Gorniška pot je vodila Lila v številna gorstva, tako domača kot tuja: Pohorje, Karavanke, Kamniške in 403

Savinjske Alpe, Julijske Alpe, Visoke in Nizke Ture. Spoznal je Velebit, plezal v Paklenici, v Rodopih, Dolomiti in Centralnih Alpah. Na Velikem Kleku – Großglocknerju je bil kot zasebnik in kot gorski vodnik, vodja taborov in tečajev 27-krat, na Triglavu okoli 60-krat. Na letne čase se ni oziral; mislim pa, da ga je celo bolj mikala zahtevnejša zimska alpinistika kot plezanje v kopni skali. V gorah uživa, za njim je prek 1250 alpinističnih vzponov! Seveda so mu nekateri še zlasti pri srcu: Čopov steber v Triglavu, Rumeni raz in smer Cassin-Ratti v Dolomiti, zimsko prečenje Mont Blanca, deveta ponovitev stebra Štajerske Rinke, druga ponovitev Trikota v Stenarju, raz Dedca, pa Jalovca in petišočaka Dych-Tau v Kavkazu. Ima prvenstvene smeri v Draškem vrhu, Turski gori, Anič Kuku, Kuželju, petstometersko varianto Skalaške smeri v Triglavu, pristop na Abasraju v Andih. V zagnanih mladih letih je zmožek prek petdeset smeri na leto, kasneje se je bera zmanjšala na dvajset, trenutno vztraja pri desetih. Zmogljivost ostaja, le dolžnosti je več in manj priloznosti, saj delovne dolžnosti priganjajo.

Začetki Lilovih turnih smukov segajo z letom 1958 na Pohorje in nato v koroške gore to- in onstran državne meje. Povsod ima zveste tovariše, s katerimi še sedaj opravi prenekatero spoštovanja vredno »nedeljsko turo«, kakršne se ne bi sramovali niti plezalci v najboljših letih. S smučmi na nogah je obredel Triglavsko pogorje, se za Cmirom spuščal v Vrata, se potikal po Draških vrhovih, Korošici, Ojstrici, Planjavi, Rinkah, na Krnu.

Spoznaval je zimske čare Visokih Tur, bil s smučmi do Adlersruhe. Marca 1964, je s smučmi prečil del Wališke gorske verige. Turo je leta 1966 povezal in dokončal iz Chamonixa ter tako – verjetno med prvimi Jugoslovani – opravil 180 km dolgo prečenje Centralnih Alp – slovit, še danes zelo upoštevano Haute Route, na kateri se je v zimskem času in razmerah povzpel na približno 24 štiritisočakov. V svoje vesele in za svoje zdravje še danes ne zamudi nobene priloznosti za

turni smuk, če se le ponudi primer-na možnost.

Doseženi vrhovi pričajo, da je Lilo odhajal tudi v visoka tuja gorstva. Organiziral in vodil je odprave v Kavkaz (1976), na Mount Kenio (1977) in Ande (1981).

Kot obetajoč alpinist je bil leta 1964 sprejet za člana II. JAHO (Kangbačen) in leto dni kasneje III. JAOK (Kavkaz). V boju z mikavnima možnostima so pretehtale študijske obveznosti.

Misliti je pač moral tudi na poklic. Gibanje v gorah mu pomeni višek doživetij in življenjskih radosti, vendar jih brez službe in kruha ni mogoče uživati. Zato je, enako kot na gorniški poti, zvedavo stikal tudi za znanjem, izbiral med možnostmi in končal vrsto šol. Štirim razredom osnovne šole je sledila nižja gimnazija, tej tri leta šolanja za preciznega mehanika, nato srednja tehnična šola strojne stroke in 1. stopnja Višje Tehniške šole v Mariboru. Leta 1972 je diplomiral na strojni fakulteti Univerze Ljubljana.

Če se prav spominjam, smo bili nekateri njegovi znanci in sodelavci iz planinskih vrst večkrat »zaskrbljeni za njegovo usodo«. Bilo bi nam žal, če bi bistri fant zaradi obilnega dela v planinskih vrstah zapravil svoje življenjske priloznosti, zato smo novembra 1972 soglasno pooblastili predsednika Miho, da Lilo po diplomi pisno čestita:

»Dragi Danilo,

ob novici, da si te dni diplomiral, sem predvsem pomislil, kje si spričo vztrajnega, pestrega in uspešnega dela v upravnem odboru Planinske zveze Slovenije še našel čas za tako življenjsko važno stvar. Očitno je, da je v Tebi moči, razumnosti in veselja do dela za tri druge. Zato Ti v imenu upravnega odbora Planinske zveze Slovenije pristrčno čestitam k uspehu in Ti želim, da bi bila Tvoja pot tehnika inženirja in planinca-vzgojitelja za vse nas, predvsem pa za mladi rod, čim plodnejša in čim srečnejša. Ponošni smo na to, obenem pa resnično hvaležni. Z iskrenimi planinskimi pozdravi!

*Predsednik UO PZS
dr. Miha Potočnik«*

Poglejmo sedaj nekoliko podrobneje Lilovo organizacijsko delo!

Za našega slavljenca je značilno, da je bil delaven in uspešen na vseh ravneh – od odborov in uprav društev do komisij in vodstva Planinske zveze Slovenije (PZS) in mednarodnih združenj UIAA ter IKAR.

Deset let je bil član UO PD Kozjak in je kot načelnik Mladinskega odbora (MO) med drugim s tovariši skrbel za delo dvanajstih planinskih skupin v mariborskih solah. Na tem položaju je dojel potrebo po strokovni enotnosti in usklajanju dejavnosti mladih planincev ter s somišljeniki ustanovil in devet let vodil Koordinacijski odbor MO planinskih društev na Štajerskem. Leto dni je bil načelnik AO PD Kozjak in šest let tajnik Postaje GRS Maribor. Kot planinski mladinski aktivist in vodnik je bil od leta 1961 dalje dvanajst let član Mladinske komisije PZS (MK PZS), kjer je šest let deloval v Odboru za vzgojo in izobraževanje. Od 1958. dalje je organiziral devet mladinskih taborov za mlade planince Koroške in Štajerske.

Pet let je bil član Komisije za alpinizem PZS (KA-PZS) in v tem svojstvu tudi član pododbora za gorsko vodništvo (GV). Vodil je tudi Odbor za opremo PZS. V sedemdesetih letih je polnih devet let načeloval Komisiji za vzgojo in izobraževanje PZS.

Razumljivo je, da so ga široka dejavnost, zlasti dolžnosti in izkušnje v MK, GRS, organih planinske vzgoje, ne nazadnje tudi mednarodne izkušnje privedle v Glavni odbor PZS (GO PZS), katerega član je bil nepretrgoma od 1962. do 1977. Da bi bila mera polna, je bil od 1979. do 1981. podpredsednik, potem pa do 1983. še predsednik Izvršnega odbora PZS (IO PZS). To je čas trde, a uspešne tlake, en sam dolg, nikoli prekinjen »dajdam«, ki pa mu je prinesel tudi marsikatero zadovoljstvo in zadoščenje, skrito ali javno priznanje.

V tem »organizacijskem« obdobju, ki seveda temelji na istočasnem obsežnem strokovnem, neposredno otipljivem in koristnem delu za pla-

nince, želim posebej izpostaviti Lillovo delo v GRS, Mednarodni komisiji za reševanje v gorah (IKAR) in Mednarodni zvezi planinskih organizacij (UIAA).

Delo v PGRS Maribor, kjer je Lilo precej delal praktično in organizacijsko, sem že omenil. Od leta 1968 do 1981 je tajnikoval v Komisiji za GRS pri PZS (KGRS PZS). V tem času se je dodobra seznanil z njenim delom in problematiko. Tako se je imenitno usposobil za naslednika **Bineta Vengusta**, ki mu je leta 1983 na Zboru gorskih reševalcev v Škofji Loki predal načelstvo.

Lilo se v GRS ni omejil na vódenje komisije, ki je zahtevalo mnogo prilaganja in iznajdljivosti, zlasti v zadnjih letih načelovanja pa tudi toliko dela v prostem času, da bi mu verjetno ne bila zlahka kos niti polklicna delovna moč. Seveda je opravljal še druge naloge, prvenstveno spet na področju vzgoje – bodisi kot inštruktor in kot član Podkomisije za vzgojo in izobraževanje GRS (1976–1980).

Kot načelnik KGRS je bil do leta 1991 vodja jugoslovanske, po osamosvojitvi Slovenije pa do leta 1997 slovenske delegacije v IKAR. V tem času je sodeloval pri izvedbi zasedanja IKAR v Bovcu (1952) in organiziral zasedanje IKAR v Kranjski Gori (1993).

Zelo prizadevno je deloval v regionalnem povezovanju GRS Slovenije, Koroške in Furlanije-Juljske krajine – samo t. i. sej *Alpe-Adria* je bilo 14, veliko pa je bilo tudi strokovnih srečanj, vaj in drugih prireditiv na ravni podkomisij.

Delo v mladinski komisiji UIAA (MK UIAA) je bilo Lilo dobesedno pisano na kožo. Bil je v letih 1971–1983 priljubljen in uspešen delegat Planinske zveze Jugoslavije. Na namig predsedstva UIAA so ga ob menjavi predsednika te komisije nagovarjali, da prevzame to funkcijo – kar nedvomno pomeni priznanje njemu in deželi, ki jo je zastopal. Poleg rednih dolžnosti je leta 1967 in 1980 v Sloveniji organiziral zbor MK UIAA, posebej pa, tudi pri nas, še troje sej sekretariata. Na teh srečanjih so se rodila dolgolet-

na prijateljstva in plodno sodelovanje med številnimi planinskimi osebnostmi evropskih alpskih dežel. Tisto iz leta 1967 ostaja v nepozabnem spominu tudi meni. Vešče je organiziral tudi srečanje planincev balkanskih dežel v Vratih.

Iz navedenega bo bralec nedvomno prišel do ugotovitve, da je – ob jubilejnih osebnih gornjskih storitvah – težišče njegovega dela neposredno ali posredno bilo in ostaja vzgojno delo. V času od leta 1964 do 1966 je bil Lilo član Šolskega odbora PZS, v katerem smo z **Jožetom Melanškom** in še nekaterimi tovariši iskali zasnovo in programe za kasnejšo vzgojno dejavnost PZS.

Vzgajal je na vseh ravneh, ni mu bilo odveč kramljati z najmlajšimi v vrtcih, z mladino v osnovnih in srednjih šolah, niti predavati udeležencem neštetih javnih predavanj v organizaciji različnih organizacijskih enot planinskih društev in PZS.

Organiziral, vodil in predaval je v planinskih šolah svojega matičnega PD Kozjak Maribor. Štiri leta je organiziral in vodil alpinistične šole AO PD Kozjak Maribor. Te šole zahtevajo po štiri do pet mesecev dela in še marsikatero turo poleti. V obdobju 1961–1966 je organiziral in vodil področne tečaje za štajerske mladinske vodnike. Bil je organizator, vodja in tehnični vodja številnih republiških poletnih in zimskih tečajev za mladinske vodnike, izpopolnjevalnih tečajev in tečajev za planinske vodnike. Na tečajih za inštruktorje planinske vzgoje in prosvetne delavce je uvajal udeležence tudi v skrivnosti gibanja v ledeniških razmerah. Tako je bilo tudi z republiškimi in nekdanjimi zveznimi tečaji za vodnike zimskih pohodov.

Alpiniste in pripravnike matičnega PD Kozjak je vodil in spremljal na alpinističnih tečajih in taborih v Vratih, Krmí, na Vršiču, v Tamarju, na Okrešlju, v Češki koči, na Korošici, Kamniškem sedlu, na Großglocknerju. Zadolžitve vrste so ga čakale na republiških in zveznih alpinističnih tečajih v Tamarju, na Okrešlju, v Vratih in Zajezerih.

Podobne naloge je imel kot inštruktor in vodja poletnih in zimskih

tečajev za člane GRS Maribor in Prevalje ali za potrebe slovenske GRS nasploh.

Bil je dobrodošel predavatelj na posvetovanjih *Gore in varnost* in na *Dnevh varstva pred snežnimi plazovi*.

Tri leta je vodil fakultativni program s področja planinskih tem za študente Pedagoške akademije v Ljubljani.

Jasno je, da obilice vzgojnega dela ne bi bilo ali pa bi bilo manj učinkovito, če bi udeleženci raznovrstnih akcij – od tečajnikov in drugih udeležencev do inštruktorjev in vodij – ne imeli na voljo primernih učnih programov, skript in učbenikov. Tudi pri tem ima Lilo obilo zaslug; navsezadnje je s tem olajšal delo tudi sebi.

Kot kaže, je začel s pisnimi prispevki in sodelovanjem pri izidu revije *Gozdovi in stene* pri MO PD Kozjak.

Veliko dela je vložil v pripravo programa za planinsko in alpinistično šolo, ki sta ga izdelala s **Teom Pajnikom** še v PD Obrtnik.

Naslednja stopnja je bilo sodelovanje pri pripravi programa za šolanje članov PGRS Maribor.

Leta 1964 je sodeloval pri pripravi in štiri leta kasneje pri izidu prve

Podaj mi roko

HELENA GIACOMELLI

*Podaj mi roko,
da te popeljem tja –*

*kjer vetrič blagi
v naročje tvoje
nasuje
šepet jesenskih trav,*

*kjer se na valujoči črti
dotikata
modrini dve, globini dve
– neba in jezera,*

*kjer v zrcalni podobi
lepote te nedoumljive
zaslutiš morda
odsev svojih sanj,
hrepenenj, želja.*

planinske pesmarice, za katero sta notni in glasbeni zapis prispevala **Miča** in **Borut Lesjak**.

Z Jožetom Melanškom sta pripravila republiški program za Planinsko šolo in Mladinske vodnike (1968–1970).

Sledila so republiška skripta za Alpinistično šolo.

Njegove zveze z **dr. H. Fabrom**, predsednikom Nemške planinske zveze (DAV), so botrovale slovenski izdaji priročnika **F. Schmitta** *Nevarnosti v gorah*, ki je leta 1970 izšel v prevodu **prof. Frančka Vogelnika**.

Posebno omembo in pohvalo za služi kot urednik in soavtor publikacije *Planinska šola – teze, učna snov in preverjanje znanja* (1977, 1979, 1983) ter kot sodelavec in soavtor učbenika *Planinski vodnik – teze, učna snov, besedilo predmetov* (1983).

Lilo je soavtor *Reševalnega priročnika GRS PZS* (1972, 1977 in 1990), soavtor *Zbornika GRS 1982* ter soavtor in organizator *Zbornika GRS 1985* in 1997.

Sodeloval je pri priročniku *Hoja in plezanje* avtorjev **T. Miheliča** in **T. Škarje** leta 1972, 1974. Vodil je delo in sodeloval pri pripravi gradiva na temo *Vozli v planinstvu* (1975). Je soavtor vodnikov *Karniško-Savinjske Alpe 1973*, *Turni smuki*, *Karavanke 1971*.

Kot večina drugih planinskih delavcev in vzgojiteljev tudi Lilo ne premore pregleda svojih prispevkov za javna glasila, radijske in TV oddaje. Zagotovo vemo le to, da jih ni malo in da so bili ponavadi objavljeni v pravem trenutku, v razmerah, ko je bila potrebna jasna beseda – ob nesrečah, v pripravah na planinsko sezono, ob različnih prireditvah GRS, MK in drugih.

Po dolgem naštevanju slavljencevega dela v raznovrstnih planinskih združenjih bi rad povedal še nekaj svojih misli in občutkov.

Z Lilom se pozna od leta 1960, najina planinstvu posvečena pota so v tem času pogosto tekla vzporedno ali se občasno prekrivala – največ v GRS in pri vzgojnem delu.

Njegova dejanja bi bolje opisal kateri od mlajših sodelavcev, morda

nekdo iz rojstnega Maribora. A saj vsi poznamo tisto zadržanost, odpor do pisanja spominskih besedil. Marsikdo bi to naredil z veseljem, a ga je strah tvegane naloge. Podatki so izmuzljiva roba, mnogi jubilanti neradi sodelujejo, večina takoj plane, češ: »O meni pa že ne boš pisal!« Zato je v naših glasilih vse premalo zgodb o tovariših in njihovih dejanjih. Škoda imamo vsi, še največ naša planinska zgodovina, ki ji na tisoče podatkov uhaja v pozabo.

Iz osebne izkušnje v gorah ga moram pohvaliti kot čudovitega inštruktorja in vodnika, ko me je med zveznim alpinističnim taborom na Okrešlju povabil na turo. Po vseh pravilih varovanja sva kot naveza preplezala Vzhodno v Štajerski Rinki in Greben Rinka-Skuta. Mnogi vodniki varovanca ženejo čez vse mere, z njim pa sva uživala, se menjavala v vodstvu in lepo opravila načrtovani vzpon.

Danilo je prevzel krmilo slovenske GRS v času velikih, vsestranskih sprememb. Tesnejša povezava s Civilno zaščito in vojsko je terjala obojestransko prilagajanje. Bilo je uspešno, a naporno, saj je bilo naše delo prostovoljno, pri partnerjih pa poklicno. To je žrlo čas, ki bi se ga dalo koristno porabiti drugje, a ga je dostikrat primanjkovalo celo za osebne potrebe. Šele v državi Sloveniji je GRS dokončno postala javna, čeprav prostovoljna služba z izdatno finančno pomočjo Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, se opremila s terenskimi vozili, pripomočki za zvezo, celo računalniki, elektronsko pošto in medmrežjem. Urejati je bilo treba stvari z zdravstvom, zavarovalnico, loterijo. Letalsko reševanje v GRS je postalo stalnica, ni pa še do konca rešeno. Nas in javnost je burila nesreča na Okrešlju, razdvajala in rahljala je vezi, vnesla kanček panike, tudi nerazumne odzive. Če je vsak izmed poveljnih načelnikov GRS imel opravka z usodnimi in prelomnimi dogodki, jih je bil Lilo očitno deležen daleč nad znosno mero in jim je bil v danih razmerah tudi kos.

S svojo vedro naravo in strokovnim znanjem je bil Lilo odličen slovenski

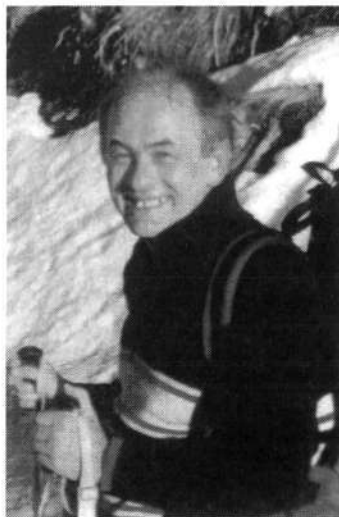
ambasador v mednarodnih gorniških krogih, zlasti IKAR, UIAA in drugih združenjih. Že dve leti ga snubijo, da ob letošnji menjavi nasledi odhajajočega predsednika IKAR. Ponudbe ni sprejel, je pa veliko priznanje GRSS in njemu osebno, saj gre za funkcijo, ki je bila doslej na voljo le delegatom »posvečenega« kroga alpskih dežel. Odslej nemara ne bo več ovir, da bi v izvršnem odboru te organizacije sedel tudi naš delegat.

Lilo je v času svojega delovanja že prejel 22 planinskih in drugih odličij PZS, PSJ, PSH, PSBiH, Bloudkovo plaketo, red Zasluga za narod s srebrno zvezdo, priznanje Španske gorniške federacije, vrsto društvenih in meddruštvenih priznanj, plaketo mesta Maribor za delo z mladino, častni znak in znak služnega člana GRS, zlati znak in plaketo CZ RS, plaketo avstrijske štajerske GRS, priznanje RK ZSMS za delo z mladino in druge.

Naj slavljencu čestitam še v našem glasilu in mu zaželim še mnogo zdravih, vedrih in uspešnih gorniško obarvanih let!

Pavle Šegula

60 let Toneta Primožiča

Pred leti mi je prišlo v roke vabilo na planinski izlet. Mislil sem: vabilo kot vabilo. Vendar sem se zmotil. Bilo je nekaj več – in še vsa, ki so prihajala in še prihajajo za njim: bi-

ser. Biser besedovja, nemalokrat redkih izrazov, ki so z neizmerno ljubeznijo do narave, vršacov, gorskih dolin, ledenikov, neznanih poti, tveganih brezpotij, besedovja, v katerega Primožič tako rekoč teden za tednom preliva svojo največjo strast in z njo dobro desetletje zvalja s poetičnim jezikom ljudi iz dolin, izza pisarniških miz, šolskih klopi, tovarn.

Seveda je **Tone Primožič** hodil v hribe že prej. Od malih nog. Rojen v Novakih pri Cerknem, med gorami, je že nosil v sebi strast, strmine so vabile, čakale. In ko je kot idrijski dijaki, ljubljanski študent hladne matematike, profesor na celjski srednji tehnični šoli, pa na Razvojnem centru v Celju, kjer je še zdaj, kot mravljica pridno lezel v domače in tuje gore, se je počasi, postopoma izoblikovala osebnost, ki so ji bile gore način življenja. Vse dobro se je v desetletjih staklo v Primožiču. Skromnosti in večni dobri volji se pridružujejo požrtvovalnost, nesebična skrb za ljudi, ki jih pelje med gorske vršace, pregovorna strpnost in večna šegavost – dobričine ne moreš spregledati. Dobričine, ki je tako rekoč kot vodnik v desetletjih vzgojil zavidanja vredno kopico imenitnih gornikov, ki se ne ustrašijo nobenih vrhov, pa tudi alpinistov, ki še danes hranijo lepe spomine nanj. Bil je in je še mentor in prijatelj.

Nikoli mu ni bilo nič pretežko: čakati zamudnike, reševanje iz stisk, premagovanje nemoči...

Dodobra je spoznal domače in tuje gore. Zagrizel se je – dovolj zgodaj – v pot prijateljstva v Italiji, Sloveniji in Avstriji in obiskal vseh 30 vrhov. V severni steni Montaža bi pri padcu skoraj ostal. Veliko je hodil sam, vodniška potovanja je vselej prehodil že prej, pripravljen na vse. Vzpel se je na Matterhorn in Mont Blanc, v osemdesetih je križaril po Dolomiti. Odpravil se je v Centralne Alpe, še spogledoval s zillertalskimi in ötztaškimi očaki, obiskal ortlersko skupino in se podal v Visoke Ture. Niso mu tuje Bernske Alpe, ne Vališke, pa Gran Paradiso... V začetku devetdesetih je osvojil zadnji štiritisočak Centralnih Alp, Barre des Ecrins, se grizel z ledenikom –

in tako se je, da ne bi dolgovezno in naporno naštevali, v Tonetovem planinsko-vodniškem življenju nabralo več kot deset štiritisočakov, saj je obhodil skoraj vse skupine evropskih Alp, mimogrede pa tudi Stubaiske Alpe.

Zagotovo pa je slavljenčeva največja zasluga – in zaradi tega ga celjska planinska srenja neizmerno ceni – odlično vodenje, ki je vselej povezano z obsežnimi pripravami, katerih krona je na začetku omenjeno vabilo. Rad ima »poslastice«, manj znane predele, pogosto k sodelovanju povabi domače poznavalce gorá. Med potjo, vendar zelo nevsiljivo, natrosi kup zanimivosti, čudovitih podrobnosti – zanj je pomembno pravzaprav vse: od ljudi, kamenja rastlinskega in živalskega sveta do zgodovine, literature, kdove česa še...

Leto za letom pridno snuje svoja presenečenja. Kar 22 potovanj se nabere na leto in nikoli ne razočara. Ljudi navaja na dober, trden, zanesljiv korak, tu in tam za koga celo prehiter. Svoje vselej, vsako leto dvakrat ali trikrat, odpelje tudi v tujino. Nedeljo za nedeljo ali soboto se zgrinja okoli njega vsaj štirideset navdušencev. Njegova dobrodušnost, vedrina in obširno znanje ter izkušnje privlačijo: človek se počuti varnega. Razlik ne pozna: skrb velja tako prvemu kot zadnjemu.

Primožič program sestavlja tako, da so zajeti vsi letni časi, torej tudi vse vremenske razmere. Odkriva, neizmerno rad, območja, ki jih poznamo malo ali pa sploh ne. Notranja bolečina ga vleče k zamejskim bratom, v Benečijo, med Korošce, v Kanalsko dolino. In kadar jo mahnejo – ne tako redko – v Centralne Alpe, denimo na Breithorn, Hochgall, Hochfeiler, prečijo Wiesbachhorn tja do Pasterze in lahko bi še naštevali, mu priskočijo na pomoč domači ljudje, alpinisti iz istega gnezda, celjskega planinskega društva, ki so, kot Primožič, tam kot doma... Ni jih malo, ki so zrasli iz Primožičevega gnezda.

In – navada je lepa in preimnitna – Tone Primožič ne zna reči ne, zna pa prisluhniti vsem in poslušati vse. In vselej, naj bo med gorskimi očaki, na ulici, delovnem mestu, se

mu oči toplo, prijazno zaiskrijo, z vsvo pozornostjo.

Tone Primožič daje občutek varnosti in zaželjenosti. Naj bo tako še dolgo, četudi dolga poplačati predanemu gorniku ne bo mogoče nikoli.

Milenko Strašek

Zlati grb za Adija Vidmajerja

Planinci Meddruštvenega odbora Savinjska iskreno čestitamo **Adiju Vidmajerju** za prejeti zlati grb občine Prebold, ki ga je prejel poleti leta 2000 ob prazniku občine.

V obrazložitvi preberemo, da je prejel to visoko občinsko priznanje za delo na športnem, pedagoškem in družbenem področju, predvsem pa za ukrepanje ob osamosvojitvi Slovenije. Kot poveljnik Teritorialne obrambe je obiskal svoje prijatelje na obrobju doline in pri njih skril orožje Teritorialne obrambe. Ljubezni do narave, do domačih gričev, ki jih je obiskoval in jih še danes zelo rad obiskuje, mu je pomagala, da je spoznal zanesljive kmete, s pomočjo katerih je ohranil oborožitve Teritorialne obrambe.

Planinci smo veseli, da je prejel to priznanje ob srebrnem jubileju svoje planinske poti.

V arhivu MDO Savinjska je ohranjen zapis, da so se jeseni leta 1975 sestali predstavniki nekaterih planinskih društev in ustanovili začasno delegacijo planinskih društev, ki naj bi oživel delo MDO. Za vodjo je bil izvoljen Adi Vidmajer, člani so bili mr. ph. **Dušan Gradišnik**, **Ignac Štebe** in **Jože Gaberšek**.

Druga seja je bila 27. 1. 1976 in na njej je bilo 19 predstavnikov različnih društev, ki so delovala in še delujejo na območju od Sotle do Rinke. Na seji so društva poročala o svojem delu in o načrtih. Dogovorjeni so bili različni pohodi in srečanja. Sejo je vodil Adi Vidmajer kot predsednik MDO, ki je obsegal 24 društev. Adi je tako začel dolgoletno in zelo plodno planinsko pot, ki traja še danes: začel je kot ustanovitelj PD Prebold, obudil je MDO in danes je podpredsednik PZS.

Med najvažnejšimi prelomnicami v delu MDO je 27. 8. 1976. Tedaj je bila seja v Zadržnem domu Solčava. Prva točka je bila »Obnova planinske postojanke na Loki pod Raduho«. Na seji je g. **Jež** obrazložil načrt nove kočje, kajti stara je pogorela. Poročal je, da bi oktobra postavili temelje.

Adi Vidmajer je poročal, da so nekatera društva pripravljena pomagati, in predlagal, naj bi izdelali vrstni red gradnje in del. Sprejeli so sklep, da sporočijo vsakemu društvu, kdaj bodo delali, število udeležencev akcije pa mora vsako društvo sporočiti vnaprej. Začeli so delati, društva so pomagala. Eden izmed vidnih funkcionarjev MDO-ja se še danes spominja, da je na Loki opravil dva krepka »šihita«.

Tu je bila še Menina – Mozirska kočja; ohranjeno je poročilo g. **Aubrehta** o problemih, ki jih imajo s kočjo. MDO je krepko sodeloval pri rešitvi različnih problemov v planinskem gospodarstvu.

V zapisniku seje MDO, ki je bila 19. V. 1977, je točen razpored društev, kdaj katero dela na Loki, in sklep, naj bi pozvali člane PZS, da organizirajo izlet na Raduho in Loko in uro ali dve delajo na postojanki.

Na Loki je zrastel veličasten dom, spomenik solidarnosti planincev in uspeh takšnih organizatorjev, kot so bili Jež, Vidmajer, **Čmak** in še veliko drugih.

Ob pomoči MDO-ja in Adija Vidmajerja so začeli organizirati pohode in v zapisniku z dne 15. II. 1979 je zapisano: »Pohod Osankarica uspel, 300 udeležencev, zabeleženi predstavniki 25 društev, npr. Radgona 38 udeležencev...«

Zanimiva je ugotovitev s seje, ki je bila 7. 12. 1980 na Šmohorju: »V nekaterih Telesnokulturnih skupnostih je odnos do PD boljši, ponekod slabši. Težave so tudi v Celju, recimo: GRS Celje mora priti v Žalec, da dobi sredstva. Ob tem Celjani ugotavljajo, da dobijo polovico manj kot Žalčani, Velenjčani več kot Celje...« S tem hočemo poudariti, da je imel Adi Vidmajer kot sekretar Telesnokulturne skupnosti Žalec izreden posluš za planinstvo, da je planinstvo finančno podpiral in marsikateri propagandni material

Gorski reševalci na spominski slovesnosti pri Kranjski koči na Ledinah

Foto: Franc Ekar

(dnevnik za pohode) je bil plačan iz sredstev TKS Žalec, pa čeprav je bil, recimo, pohod popolnoma drugje.

Pomagal je pri novih veznih poteh. Dne 11. 7. 1983 je MDO izdal soglasje k Vinskogorski poti in 22. 7. 1983 je bila pot odprta.

Veliko je delal in še dela z mladino. Aktiviral se je kot predsednik MDO, pomagal kot sekretar TKS in kot predsednik PD Prebold. Prvi skupni tabori so bili leta 1983, leta 1984 je prvič sodelovalo Planinsko društvo Prebold.

Pestro in bogato je bilo in je delo Adija Vidmajerja.

Zato še enkrat iskrene čestitke od vseh tistih, ki so z njim pred 25 leti stopili na skupno planinsko pot, in v imenu planincev MDO Savinjska.

Franc Ježovnik,
MDO Savinjska

Spominska slovesnost ob 25-letnici prve helikopterske nesreče

V nedeljo, 25. junija, je bila na Ledinah pri Kranjski koči ob spominski plošči spominska slovesnost ob 25-letnici helikopterske nesreče med gorsko reševalno akcijo, v kateri so izgubili življenja pilot, zdravnik in ponesrečenec. To je bila prva helikopterska nesreča v slovenskih gorah, ki se je pripetila na reševalni

akciji. Spominske slovesnosti se je kljub slabemu vremenu, dežju, sneženju in vetru udeležilo kar precej reševalcev Postaje GRS Kranj, članov Upravnega odbora, pa tudi podpredsednik Planinske zveze Slovenije in predsednik Planinskega društva Kranj **Franc Ekar**.

Zbranim je na spominski slovesnosti spregovoril **Tomaž Jamnik**, načelnik Postaje GRS Kranj. Poudaril je, da tako plemenito ohranjajo spomin na nekdanjega načelnika kranjske GRS in zdravnika **Gorazda Zavrnik**a, na enega od prvih helikopterskih reševalcev **Franca Štajerj**a in na ponesrečenca **Franc**a **Grudna**, ki so 29. junija 1975 v megli zgrmeli v greben pod Kranjsko kočjo na Ledinah.

Načelnik Postaje GRS Kranj je takole obudil spomin na 25-letnico tragičnega dogodka v gorah:

»Spoštovani gostje, dragi planinski prijatelji!

Dovolite mi, da obujanje spomina na dr. Gorazda Zavrnik, pilota Franceta Štajerj in planinca Franca Grudna pričnem z odlomkom iz knjige **Cirila Pračka**, ki je tako značilen za premnoge reševalne akcije in tako nazorno prikaže težavnosti tega humanega poslanstva:

'Menda ni neprijetnejše zadeve, kot če te zbudijo, ko si ravno dobro zaspa. Nekako napol omamljen sem zaznal vse močnejše trkanje po vratih in se končno le prebudil.

Dvignil sem se s tolikšno nejevoljo, da bi ga lahko takoj 'pritegnil', če bi se kdo igral.

'Gremo v Špik,' se je oglasil **Stane Koblar**. Pri prici sem bil popolnoma buden. Dobro, gremo v Špik, in to ravno okoli polnoči, 14. junija 1964. 'Čimprej pridi do garaže!' Kratko in jasno! Špik okoli polnoči, to pomeni, da gre zares!

Špik mi je bil grozljiva gora. Tu je umrlo toliko mladih alpinistov, da sem vedno občutil neko nelagodno strahospoštovanje, kadar sem kolovratil po tem edinstvenem gorskem svetu.'

Zbrali smo se, da počastimo spomin na zdravnika Gorazda Zavrniča, pilota Franca Štajerja in planinca Franca Grudna, ki so 29. junija 1975 izgubili življenje v reševalnem poletu helikopterja, ki naj bi jih odnesel na varno.

Spominjam se tega nesrečnega dne. Vreme ni bilo obetavno, vedno hitreje se je kazilo, toda ponesrečenec je bil oskrbljen in varno nameščen v helikopter, zdravnik je bil ob njem, da bi mu lajšal bolečine. Nebo se je vedno bolj zastiralo, le proti Jezerskemu je bila luknja, v katero se je namenil helikopter, ki pa ni nikoli pristal v dolini.

Svoje usode žal ni moč izbirati, še posebno ne v gorah in pri reševalnem delu. Kljub temu, da velja načelo, da reševalec ni dolžan tvegati lastnega življenja, je v 88-letni zgodovini slovenske GRS nešteto primerov, ko so reševalci zavestno kršili to načelo in storili več, kot je bila njihova dolžnost. Tako kot Gorazd in Franc se mnogi pri tem niso nikoli vrnili z akcije. Njihova predanost humanemu delu pri reševanju ponesrečencev v gorah nam bo ostala v spominu kot neprecenljiva vrednota slehernega reševalca.

Prosim vas, da počastimo njihov spomin z enominutnim molkom. Slava jim!«

C. R.

Nesreča nikoli ne počiva

S prijateljem Matjažem sva se prvo soboto v aprilu odpravila v Čičarijo, ta odmaknjeni in vase zasanjani

kraški svet na vzhodu Slovenske Istre. Za pohod sva izbrala »Pot Istrskega odreda« z izhodiščem v zaselku Zagrad pri Golcu.

V eni uri sva bila na stožčastem travnatem Žabniku ali Ostriču (1054 m). S tega zadnjega tisočaka proti Hrvaški v tem delu Slovenije se v jasnem dnevu nudi lep razgled. Na jutranji strani priklene pogled zlasti pozno v pomlad še vedno zasnežena mogočna piramida Sneznika, ki s svojo belino izstopa iz modrine hribov in neba. Pred nama je kot na dlani Matarsko podolje s pestrim mozaikom njiv, senožeči, gozdičkov in v zavetjih čepečih gručastih vasic.

Pot naju naprej vodi na Medvižico (1081 m), kar strm in močno razbrazdan skalnati vrh, bolj podoben alpskim vrhovom kot pa drugim travnatim ali z gozdom poraščenim hribom v Čičariji in Istri. Koren imena navaja na medvede, ki jih tu res ne manjka, kot tudi ne druge divjačine: divjih prašičev, srnjadi, jelenjadi, ki ima npr. tudi »svojo« goro (Jelensčica, 816 m). S prijateljem Orlandom se večkrat podava v te hribe in kadar zapade nov sneg, prav po stezosledsko razbirava in uživa v čudovitih ornamentih sledi divjadi v celcu. Z Medvižice se razgled na široko odpre proti severu, kjer se elegantno vzpenja Vremščica, za njo sfingi podobno pogorje Nanosa in sleme Trnovskega gozda, v ozadju pa se beli dolga veriga zasneženih vrhov Julijskih in Kamniških Alp.

Z Medvižice prek sedelca »skočiva« na bližnjo in komaj meter višjo sosedo Razsušico (1082 m), najvišji vrh Slovenske Čičarije, ki ga odeva bukov gozd. Proti podnožju bukov gozd ponehava in na Malo Plešivico (953 m) se pričneva vzpenjati med brinjem in bori, ki pa se skladno z razglašeno plešavostjo gore po pobočju hitro redčijo in so vse bolj tudi »sfrizirani« od burje. Na hribu sva deležna samodejne kure z žajbljem, ki je ostal iz časov planskega gospodarstva, ko so tu gojili zdravilna zelišča.

Med hojo navzdol zastaneva pri podzemnem rovu starega istrskega vodovoda in seveda zvedavo pokukava vanj, a jadro odneseva

pete, ko v temi naletiva na kup poležanega listja – takoj sva pomislila na medveda.

Čilo zakorakava čez preval Velika vrata na Veliko Plešivico (908 m!) – na peti »zob« najine žagi podobno nazobčane poti čez hrib in dol Čičarije.

Na prevalu Mala vrata se po petih urah hoje prileže počitek. Ko si ponovno optava nahrbtnike, Matjaž nenadoma začuti bolečine v desnem kolenu. Pri sestopu z Razsušice je namreč igrivo oral in drsal po suhem listju, se pri tem spotaknil ob korenino in rahlo padel na kolena, a še skoraj tri ure hodil brez bolečine in težav – vse dokler se ni usedel.

S poti na Slavnik sva se morala zaradi vse hujše bolečine in otečenosti kolena kmalu vrniti na Mala vrata, od koder sva se napolila proti najbližjemu naselju Skadanščini. Matjaž me je poslal naprej, da telefoniram ženi, naj naju pride iskat z avtom, sam pa da bo počasi prišel za menoj.

Rečeno – storjeno. Dogovoril sem se z ženo in se že hotel odpraviti naproti Matjažu, ko me je prešinila skrb, če in kako bo zmožni prepešati uro in pol dolgo pot. Vrniti sem se k telefonu, poklical 113 in prosil za pomoč s terenskim vozilom. S Policijske postaje Kozina so takoj poslali policista z džipom in še z njim sva se komaj prebila po kolo vozu do planinske steze na Mala vrata in Matjaža dobila dobrih sto metrov od kraja, od koder sem pohitel k telefonu. Na nogo sploh ni mogel več stopiti. Sprva ga je policist Marjan skušal nesti na hrbtno, a dolgo ni šlo, tako da je moral Matjaž kakšen kilometer poti do avta odskakljati po zdravi nogi, oprt na naju dva.

V bolnišnici so koleno punkturali, mu pritrtili longeto in odredili za Matjaža najhujše – mirovanje. Matjaž pa si je tudi sam zabičal, da se v hribih ni igrati, pa četudi gre za nedolžno oranje in drsanje z nogami po vabljivo šelestečem listju. Oba sva tudi spoznala, da kaže v gore jemati s seboj pohodne palice in jih na primernih terenih uporabljati. Izkušnja več!

Društveni simbol je razvil celjski župan Bojan Šrot.

Foto: Ciril Sem

»Popravni izpit« sva z Matjažem delala v soboto, 22. maja, ko sva popeljala 41 »viharnikov« po Poti Istrskega odreda od Zagrada na Slavnik in nato v Skadanščino. Poletje je že trkalo na vrata in vsa narava je buhtela v rasti, mlademu zelenju in pisanemu cvetju. Senožeti in trate so se prelivala v mavričnih barvah travniških rož, severna pobočja Žabnika in Slavnika so krasile belkaste preproge narcis, ob poti smo občudovali »gredice« potonik, sempatja pa tudi pomarančasto začreče kranjske lilije in na prisojnih legah tudi že cvetoče »divje vrtnice« – šipek.

Pavel Pavlovec, Koper

Ob zaključku ekološke sanacije razvili prapor

Celjski planinci se zavedajo, da so prvi poklicani poskrbeti, da ostane del narave, s katero upravljajo, ekološko neobremenjen. To še posebej velja za Frischaufov dom na Okrešlju, ki leži praktično nad samim izvirom Savinje. Okrešelj obišče letno preko 30.000 planincev, dolgoročno naj bi se število še povečalo. Celjski planinci se namreč zavedamo, pravi predsednik **Edi Stepišnik**, da Savinja pomeni življenje nizvodno živečemu prebivalstvu vse tja do Zidanega mosta. Možnost onesnaženja je torej precejšnja, zato so leta 1998 pričeli graditi čistilno napravo, ki so jo že lani poskusno testirali.

S podpisom protokola o subvencioniranju izgradnje čistilnih naprav med Slovenijo in Avstrijo je bila kočna na Okrešlju med prioritetskimi, zato so z deli začeli že v jeseni leta 1998. S precejšnjim angažiranjem podpredsednika društva **Jožeta Kodreta**, ki je vodil projekt, in **Nika Rožiča** s strani ministrstva za okolje in prostor se je vse dobro izteklo.

Z napeljavo električnega voda na Okrešelj je čistilna naprava priklopljena na stalni električni vir, ker pa želijo na Okrešlju očitati tudi lesno maso, resno razmišljajo o plinifikaciji doma. »Za popolno sliko moram omeniti še eno ekološko naložbo. Gre za priključitev in odvod vseh odpadnih voda od Doma planincev na čistilno napravo v Logarski dolini. Kolikor nam letos tudi to uspe uresničiti, bomo imeli člani PD Celje, zlasti pa vodstvo društva mirno vest, da smo postorili, kar smo morali in bili tudi dolžni,« je dejal **Edi Stepišnik**.

Po praznovanju 90-letnice Frischaufovega doma in podpisu pogodbe o vrnitvi doma v last in posest društvu so Celjani zaokrožili praznovanja z razvitjem prapora. Celjski planinci namreč imajo kaj pokazati: z nadaljevanjem pionirskega dela **Kocbeka, Frischaufa, Orla, Gradišnika, Vrečarja** in drugih velikih mož tudi na pragu tretjega tisočletja dokazujejo, da so dostojni nasledniki prednikov.

Razvitje društvenega simbola so omogočili Mestna občina Celje, Zavarovalnica Triglav – OE Celje in

podjetje Kac iz Celja ter zaenkrat 19 donatorjev zlatih žebličkov. V protokolu razvija je sodeloval tudi celjski župan **Bojan Šrot**, v imenu društva je slovesno zaprisego podal predsednik **Stepišnik**, za dobro razpoloženje pa so poskrbeli **Štarserji rogisti** in oktet pevcev iz Luč.

Edi Mavrič

Novi vodniki kategorije A

Tečaj za vodnike PZS za pridobitev kategorije A – vodenje po lahkih poteh – je bil v organizaciji MDO Ljubljana. To je osnovni tečaj, kjer se predela celotna snov, ki naj bi jo vodnik obvladal. Pogoji za udeležbo na tečaju je starost najmanj 18 let, članstvo v PZS, primerno zdravstveno stanje in že določene planinske izkušnje, kar pomeni, da je bodoči tečajnik opravil v zadnjih petih letih 10 tur po lahkih poteh in 10 tur po zahtevnih ali zelo zahtevnih poteh. Tako je kandidat s hojo pridobil dovolj planinskih izkušenj in naj bi bil sposoben sam ali v družbi prijateljev za eno stopnjo več, kot bo kasneje vodil kot vodnik A kategorije. Ta kategorija je osnova za višji kategoriji B – vodenje po zahtevnih in zelo zahtevnih poteh, in D – vodenje lažjih snežnih tur.

Na preizkusni turi so nekateri kandidati ugotovili, da tečaj zahteva precej časa in tudi priprav in so odstopili, eden od kandidatov pa je na izpitni turi pokazal daleč premalo znanja. Tako je tečaj uspešno končalo le 15 tečajnikov. Kandidati so prišli iz 11 PD iz MDO Ljubljane, Gorenjske, Posočja, Podravja, Primorsko-notranjska in Koroške.

Tečaj je po sklepu upravnega odbora MDO Ljubljana vodila **Marinka Koželj Stepic**, inštruktor planinske vzgoje. Tehnični vodja je bil **Drago Metljak**, alpinistični inštruktor. Kot predavatelji so sodelovali **Stojan Burnik, Marko Jurič, Marinka Koželj Stepic, Metod Koželj, Drago Metljak, dr. Anda Perdan, Bojan Pollak, Franček Vogelink in Bogdan Žorž**. Kot inštruktorji praktičnega dela so sodelovali **Vasja Jerovšek, Silvester Jošt, Marko Jurič, Marinka Koželj Stepic, Drago Metljak, dr. Anda Perdan, Bojan Pollak, Miran Tarkuš, Davo-**

rin Žagar in Bogdan Žorž. Delegat OPLV je bil Bojan Pollak iz MDO Kamniško-bistriški.

Tečaj se je pričel 8. januarja letos s preizkusno turo na Nanos in se končal 17. junija z izpitno turo na Storžič. Potekal je ob petih polnih koncih tedna – od petka popoldne do nedelje popoldne – v planinskih postojankah v Vrsnem, Blejski koči na Lipanski planini, na Golteh in Češki koči. Skupaj je tečaj trajal 12 dni, tečajniki pa so se seznanili tudi z manj znanimi predeli naše domovine.

Teoretični pisni del preverjanja znanja je bil razdeljen v tri dele. Vse teme so bile pripravljene v obliki testov. Tečajniki so izdelali tudi nalogo iz orientacije ter izpitno nalogo. Izpitna tura je potekala od Doma pod Storžičem po poti skozi Žrelo na vrh Storžiča in nato preko Škarjevega roba nazaj v Dom pod Storžičem. Tečajniki so bili razdeljeni v skupine po 4, v vsaki pa je bil inštruktor. Vsak tečajnik je vodil dva segmenta, zahtevnejšega in lažjega, ter spotoma reševal različne nevšečnosti in zagate, ki jih je odigral inštruktor.

Novi vodniki PZS oziroma pripravniki za kategorijo A so **Marko Bozovičar** – PD Škofja Loka, **Simon Ivančič** in **Mara Vidic** – PD Tolmin, **Matjaž Končar** in **Matjaž Maležič** – PD Polje, **Igor Kos** – PD Maribor Matica, **Iztok Ljubič** in **Marko Lučič** – PD Snežnik, **Žiga Logonder** – PD Delo, **France Rogelj** – PD Polž, **Tomaz Skitek** – PD Prevalje, **Boris Slanič** in **Miran Tarkuš** – PD Jakob Aljaž, **Ivo Šerc** – PD Ljubljana Matica in **Ivan Vrečko** – PD Bricnik Muta.

Marinka Koželj Stepic

Svarunova pot

Turistično društvo Škofljica je leta 1996 pripravilo in trasiralo zanimivo zgodovinsko pohodniško pot po obrobju Ljubljanskega barja. Pomenovali so jo Svarunova pot po Svarunu, junaku iz zgodovinskega romana Pod svobodnim soncem, ki ga je **Fran Saleški Finžgar** napisal, ko je v letih 1902 do 1908 kot

Na Zakopi, najvišji točki Svarunove poti, je pohodnike pričakal gledališki igralec **Brane Miklavc**.

Foto: Franci Erzin

duhovnik služboval v Želimljah. Zato tudi pot vodi po krajih, ki jih je Finžgar vključil v svoj roman.

Svarunova pot je krožna in dolga 23 kilometrov, je dobro označena in prehodna v vseh letnih časih. Ker je lažja, je še posebno primerna ob lepih poznojesenskih in zimskih dnevih ali pa v zgodnji pomladi, ko lahko ob robu Barja še vidimo primerke ene od ogroženih rastlinskih vrst, in sicer močvirsko logarico, ki je tudi simbol poti, saj jo srečujemo na vseh kažipotih ob poti.

Svarunova pot se začne v središču Škofljice in pelje mimo Robežnikovega kozolca, ki je eden od največjih toplarjev pri nas. Nadaljujemo proti Zalogu in se mimo zanimive francoske ali glinške kapele rahlo povzpemo na Stražni vrh. Sledi spust v Gorenje Blato in ko pridemo mimo opuščenega Strajanovega mlina, se zopet povzpemo do vasice Drenik.

Mimo izvira Zdravčka, kjer se lahko z zdravim pitno vodo tudi odžejamo, se vzpenjamo do vasi Smrjene, nato pa nadaljujemo skozi lepe gozdove, kjer večkrat straši tudi medved. Kmalu smo v Gradišču pod hribom Brzek, kjer je bilo obsežno utrjeno halštatsko gradišče iz starejše železne dobe med 14. in 8. stoletjem pred našim štetjem.

Po gričevnatem kraškem svetu se povzpemo na Vrh nad Želimljami in na najvišjo točko poti, to je 580 metrov visoko Zakopo z gotso cerkvico sv. Petra in zanimivo staro

votlo lipo ob njej. Pot se nato strmo spusti po Rebri navzdol v Želimlje. Gremo mimo verske gimnazije, župnijske cerkve sv. Vida in župnišča, v katerem je Fran Saleški Finžgar pisal zgodovinski roman Pod svobodnim soncem.

Iz Želimelj vodi Svarunova pot po ravnini do Skopačnika, nato pa ob Želimeljščici po lepi travnati poti do Rogovile. Odločimo se lahko za pot proti Pijavi Gorici ali pa nadaljujemo pod Pijavskim hribom in nato po stari kočevski cesti pod Gumniškim vrhom kar kmalu zopet pridemo nazaj v Škofljico.

Turistično društvo Škofljica organizira vsako leto ob dnevu državnosti tudi množični pohod po Svarunovi poti. Letošnji je bil že četrti, zaradi slabe vremenske napovedi in nočnega deževja pa se ga je udeležilo le 14 pohodnikov, večinoma domačinov z županom **Jožetom Jurkovičem** na čelu.

Marsikomu je lahko žal, da se tega zanimivega in lepega pohoda ni udeležil, kajti tudi vreme je na koncu koncev zdržalo, prijazni domačini pa so nam ob poti ponudili različne dobrote in okrepčila. Na Zakopi nad Vrhom nad Želimljami nas je pričakal tudi gledališki igralec in umetnik **Brane Miklavc**, ki nam je pripravil lep kulturni program. Zelo lepo nas je počastil tudi Finžgarjev naslednik, župnik v Želimljah, v Skopačniku, kjer je bil za večino konec pohoda, pa je nas čakalo sto porcij odličnega golaža.

Franci Erzin 411

Ingova brunarica na planini Jasenje

Foto: Franci Erzin

Ingova brunarica na planini Jasenje

Čudovita planina Jasenje pod Špikom med Spodnjim in Zgornjim Martuljskim slapom je v zadnjem času vedno bolj oblegana. Odkar sta **Ingo** in **Barbara Robič** iz Gozd Martuljka pred leti odprla vrata svoje brunarice, ki sta jo kot propadajoči pastirski stan prvotno mislila obnoviti le za svoje potrebe, zahaja tja gor vedno več planincev in pohodnikov. Pa ne samo zaradi lepega pogleda na mogočni Špik in ostale strme vrhove v Martuljkovi skupini, ampak tudi zaradi dobre hrane in prijazne postrežbe. Različne enolončnice (in ko tod okrog poženejo gobe tudi odlično gobovo juho) skuhamo kar na prostem v kotličku. Ob praznikih pa ponudijo še pečenega odojka, kozlička ali kaj podobnega.

Do Ingove brunarice na planini Jasenje je iz Gozd Martuljka slabo uro hoda, mimogrede pa si lahko ogledamo tudi Spodnji Martuljski slap. Če pa se s planine Jasenje namenimo še naprej, imamo do Zgornjega Martuljskega slapa še slabo uro hodá, malo več pa do krnice Za Akom. Lahko pa se napotimo v krnico Pod Srcem, od koder lahko čisto od blizu vidimo mogočno severno steno Špika. Če bi želeli plezati, pa imamo v stenah Martuljkove skupine neslutene možnosti.

Franci Erzin

Planinska-gorniška šola MO PD Ravne na Koroškem

V našem Mladinskem odseku PD Ravne na Koroškem povezujemo svoje delo vse tri osnovne šole na Ravnah, sodelujemo in pomagamo pa tudi mentoricam in otrokom v obeh vrtcih. Trije planinski vodniki AB in D (pripravniki) in dve mentorici delamo z mladežjo, ki sodeluje in hodi na pohode, z nami pa tudi njihovi starši.

V programu dela načrtujemo pohode v bližnjo in daljno okolico. Zasnovani so seveda tako, da so prilagojeni starostni stopnji otrok. Veliko smo razmišljali o planinskih uricah, ki bi jih izvajali vsak teden v šoli, potem pa smo se zedinili, da je bolje te elemente prenesti ven in jih izvajati v naravi, na turah.

Na vsakem pohodu se mentorji in vodniki dogovorimo, o kakšnih temah se bomo pogovarjali, na kaj bomo otroke še posebej opozarjali. Seveda so vsa pojasnjevanja, vsi pogovori prilagojeni otrokom, ki so se tisti dan odločili za pohod. Maršikdaj pa je tema pogovora odvisna tudi od situacije, v kateri se znajdemo.

Pohode načrtujemo za starejše in mlajše učence, nekatere pa tudi združujemo.

»Planinsko šolo« opravljajo pri nas mladi gorniki skoraj tri leta.

V tem obdobju osvajajo temeljna znanja, ki so potrebna za varno hojo v gore: priprava na turo, varnost v gorah, vremenoslovje, orientacija, prva pomoč, ekologija, rastje... Mladi pohodniki tako spoznavajo odnos dobrega gornika do soljudi, do rastja, živali in kulturne dediščine okolja; seznanijo se z najpomembnejšimi obdobji planinstva in oblikami planinske organizacije; v poglobitvenih obrisih spoznajo gorstva v Sloveniji, najpomembnejše vrhove, doline, prelaze; doživljajo naravo v njeni prvobitnosti kot eno izmed temeljnih spodbud pohodništva; spoznavajo kamnine, rastline, živali; ugotove, da se v gore ne hodi samo z nogami, temveč tudi razmišljajo o tem, kako to počnemo; vedo, da se je nevarnostim in seveda možno izogniti le z znanjem o njih; znajo pravilno opazovati vremenske pojave; se naučijo, kako se najti pravo pot, smer vzpona; spoznajo in se zavedajo, da je pravilna in ustrezna oprema osnovni pogoj za varno izvedbo ture; spoznajo pomen hitre in pravilne prve pomoči in vedo, kako ravnati ob gorski nesreči.

Na turah je število udeležencev zelo različno. Mlajši (učenci od prvega do četrtega razreda) se veliko bolj množično odločajo za pohode.

Mlajšim otrokom smo razdelili Planinske dnevnike, v katere vestno zbirajo žige planinskih postojank in zapisujejo vtise s pohodov.

Starejše pa smo »opremili« z dnevniki Slovenske planinske poti in upamo, da bodo tudi po končani osnovni šoli nadaljevali svojo planinsko pot.

Gora

SLAVICA ŠTIRN

Nepremenljivka, zasidrana globoko v drob zemlje – vztrajaš. Kljubuješ navkljub krčm, ki te stresajo, krušijo in gmadijo melišča.

Ko vodniki in mentorji zaslutimo, da so mladi dovolj pripravljeni, »končamo« izobraževanje z zaključkom planinske šole.

Letos smo z isto ekipo mentorjev, ki smo zdaj postali že vodniki (ABD), že drugič pripravili tak slovesen zaključek planinske – gorniške šole. Dne 31. 3. in 1. 4. 2000 smo dva prijetna dneva preživeli v naši koči na Naravskih ledinah.

Prvi dan smo imeli predavanje in praktične vaje o prvi pomoči. Nato smo se poigravali še z vozli in si ogledali diapozitive. Znanja smo preverili s testi, ki so jih vsi zelo dobro pisali. Naslednje jutro je sledil še vzpon na našo Uršljo goro.

Pri zaključku sta nam pomagala tudi dva starša – **Marjeta Franc**, medicinska sestra, in **Gorazd Mlinšek**, inženir gozdarstva. Oskrbnika koč **Marica** in **Vinko Krevh** sta izjemno dobro skrbela za nas. Naše PD nam je omogočilo brezplačno prenočevanje. Hvala vsem!

Planinsko-gorniško šolo je tako uspešno zaključilo 11 mladih gornikov: **Boris Tomažič**, **Marija Tomažič**, **Simona Franc**, **Denis Tandar**, **Špela Sklepič**, **Tina Ban**, **Marinka Glavica**, **Matej Mlinšek**, **Monika Blodnik**, **Matej Žunko**, vsi iz OŠ Prežihovega Vrance, in **Armin Kahvedžič** iz OŠ Koroški jeklarji.

Z mladimi smo si edini, da se s tem pravzaprav šele začenejo njihova pohajanja po hribih in da si bo pridobljena znanja vsekakor treba še vnaprej dopoljevati ter prebirati čimveč gorniške literature.

Z učenci smo na pohode odhajali **Alojz Pristavnik**, **Veronika Kotnik**, **Viljem Kotnik**, **Danica Šušteršič** in **Urška Vezonik**.

Načelnica MO PD Ravne na Koroškem
Veronika Kotnik

Sprehod z vzhoda na zahod

Na naslov Planinskega vestnika je prišla nenavadna razglednica, oblikovana kot »slovenska kura«, kot obris zemljevida Slovenije, na katerem je zarisana pot od Lendave na severovzhodu do Pirana na jugozahodu, z napisom »Sub sole nil novi – Sprehod z Vzhoda na Zahod«.

Zahod« ter s pripombo, da je bila ta pot dolga 390 kilometrov, v spodnjem delu te razglednice pa je fotografski obris moškega z dvignjenimi rokami. Celotna Slovenija je na tej razglednici en sam veličasten sončni vzhod ali zahod.

Ko jo obrnemo, nam postane bolj jasno, za kaj je šlo: **Robi Mihelčič**, »ekstremni sprehajalec«, kot se predstavlja, je letošnjega junija naredil 560.000 korakov, da je opravil pot, zarisano na prednji strani razglednice. Namesto pozdravov nam je napisal: »Pod soncem nič novega. Nikoli se nisem spraševal, kako dolga je pot, kako strma, koliko truda in samoodrekanja, trme in iznajdljivosti je potrebno, da se bližaja cilju, ki se odmika. Nikoli nikogar nisem spraševal, čigava naj bo prehojena pot – kajti pot je vse pod soncem v vseh časih!«

Razglednica je bila oddana 20. junija v Lendavi, verjetno na začetku te dolge poti. Kot je zarisano na sprednji strani te nenavadne razglednice, naj bi popotnik – »ekstremni sprehajalec« hodil tudi po Rogli, Veliki Kopi, Smrekovcu, Kornu, Veliki Raduhi, Ojstrici, Kamniškem in Kokrskem sedlu, Rašici, Tošču in Pasji ravani, Sv. Lovrencu, Nanosu, Vremščici in Slavniku. Potegnil je torej nekakšno novo transverzalo, ki si jo je bil zamislil preko Slovenije od madžarske do italijanske meje.

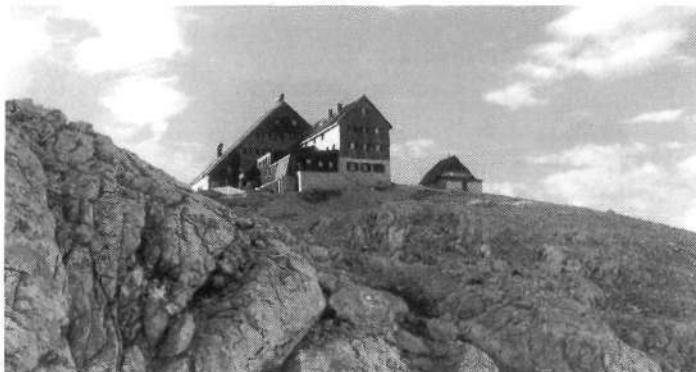
Odsek za starejše planince

Starejše članice in člani Planinskega društva PT Ljubljana so večkrat izrekli željo, da bi društvo prirajalo tudi lažje, zanje pimerne izlete. Zavedajo se, da so telesno manj vzdržljivi kot mlajši planinci. Dobro vedo, da bi z udeležbo na daljših in zahtevnejših izletih izletniškega odseka povzročali težave vodnikom in drugim udeležencem. V družbi s sebi enakimi pa bi radi hodili na lažje izlete in pohode.

Upravni odbor PD PT Ljubljana je razpravljal o teh pobudah. Imenoval je komisijo, ki naj pripravi predlog za delo odseka za starejše planince. V komisijo je imenoval **Jožeta Dobnika**, **Stanka Dolenca**, **Stanka Jakija**, **Toneta Grdena** in **Lojzko Hribar**.

Imenovani so nalogo preučili in sklenili, da je potrebno najprej ugotoviti interes starejših članic in članov za tako dejavnost ter njihove želje. Zato so 165 starejšim članicam in članom, ki živijo na območju Ljubljane, poslali pismo in vprašalnik s 13 vprašanji. Komisija bo na podlagi odgovorov predlagala upravnemu odboru društva sprejem ustreznega sklepa. Če so bile pobude posameznih starejših članic in članov upravičene, bodo pokazali odgovori na vprašalnik. Povedati pa moram, da v mnogih 413

M. R.

Le kdo bi ne vedel: Triglavski dom na Kredarici (2515 m).

planinskih društvi odseki ali skupine starejših članov uspešno delujejo in ponekod prirejajo izlete celo dvakrat na teden.

Vprašalnik je tako sestavljen, da bi ga lahko uporabile tudi planinske skupine v Kranju, Novi Gorici in Novem mestu, če menijo, da bi tudi njihovi starejši člani in članice želeli poseben program izletov. Povedati pa moram, da se starejši planinci in planinke lahko udeležujemo izletov in pohodov izletniškega odseka ali planinskih skupin, seveda le takih, ki jih zmoremo brez težav za sebe in za vodnika.

Jože Dobnik,
»Pod Prisojnikom«

Umetniški večer na Kredarici

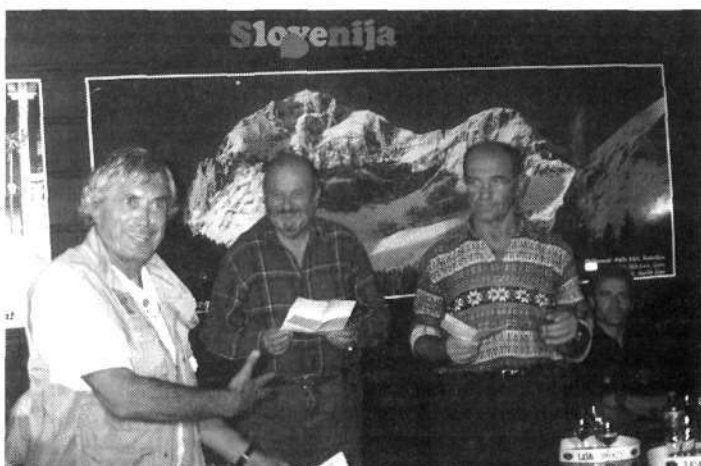
Triglavski dom ob mraku, ko lahko planinci, prijetno utrujeni, izmenjujejo vtise. Slišati je nekaj opozoril: »Ne pozabite, ob prihodu noči in planincev v kočjo (Triglavski dom) na Kredarici se bo tu dogajalo nekaj nevsakdanjega.« Obetal se je povsem drugačen večer. Nastopili so Kamniški koledniki (pevca **Rok Lap** in **Janez Majcenovič** s citrarjem **Tomažem Plahutnikom**), pevca **Damjan Brajnik** in **Marko Kobal** ter dramska igralca **Jernej** in **Tone Kuntner**.

V planinskih kočah se zbirajo ljudje različnih poklicev, vse pa družijo ljubezen do gora in narave. Tu so se znašli še filmarji – Infomedia 3 Filming in VPK – Video produkcija Kregar iz Ljubljane. Za vse je značilno, da ne gredo nikamor brez kamere, saj človek nikoli ne ve, ali

Filmarji so umaknili kamero, pogasili luči. S tem pa ni bilo vsega konec. Vsul se je plaz vprašanj, kje se bomo lahko videli, ali nam bo ostalo kaj v rokah za spomin...

Minilo je nekaj časa in zgodilo se je. Režiser **Milan Ljubič**, snemalca **Janez Stucin** in **Boris Roj** ter montažerja **Zvezdan Simić** in **Drago Kočiš** so pripravili video kaseto, ki pričča o nenavadno prijetnem dogodku takratnih obiskovalcev kočje na Kredarici.

Kdor bi jo rad imel, jo dobi pri Infomedia 3 Filming – 1001 Ljub-

Pesnik in igralec **Tone Kuntner** ter Kamniška kolednika **Janez Majcenovič** in **Rok Lap**

jo bo potreboval ali ne. Tokrat so imeli priložnost, da jo dodobra izkoristijo.

Tone Kuntner ni le pesnik in igralec, je tudi velik domoljub. Ceni **Ivana Cankarja**, avtorja »O domovina...«, ki jo je izbral za začetek večera. Odločitev so potrdili Kamniški koledniki: »Triglav, moj dom...« Nista bila pozabljeni **Gradnik** in **Pavček**. Svojih pesmi **Tone** ne prebira rad sam. Na pomoč mu priskoči **sin Jernej**, dramski igralec Mestnega gledališča ljubljanskega. Nastopila sta še pevca **Damjan Brajnik** in **Marko Kobal**. »Srečamo se na gori in v dolini vemo, da smo prijatelji!« **Tone** ceni **Prešerna**, ne le kot pesnika, tudi kot domoljuba. Njegovi »Pevcu« in »Elegija svojim rojakom« bi »ranili« še takega mlačneža. Slovenski zvonji v izvedbi Kamniških kolednikov potrkvajo v triglavske stene.

ljana, p.p. 2053, Puharjeva 10, mogoče jo je naročiti tudi po telefonu 01/422 47 84, fax 01 442 47 85, E-mail: infofilm&siol.net.

Manja Anderle

Dvodnevni potep čez Pohorje

S prijateljico se uvrščava med take ljudi, ki si radi utrgajo nekaj prostega časa in se vsaj za konec tedna odpravijo na potep, da spoznajo nove kraje ter doživijo čim več avantur.

Lani sva se čisto po naključju odločili, da se pridruživa planinskemu društvu Mislinja na pohodu čez Pohorje. Skupaj sva kot strastni planinki prehodili že mnogo slovenskih vrhov, Pohorje pa je bilo za naju dolgo uganka, o kateri sva le slišali.

Lepega oktobrskega sobotnega jutra sva skupaj z drugimi pričeli pot od Ruške kočice na Arehu, ki stoji na 1246 metrih nadmorske višine in do koder nas je pripeljal avtobus. Pred tem smo naredili krajši jutranji postanek v Mariborski koči, kjer smo pričakali čudovit sončni vzhod.

Po zajtrku smo se kljub hladnemu jutru pogumno pognali po planinski poti, ki naj bi nas naslednji dan pripeljala do doma.

Udeleženci pohoda smo se kaj hitro spoznali in pogovori so stekli sami od sebe, čas pa je mineval z neznanstveno hitrostjo. Dobro označena pot nas je vodila skozi goste pohorske gozdove in gozdne jase, velikokrat pa smo naleteli na katerega izmed spomenikov, ki so jih postavili v spomin padlim med vojno.

Po dobrih treh urah hodá smo imeli krajši postanek v Koči na Klopnem vrhu, kamor se je mogoče tudi pripeljati, saj smo tukaj srečali nekaj motoristov, ki so si zaželeli preživeti dan v planinah z vožnjo po manj kakovostnih cestah.

Ko smo zapustili kočico z zelo ustrežljivim gostiteljem, nas je čakal kar precejšen kos poti do Koče na Pesku (1386 m), kjer smo se že rahlo utrujeni in lačni ustavili za kosilo, ki nam je izredno teknilo. Še posebej všeč mi je bila kočica, ki me je spominjala na restavracijo; urejena je tudi okolica, kjer lahko planinci opazijo tudi ogrado za konje, ki jih je zlasti v sezoni mogoče jahati.

Od Koče na Pesku smo se odpravili malo višje proti turističnemu središču Rogla, kjer smo se najprej povzpeli na visok razgledni stolp, po katerem je potrebno čisto do vrha prehoditi kar 168 polžje zavitih stopnic. Na vrhu se odpre čudovit razgled na bližnjo in daljno pokrajino, ki pa je bila ponekod zaradi oblačnosti rahlo skrita.

Tukaj so redki vikendi in ne mrgoli gostov, ki se pripeljejo ali pa pridejo na Roglo kar peš, da bi si nabrali novih moči za naslednji naporni teden.

Osebnosti mi je bila najlepša in hkrati najbolj nenavadna pot od Rogle do Lovrenskih jezer. Na poti sem imela občutek, da se ves čas rahlo pozibavamo, saj je ta teren dokaj močvirnat in vlažen, na kar kaže

mah, ki se v ogromnih prepogah razrašča po tleh. Tako je bil naš korak mehak, slabost tega pa je bila le, da si lahko v sekundni nepazljivosti obtičal v blatu ali luži.

Na vsakršno blato ali neprijetnost na poti pa človek pozabi ob pogledu na številna Lovrenška jezera, ki so v pestrih oblikah med pritlikavimi borovci, koder se je zaradi blata težko prebijati.

Od tod smo proti večeru dospeli do Ribniške kočice (1507 m), od koder se je odprl razgled na Radlje in kjer smo po večerni zabavi prespali.

Po bolj ali manj prespani noči smo se zopet odpravili v mrzlo megleno jutro in se preko Črnega vrha malo vzpenjali in malo spuščali, dokler nas pot ni privedla do Grmovškovega doma pod Veliko Kopo.

Od tod smo se vedno bolj strmo spuščali proti Koči pod Kremžarjevim vrhom (1102 m), kjer je bil naš zadnji postanek in smo ga izkoristili za okrepčanje in prijeten klepet. Nazadnje smo se ločeni v dve skupini spustili eni po bolj strmi bližnjici, drugi pa po nekoliko položnejši poti v Slovenj Gradec in od tod vsak proti svojemu domu.

Ko sva s prijateljico ob koncu potovanja zbrali vtise, nama ni bilo edino zadovoljstvo pogledati vse zbrane žige koč, ki smo jih obiskali, pač pa tudi ugotovitev, da poznaša še en čudovit planinski del naše bližnje okolice.

Pester pohod po Haloški poti

Ptujsko planinsko društvo je leta 1983 z otvoritvijo Haloške planinske poti počastilo trideseto obletnico svojega delovanja.

Haloze so vinorodno območje, ki slovi po pridelavi najboljših belih sortnih vin, turistom, planincem in ljudem, ki ne živijo na tem območju, pa so vse do odprtja Haloške poti predstavljale še neodkrit, nekoliko odročen, vendar čudovit svet, vreden raziskovanja, za katerega si je treba vzeti čas in posluh. Prav za to je zanimivo speljana Haloška planinska pot, ki poteka od gradu Borl do Donačke gore. Vzponi iz dolinice preko vinorodnih gričkov in gozdov

na vrhove ter prekrasni razgledi z njih pohodniku ponudijo popolno doživetje neokrnjene narave, sprostitve in pristen stik s prijaznimi domačini, ki vsakemu obiskovalcu radi postrežejo z najrazličnejšimi domačimi dobrotami. Pot se je med domačini tako priljubila, da v Planinskem društvu Ptuj že od leta 1992 vsako leto organiziramo tradicionalni pohod po eni izmed etap Haloške poti.

Zadnjo letošnjo majsko soboto smo se prebudili v sončno in vroče jutro. Skorajda prava poletna vročina že ob osmih zjutraj je napovedovala dan, kakršnega se spleča izkoristiti le za izlet v naravo ali lenarjenje v senci z osvežujočo hladno pijačo. In seveda smo ga izkoristili, in to kar se da aktivno, kajti več kot petstoglavna množica ljudi se je 27. maja zbrala na 9. tradicionalnem pohodu po Haloški planinski poti na letošnji etapi od Borla do Cirkulan, ki je prva etapa celotne poti.

Že na ptujski avtobusni postaji, od koder so pohodnike na start pohoda vozili brezplačni avtobusi, se je pokazalo, da bo prav pestra in zanimiva družina. Kaže, da je prav lepo vreme, morda pa tudi malo reklame v medijih privabilo na pohod množico, v kateri je bilo moč najti od pravih planincev do nedeljskih izletnikov, ki so si na poseben način želeli popestriti vroč dan. Z veseljem smo pozdravili goste oziroma planince iz ptujске in okoliških občin, pohodniki pa so prišli tudi iz bolj oddaljenih koncev Slovenije, iz Ljubljane, Velenja, Maribora, Krškega, Lendave, Oplotnice, Poljčan, Dramelj ter celo iz Hrvaške.

Štartali smo pri gradu Borl, kjer smo se opremili s kontrolnimi kartončki, razglednicami, dnevnikmi Haloške poti, vsekakor pa ni manjkala tekoča osvežitev, za lažji začetek seveda. Po slabe pol ure prijeten in nenaporne hoje, kakršna je bila sicer večji del poti, smo že zvonili pri cerkvi sv. Ane nad Cirkulanami, nato pa zavili naravnost v vinsko klet. V njej smo se, resnici na ljubo, zadržali kar nekaj časa, kajti pokušini odlične haloške kapljice se pač ne da kar tako upreti. Zraven smo se okrepčali še s kruhom in 415

zaseko, nato pa pot pod noge proti Švabovemu. Po dobri uri hoje smo preko najvišjega vrha vzhodnih Halož, 412 metrov visokega Vrbanjška in domačije Vuzmovih, kjer hranijo žig Haloške poti, prišli do Švabovega. Tukaj nas je čakal čudovit razgled po bližnji in daljni okolici ter nepogrešljiva haloška gibanica. Zato je temu sledil ustrezno dolg počitek – prav nikomur se namreč ni mudilo naprej. A naše poti je vendarle bilo še kar nekaj, zato je vseeno bilo treba vstati in se ponovno podati na pot. Naš naslednji cilj je bil Gorenjski vrh, kjer pridelujejo znano vino turčan. Vmes smo se naučili najrazličnejših haloških dobrot, s katerimi vsako leto gostoljubno postrežejo prijazni domačini, in se počasi bližali cilju letošnjega pohoda, ki je bil v Cirkulanah v gostišču Krona.

Pohodniki smo se dobro in veselo razpoloženi, kar je vsekakor bilo mogoče pričakovati po uspešnem in prijetnem pohodu ter številnih dobrotah ob poti, spustili v dolino, kjer pa nas, kot kaže, še zdaleč niso pričakovali v tako velikem številu. Sonce je vroče pripekalo, vsi smo iskali zatočišče pred vročino in prav težko je bilo spraditi več kot petsto pohodnikov pod senčnice na terasi gostišča. Tisti najbolj odporni, ki jim niti vročina ne more do živnega, so na vročem soncu ob prijetnih zvokih žive glasbe celo zaplesali. Šele ob sončnem zahodu, okoli osmih zvečer, ko bi moral odpeljati zadnji avtobus proti domu, se je plesišče prav razživelo. Tako ni bilo govora o kakršnemkoli odhodu domov. Veselje in ples sta se podaljšala skorajda v noč, prijeten zaključek dneva pa smo sklenili z lepo mislijo na že naslednji pohod v prihodnjem letu, za katerega upamo, da bo vsaj tako dober in malo manj vroč, kot je bil letošnji.

Tadeja Radek

IV. nočni pohod na Slavnik

Dogajati se je začelo 17. junija 2000 v Hrpeljah, kjer so se ljudje zbirali »Na vasi«, pozdravljali stare znanke in se seznanjali z novimi.

Planinski vodniki so se dogovarjali še o zadnjih podrobnostih, harmonikar pa je s poskočnicami pripomogel k veselemu vzdušju.

Predsednik hrpeljskih planincev (smo sekcija OPD Koper) **Vojko Dobrila** je pozdravil zbrane, vodja vodnikov Zlatko pa je dal še navodila o hoji v strnjeni koloni v nočnih razmerah, o počitku in drugem.

Vzpon čez Nad žlebe je pohodnike kar dobro ogrel. Tako je bil počitek s čajem v lovskem bivaku Pri lipi dobra spodbuda za nadaljevanje poti proti Slavniku. Ekipa lovske družine Videž se je res potrudila, da je pripravila vse potrebno.

Po dobrih treh urah nočne hoje so bili prvi pohodniki že na vrhu primorskega tisočaka, v Tumovi koči na Slavniku. Sledilo je pomembno opravilo: vpisi, štampiljke v izkaznice, razgovori o prehojeni poti, o prijazni gospe Luni, ki je nočnim pohodnikom svetila vso noč, in drugem.

Ob treh zjutraj je predsednik sekcije hrpeljskih planincev podelil 15 brnastih (za 3 pohode) in 2 srebrni znački, ki sta ju prejela **Zmago Resinovič** iz Hrpelj in **Žarko Margon** iz Portoroža za pet pohodov. Ob tem moram povedati, da sta se srebrna pohodnika udeležila tudi pohoda leta 1957, ki sta ju domači mladinci po kino predstavi odšli na Slavnik in se po jutranji zori vrnili domov.

Najbolj oddaljeni pohodnik je letos prišel iz Celja – **Jani Turnšek**. Najbolj množično pa so se letošnjega pohoda udeležili vaščani Materije, Bača in Povžan, ki so dejali, da so doma pustili samo nočote in none.

Nočni pohod na Slavnik organiziramo v juniju, ob polni luni in po planinski poti, ki so jo kot prvo markirali na južnem Primorskem. Leta 1952 jo je učitelj risanja na osnovni šoli v Hrpeljah **Potočnik** skupaj z nekaj domačimi učenci prehodil in markiral. Pred nekaj leti so lovci približno na polovici poti postavili bivak Pri lipi, kjer nam ob podobnih priložnostih odstopijo prostor, skuhamo čaj in tako postane pot krajša.

Pohodniki so se vračali v različne smeri – v Skadansčino, Podgorje, Prešnico, Povžane, največ pa v Hr-

pelje, kjer so jim v gostilni Na vasi postregli z jutranjo kavico, golažem in drugim.

Srečno in ob letu ponovno na svidenje!

Majda Rodica, Hrpelje

Lisca – cilj drugega letošnjega pohoda železarjev

Organizacijski odbor za pripravo planinskih pohodov slovenskih železarjev v Štorah je v soboto, 24. junija 2000, pripravil drugi letošnji pohod, in sicer na Veliko Kozje, Sv. Lovrenc in Lisco. Kot poroča **Franci Telcer** iz ravenskega odbora, so železarje o pohodu obveščali na različne načine, vendar je bilo zanimanje manjše kot običajno.

Kljub slabi vremenski napovedi se je pohoda udeležilo 150 slovenskih železarjev: 63 z Jesenic, 34 z Raven, 37 iz Štor, 11 iz Celja ter 5 iz Ljubljane. Zbrali so se v Zidanem mostu. Nekaj udeležencev je že od tu kljub dežju krenilo po določeni pohodni trasi Obrežje–Gašparjeva koča–Veliko Kozje–planinsko zavetišče na Lovrencu–Lisca, drugi pa so pot nadaljevali z avtobusi, in sicer po dolini ob reki Savi ter mimo vasi Brezje prek Velikega Kozja do vasi Lovrenc. Tu se je začel pohod: sprva po cesti, nato po stezah skozi bukovke gozdove in po obronkih travnikov do cilja – Tončkovega doma na Lisci (927 m). Organizatorji so za vse udeležence pripravili malico, popoldanski čas pa je hitro mineval ob obujanju spominov in načrtovanju prihodnjih pohodov. Tretji pohod slovenskih železarjev so sklenili avgusta pripraviti na Ravnah.

A. Č.

Mali oglasi

Na poti na Vrtačo smo našli smučko znamke B.I.S.S. za turno smuko. Informacije na tel. 061/571-435.

Imam stare kompletne letnike Planinskih vestnikov od leta 1955 do 1975 in iz leta 1939, ki bi jih rada poklonila nekemu, ki bi jih cenil.

Irena Zidar, Ljubljana
Robbova 21, tel. 061/326-156

MAMMUT - EDEN VODILNIH SVETOVNIH PROIZVAJALCEV GORNIŠKE, OUTDOOR IN
TREKING OPREME; 130 LET INOVACIJ, KVALITETE, IZKUŠENJ, TRADICIJE IN ZAUPANJA KUPCEV

MAMMUT OPREMA USTREZA EN, CE, UIAA, ISO 9001 NORMAM

MAMMUT

Foto: Esben Hardt - North of Tinitigtelag, Greenland

UVOZNIK IN DISTRIBUTER

T.E.R.R.A.

GORNIŠKA OPREMA
MOUNTAINEERING EQUIPMENT

SI 2000 Maribor, I. Internationale 22, Slovenija

Tel.: +386 62 227 613, 109 53 20

Fax: +386 62 109 53 21

NA VAŠO ŽELJO VAM POŠLJEMO BREZPLAČEN KATALOG; ZA DRUŠTVA, ORGANIZACIJE IN USTANOVE POSEBNE UGODNOSTI.

PLANINSKI KOLEDARJI 2001

ZA LETO 2001 STA V PRODAJI DVE IZVEDBI TRADICIONALNEGA PLANINSKEGA KOLEDARJA:

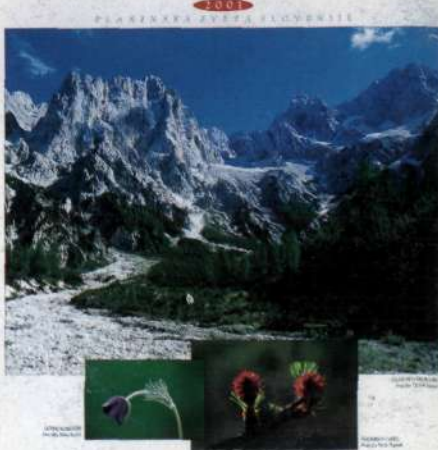
PO GORSKIH POTEH 2001

Glavni motivi 12 koledarskih listov so naš gorski svet od Štajerske prek Gorenjske in tja do Primorske, na 24 dopolnilnih posnetkih pa so biseri iz življenja narave. Na zadnjem listu je povzetek oziroma kratek oris pristopov na vrhove in koč.

Format je pokončen 33 × 48 + 5 cm (za dotisk), koledar je vložen v papirnato vrečko.

Cena do 20. 9. 2000 je 750 SIT za izvod. Popusti ob nakupu večje količine 10, 15 in 20 %.

Po 10. točki 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost smo kot registrirani davčni zavezanec oproščeni obračuna DDV

JUNIJ - JUNE

PROSTOR ZA IMENA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
28	29	30	31	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
25	26	27	28	29	30	31						

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
 DVORŽAKOVA 9, 1000 LJUBLJANA
 PRIPOROČAMO SE ZA NAROČILO

RAZGLEDI PO SLOVENSkih GORAH 2001

To je avtorski koledar priznanega planinskega fotografa Petra Janežiča. Ob odličnih posnetkih ga odlikuje razviden koledarski del s prazniki, luninimi menami itd. Koledar dopolnjuje 12 manjših fotografskih posnetkov ter preglednica preteklega in prihodnjega meseca. Je odlična kombinacija umetniškega in poslovnega koledarja. Zadnja stran prinaša risbe in opis najpomembnejših planinskih koč.

Format je dvojen, torej 42 × 30 cm, v visečem položaju 42 × 60 + 5 cm dodatka za dotisk.

Cena do 20. 9. 2000 je 780 SIT za izvod. Popusti ob nakupu večje količine 10, 15 in 20 %.

Po 10. točki 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost smo kot registrirani davčni zavezanec oproščeni obračuna DDV.

dec. prosinec **JANUAR** january feb.

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Vabimo Vas, da se obrnete na nas, saj že vrsto let pripravljamo značilne, vedno lepe in vedno drugačne koledarje. Sporočite nam svoje želje o količini in roku dobave ter dotisku firme. Koledarje si lahko ogledate in jih naročite pri g. Franju ZUPANČIČU (tel.: 01/434 30 22 ali 434 30 23/interna 104, faks: 01/43 22 140) na Planinski zvezi Slovenije, Dvoržakova 9, Ljubljana.